

گزارش اقتصادی شاپرک

تیر ۱۴۰۱. شماره ۸۵

فهرست مطالب

۶.....	فهرست شکل‌ها
۸.....	فهرست جداول
۱۱.....	پیشگفتار
۱۲.....	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه
۱۶.....	۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
۱۷.....	۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
۱۸.....	۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۱۹.....	۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۲۱.....	۱-۲- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان
۲۲.....	۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی
۲۳.....	۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP
۲۶.....	۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در تیر ۱۴۰۱
۲۶.....	۲-۱- آمار عملکردی شاپرک
۲۷.....	۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک
۲۸.....	۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی
۲۹.....	۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش
۳۱.....	۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها
۳۵.....	۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت
۳۹.....	۲-۲- نفوذ منطقه‌ای
۳۹.....	۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی
۴۰.....	۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور
۴۱.....	۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان
۴۶.....	۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی
۴۷.....	۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور
۴۹.....	۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها
۴۹.....	۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه
۵۳.....	۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها
۵۴.....	۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش
۶۰.....	۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۰
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۴
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۸
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۳
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۵
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی ۸۸
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور ۸۹
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۲
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۵
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۹۹
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۱
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۶**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۶
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۸
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۱
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۴
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۷
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۷
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۸
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۱

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۳
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۶
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۳۳
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۳۶
- ۶- جمع‌بندی ۱۳۹
- ۷- واژه‌نامه ۱۵۰

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ۱۴۰۱. ۱۸.
- شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی. ۲۰.
- شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۴۰۰. ۲۲.
- شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP. ۲۴.
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱. ۳۱.
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش. ۳۳.
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰. ۳۴.
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - تیر ۱۴۰۱. ۳۵.
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱. ۳۶.
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - خرداد و تیر ۱۴۰۱. ۳۷.
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - تیر ۱۴۰۰ و تیر ۱۴۰۱. ۳۸.
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - تیر نسبت به خرداد ۱۴۰۱. ۴۲.
- شکل ۹-۲ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - تیر ۱۴۰۱. ۴۳.
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - تیر ۱۴۰۱. ۴۵.
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - تیر ۱۴۰۱. ۴۷.
- شکل ۱۲-۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - تیر ۱۴۰۱. ۴۸.
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - تیر ۱۴۰۱. ۵۰.
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - تیر ۱۴۰۱. ۵۱.
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - تیر ۱۴۰۱. ۵۲.
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی. ۵۴.
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - تیر ۱۴۰۱. ۵۶.
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - تیر ۱۴۰۱. ۵۸.
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - تیر ۱۴۰۱. ۶۲.
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱. ۶۳.
- شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱. ۶۹.
- شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱. ۷۰.
- شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱. ۷۲.

- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱ ۷۴
- شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - تیر ۱۴۰۱ ۷۶
- شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - تیر ۱۴۰۱ ۷۸
- شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - خرداد و تیر ۱۴۰۱ ۸۰
- شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به تفکیک استان‌ها - تیر ۱۴۰۱ ۹۱
- شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان‌ها - تیر ۱۴۰۱ ۹۴
- شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - تیر ۱۴۰۱ ۱۰۱
- شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون ۱۰۳
- شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - تیر ۱۴۰۱ ۱۰۷
- شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - تیر ۱۴۰۱ ۱۰۸
- شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - تیر ۱۴۰۱ ۱۱۹
- شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - تیر ۱۴۰۱ ۱۲۸
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - تیر ۱۴۰۱ ۱۲۹
- شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - تیر ۱۴۰۱ ۱۳۰
- شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - تیر ۱۴۰۱ ۱۳۲

فهرست جداول

جدول ۱-۱	مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۱.....	۱۷
جدول ۲-۱	مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۱.....	۱۹
جدول ۳-۱	نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۴۰۰.....	۲۳
جدول ۱-۲	مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
جدول ۲-۲	مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰.....	۲۷
جدول ۳-۲	مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۸
جدول ۴-۲	مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۹
جدول ۵-۲	مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته.....	۳۰
جدول ۶-۲	مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-تیر ۱۴۰۱.....	۳۰
جدول ۷-۲	شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی -تیر ۱۴۰۱.....	۳۲
جدول ۸-۲	شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - تیر ۱۴۰۱.....	۳۲
جدول ۹-۲	شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱.....	۳۳
جدول ۱۰-۲	ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - تیر ۱۴۰۱.....	۴۰
جدول ۱۱-۲	سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - تیر ۱۴۰۱.....	۴۰
جدول ۱۲-۲	پنج استان دارای بیشترین تعداد کارخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - خرداد ۱۴۰۱ و تیر ۱۴۰۱.....	۴۱
جدول ۱۳-۲	سرانه استانی کارخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال -خرداد ۱۴۰۱ و تیر ۱۴۰۱.....	۴۴
جدول ۱۴-۲	مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی.....	۵۳
جدول ۱۵-۲	متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۵
جدول ۱۶-۲	متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۶
جدول ۱-۳	تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱.....	۶۱
جدول ۲-۳	مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته.....	۶۲
جدول ۳-۳	آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - تیر ۱۴۰۱.....	۶۳
جدول ۴-۳	قیاس سهم هر یک از انواع خطا -تیر ۱۳۹۹ و ماه گذشته.....	۶۴
جدول ۵-۳	دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۵
جدول ۶-۳	درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۶۶
جدول ۴-۱	مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۷۱

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۷۳
جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۷۵
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۷۷
جدول ۵-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۷۹
جدول ۶-۴ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....	۸۱
جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- تیر ۱۴۰۱.....	۸۲
جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۸۳
جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- تیر ۱۴۰۱.....	۸۴
جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۸۵
جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۸۶
جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۸۷
جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان- تیر ۱۴۰۱.....	۸۹
جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان- تیر ۱۴۰۱.....	۹۲
جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۹۶
جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۹۸
جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - تیر ۱۴۰۱.....	۹۹
جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- تیر ۱۴۰۱.....	۱۰۴
جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱.....	۱۰۹
جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده- تیر ۱۴۰۱.....	۱۱۲
جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - تیر ۱۴۰۱.....	۱۱۴
جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۱۱۶
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - تیر ۱۴۰۱.....	۱۱۸
جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - تیر ۱۴۰۱.....	۱۲۰
جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - تیر ۱۴۰۱.....	۱۲۲
جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - تیر ۱۴۰۱.....	۱۲۴
جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- خرداد و تیر ۱۴۰۱.....	۱۲۵
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - تیر ۱۴۰۱.....	۱۲۶
جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید- تیر ۱۴۰۱.....	۱۳۴

جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - تیر

۱۴۰۱ ۱۳۶

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۸۵ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در تیر ۱۴۰۱
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

▲	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۴/۲۰ درصد
▲	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۱/۶۹ درصد
▲	سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۱۴/۰۸ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در تیر ماه ۱۴۰۱

آمار عملکردی

▲	تعداد تراکنش های شاپرک	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۵۹ عدد
▼	ارزش تراکنش های شاپرک	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▼	رشد اسمی ماهانه تیر ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ۱۴۰۱	۵/۴۳- درصد
▼	رشد حقیقی ماهانه تیر ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ۱۴۰۱	۹/۶۰- درصد
▲	رشد اسمی تیر ۱۴۰۱ نسبت به تیر ۱۴۰۰	۲۲/۳۳ درصد
▼	رشد حقیقی تیر ۱۴۰۱ نسبت به تیر ۱۴۰۰	۲۰/۵۸- درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۴/۸۰ درصد
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۶۳ درصد
▼	کارتخوان فروشگاه	۹۳/۵۷ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	خرید کالا و خدمات	۹۸/۶۰ درصد
▲	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱/۴۰ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۸۹/۴۸ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۶/۳۳ درصد
▼	مانده گیری	۴/۱۹ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▼	کل ابزارها	۱,۴۲۷/۸۰
▼	کارتخوان فروشگاه	۱,۳۳۵/۹۹
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۲۳/۳۴
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۶۸/۴۷

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▲	کل ابزارها	۶۰/۹۹
▲	کارتخوان فروشگاه	۵۶/۴۷
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۶۴
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۲/۸۸

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

▼	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه	۱,۴۶۹,۲۲۳ عدد استان تهران
▼	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه	۵۶,۵۰۰- عدد استان تهران
▼	بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشگاه	۰/۱۶۶ عدد استان یزد
▼	بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه	۶۳/۵۵ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▼	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۴۶۱/۰۲
---	-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم میلی تراکنش ها از کل بازار	۱۹/۵۷ درصد به پرداخت ملت	۱۸/۸۸ درصد بانک ملت
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	۲۰/۲۶ درصد پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۳۲ درصد بانک ملت

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۱۸/۰۸ درصد به پرداخت ملت	۲۲/۶۴ درصد بانک ملت
ابزار پذیرش موبایلی	۵۱/۷۲ درصد به پرداخت ملت	۴۳/۹۲ درصد بانک ملت
کارتخوان فروشگاه	۱۸/۱۸ درصد به پرداخت ملت	۱۸/۲۴ درصد بانک ملت

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۴۳/۳۰ درصد آسان پرداخت پرشین	۲۳/۴۷ درصد بانک ملی ایران
ابزار پذیرش موبایلی	۴۹/۶۴ درصد به پرداخت ملت	۴۳/۲۹ درصد بانک ملت
کارتخوان فروشگاه	۲۰/۳۴ درصد پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۶۲ درصد بانک ملت

شاخص هر فیندال - هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۵۶۱	۱,۲۲۵
ابزار پذیرش موبایلی	۳,۳۶۲	۲,۷۶۵
کارتخوان فروشگاه	۱,۳۴۸	۹۵۷

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۵/۹۹ درصد
کارت اعتباری	بانک ملی ایران	۷۸/۱۵ درصد
کارت برداشت	بانک ملی ایران	۲۱/۷۸ درصد

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۲/۲۳ درصد
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۹ درصد

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۲/۰۰ درصد
خطای شاپرکی	۰/۱۰ درصد
خطای صادرکنندگی	۱۵/۵۴ درصد
خطای کاربری	۸۱/۷۳ درصد
خطای کسب و کار	۰/۶۳ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۸/۵۸ درصد
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۹ درصد

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۰۱۵ درصد
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	-۰/۰۶ درصد

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتی در تیر ماه ۱۴۰۱

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۴۰
کمترین میزان شاخص	فن آوا کارت	۰/۴۳۳

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	فن آوا کارت	۰/۵۰۴ درصد
کمترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۴۳ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	فن آوا کارت	۱۶/۴۴ درصد
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سداد	۴/۵۵ درصد

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا خرداد ۱۴۰۱) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۱

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۵,۶۰۵,۷۴۹	۱۴/۶۷٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۵,۳۶۸,۸۳۹	۱۳/۶۹٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۶,۴۷۱,۶۳۷	۱۵/۹۱٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۵,۹۶۸,۸۶۷	۱۴/۱۲٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۶,۶۷۷,۰۱۹	۱۵/۴۷٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۶,۶۷۹,۱۵۵	۱۵/۰۹٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۶,۲۶۷,۴۶۶	۱۳/۹۲٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۶,۳۶۱,۱۸۹	۱۳/۷۶٪
اسفند ۱۴۰۰	۴۸,۳۲۴,۴۰۰	۷,۴۳۹,۵۱۱	۱۵/۳۹٪
فروردین ۱۴۰۱	۴۸,۲۳۲,۹۰۰	۵,۴۳۸,۷۹۳	۱۱/۲۸٪
اردیبهشت ۱۴۰۱	۴۹,۴۳۴,۷۰۰	۶,۶۷۷,۰۷۴	۱۳/۵۱٪
خرداد ۱۴۰۱	۵۱,۰۴۹,۶۰۰	۷,۲۵۱,۳۶۶	۱۴/۲۰٪

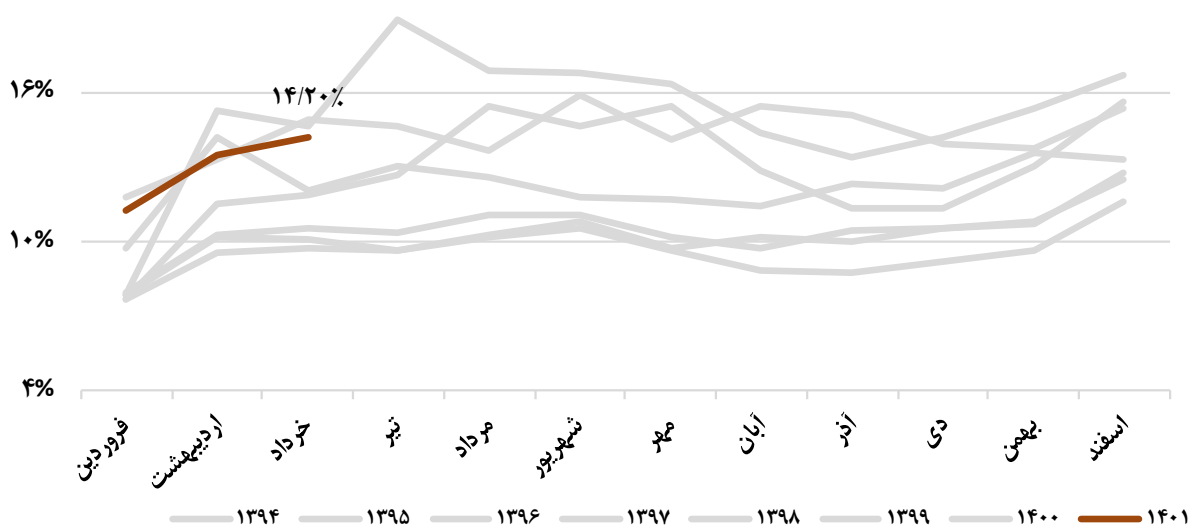
در خرداد ۱۴۰۱ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۴/۲۰ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه اردیبهشت ۱۴۰۱، افزایش ۰/۷۰ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در خرداد ۱۴۰۱، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۸/۶۰ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۳/۲۷ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه اردیبهشت ۱۴۰۱ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا خرداد ۱۴۰۱ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ۱۴۰۱ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ۱۴۰۱

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۲-۱ ارائه شده است.

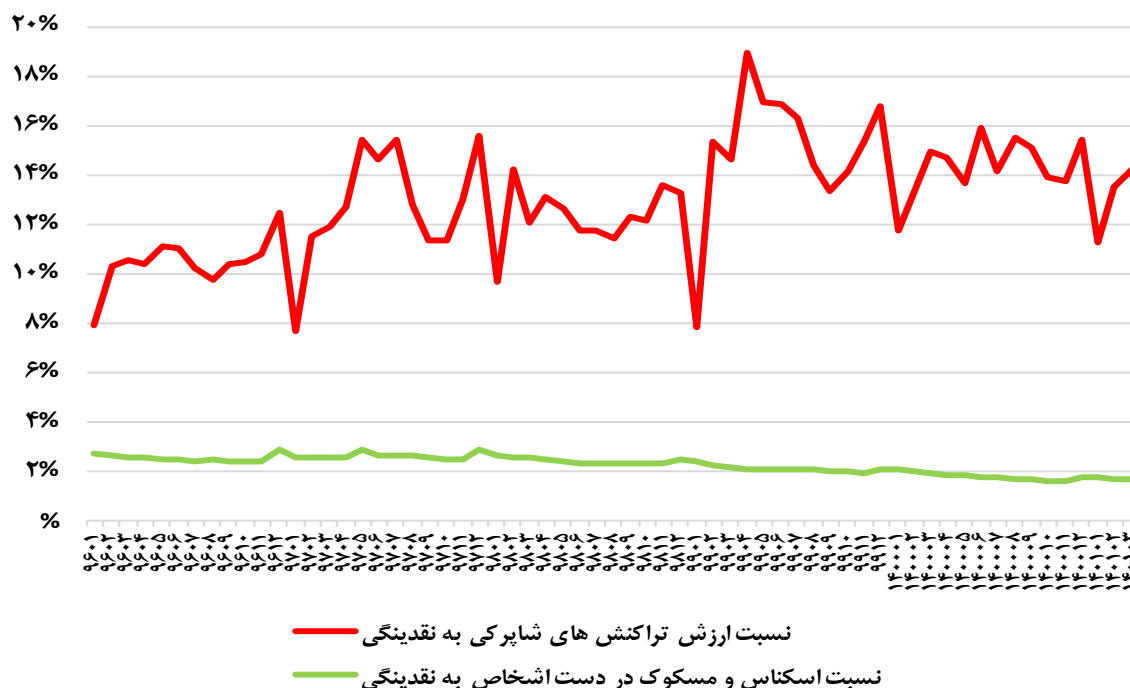
جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۱

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۷۲۱,۷۰۰	۱/۸۹٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۷۲۶,۶۰۰	۱/۸۵٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۷۲۷,۱۰۰	۱/۷۹٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۷۳۵,۱۰۰	۱/۷۴٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۷۳۸,۶۰۰	۱/۷۱٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۷۳۸,۸۰۰	۱/۶۷٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۷۳۷,۱۰۰	۱/۶۴٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۷۵۲,۱۰۰	۱/۶۳٪
اسفند ۱۴۰۰	۴۸,۳۲۴,۴۰۰	۸۶۴,۳۰۰	۱/۷۹٪
فروردین ۱۴۰۱	۴۸,۲۳۲,۹۰۰	۸۴۸,۷۰۰	۱/۷۶٪
اردیبهشت ۱۴۰۱	۴۹,۴۳۴,۷۰۰	۸۵۵,۱۰۰	۱/۷۳٪
خرداد ۱۴۰۱	۵۱,۰۴۹,۶۰۰	۸۶۰,۷۰۰	۱/۶۹٪

در خرداد ۱۴۰۱، ۱/۶۹ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در اردیبهشت ۱۴۰۱ کاهش ۰/۰۴- درصدی را تجربه نموده است. در خرداد ۱۴۰۱ میزان نقدینگی با افزایش ۳/۲۷ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۰/۶۵ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۱- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا خرداد ۱۴۰۱) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۴/۲۰ درصد در خرداد ۱۴۰۱ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۱/۶۹ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۴۹ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

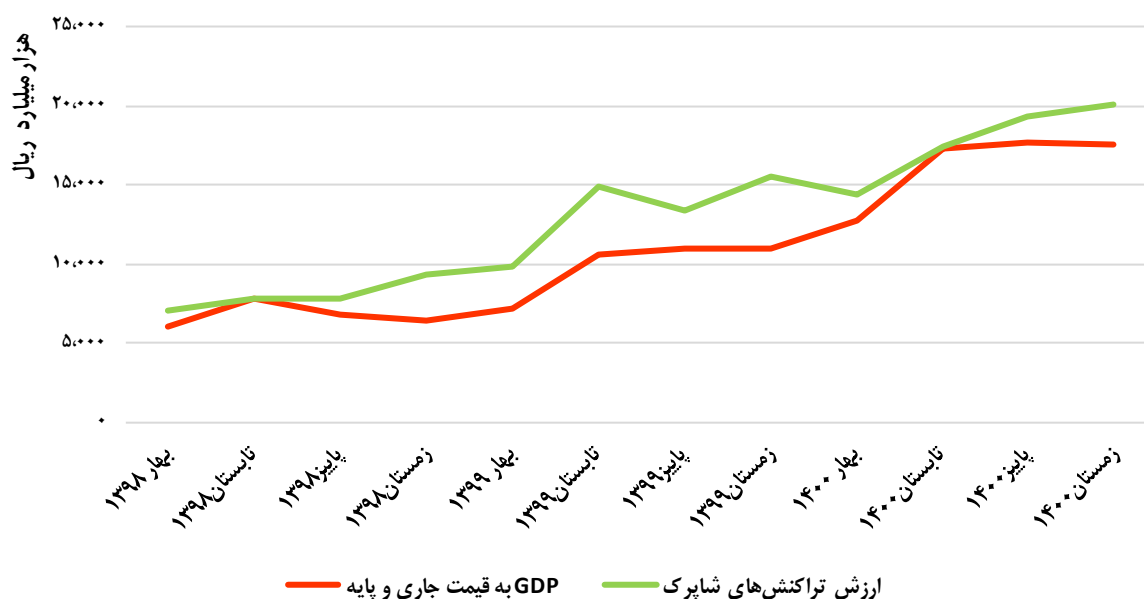
بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۱-۳ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۴۰۰ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۴۰۰

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به زمستان ۱۴۰۰ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

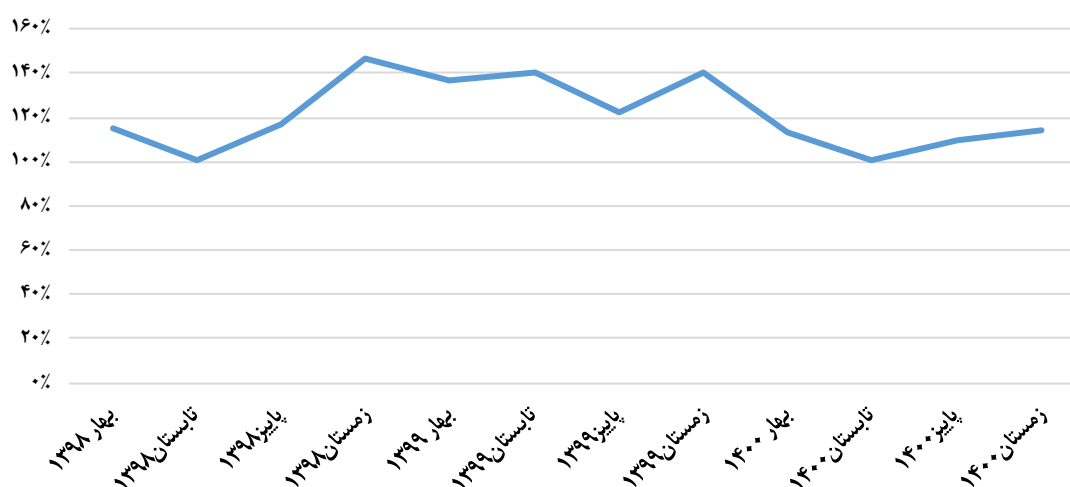
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۴۰۰

دوره	GDP (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP
بهار ۱۳۹۸	۶,۰۷۵,۰۰۰	۶,۹۸۵,۰۴۴	۱۱۴/۹۸٪
تابستان ۱۳۹۸	۷,۷۳۵,۰۰۰	۷,۷۶۸,۱۸۶	۱۰۰/۴۳٪
پاییز ۱۳۹۸	۶,۷۳۰,۰۰۰	۷,۸۴۸,۴۳۹	۱۱۶/۶۲٪
زمستان ۱۳۹۸	۶,۳۶۸,۰۰۰	۹,۳۳۷,۷۳۷	۱۴۶/۶۴٪
بهار ۱۳۹۹	۷,۱۸۱,۰۰۰	۹,۸۴۲,۳۷۶	۱۳۷/۰۶٪
تابستان ۱۳۹۹	۱۰,۵۹۲,۰۰۰	۱۴,۸۴۳,۴۱۸	۱۴۰/۱۴٪
پاییز ۱۳۹۹	۱۰,۹۹۷,۰۰۰	۱۳,۴۰۹,۵۵۵	۱۲۱/۹۴٪
زمستان ۱۳۹۹	۱۱,۰۲۱,۰۰۰	۱۵,۴۷۵,۸۳۴	۱۴۰/۴۲٪
بهار ۱۴۰۰	۱۲,۷۷۸,۰۰۰	۱۴,۴۳۴,۷۹۴	۱۱۲/۹۷٪
تابستان ۱۴۰۰	۱۷,۲۷۰,۰۰۰	۱۷,۴۴۶,۲۲۶	۱۰۱/۰۲٪
پاییز ۱۴۰۰	۱۷,۶۲۳,۰۰۰	۱۹,۳۲۵,۰۴۱	۱۰۹/۶۶٪
زمستان ۱۴۰۰	۱۷,۵۹۲,۰۰۰	۲۰,۰۶۸,۱۶۶	۱۱۴/۰۸٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به زمستان ۱۴۰۰ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌های لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در تیر ۱۴۰۱

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در تیر ۱۴۰۱

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در تیر ماه ۱۴۰۱ بالغ بر ۳,۷۷۰ میلیون تراکنش با ارزش ۶,۸۵۷ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به خرداد ماه رشد ۱/۸۶ درصدی در تعداد و ۵/۴۳- درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در تیر ماه ۱۴۰۱ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۴۴	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۵۹	۱/۸۶٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۶	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹	-۵/۴۳٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در تیر ۱۴۰۱ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰

نوع	تیر ۱۴۰۰	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۳۷۶,۲۷۵,۹۰۱	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۵۹	۱۱/۶۸٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۵,۶۰۵,۷۴۹,۰۱۴	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹	۲۲/۳۳٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های تیر ۱۴۰۱ به نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۰ از نظر تعدادی ۱۱/۶۸٪ و از نظر ریالی ۲۲/۳۳٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۷,۲۵۱,۳۶۵,۶۸۵/۹۶	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹/۱۳	-۵/۴۳٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۵,۰۴۱,۲۰۶/۵۷	۱۳,۵۹۷,۶۱۲/۶۵	-۹/۶۰٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۴۸۲/۱	۵۰۴/۳	۴/۶۰٪

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۲-۳ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته با رشد -۵/۴۳ درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در رشد ۹/۶۰- درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۲-۴ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	تیر ۱۴۰۰	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۵۶۰۵,۷۴۹,۰۱۳/۷۷	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹/۱۳	۲۲/۳۳%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۷,۱۲۲,۰۱۸/۹۸	۱۳,۵۹۷,۶۱۲/۶۵	-۲۰/۵۸%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۳۲۷/۴	۵۰۴/۳	۵۴/۰۳%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۲۲/۳۳ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۲۰/۵۸- درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در تیر ۱۴۰۱ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	تیر ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	
۵/۰۳٪	۴۲۳,۲۷۳	۴۰۲,۹۸۹	ابزار پذیرش اینترنتی
-۰/۰۴٪	۱۴۴,۲۹۳	۱۴۴,۳۴۹	ابزار پذیرش موبایلی
-۳/۱۹٪	۸,۲۵۹,۳۴۸	۸,۵۳۱,۲۵۰	کارتخوان فروشگاهی
-۲/۷۷٪	۸,۸۲۶,۹۱۴	۹,۰۷۸,۵۸۸	مجموع ابزارها

ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	تیر ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	
۵/۰۳٪	۴۲۳,۲۷۳	۴۰۲,۹۸۹	ابزار پذیرش اینترنتی
-۰/۰۴٪	۱۴۴,۲۹۳	۱۴۴,۳۴۹	ابزار پذیرش موبایلی
-۳/۱۹٪	۸,۲۵۹,۳۴۸	۸,۵۳۱,۲۵۰	کارتخوان فروشگاهی
-۲/۷۷٪	۸,۸۲۶,۹۱۴	۹,۰۷۸,۵۸۸	مجموع ابزارها

بر اساس جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	تیر ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	
۵/۰۳٪	۴۲۳,۲۷۳	۴۰۲,۹۸۹	ابزار پذیرش اینترنتی
-۰/۰۴٪	۱۴۴,۲۹۳	۱۴۴,۳۴۹	ابزار پذیرش موبایلی

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

کارتخوان فروشگاهی	۸,۵۳۱,۲۵۰	۸,۲۵۹,۳۴۸	-۳/۱۹%
مجموع ابزارها	۹,۰۷۸,۵۸۸	۸,۸۲۶,۹۱۴	-۲/۷۷%

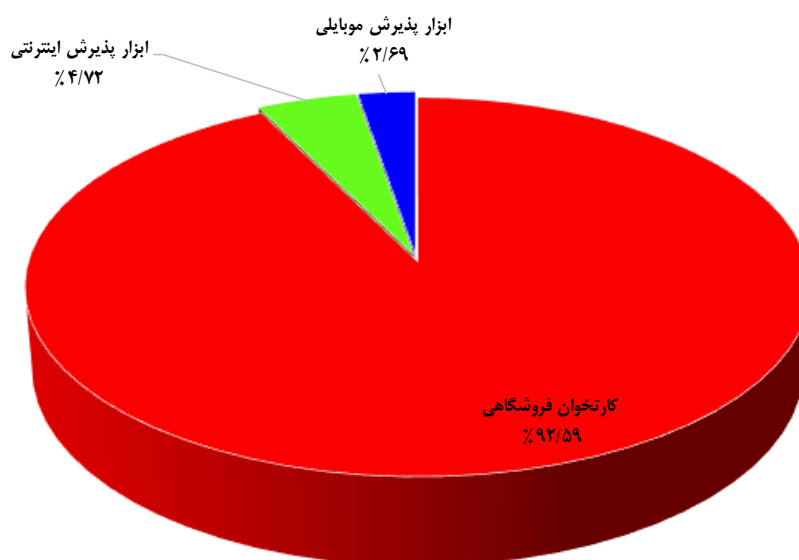
تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به خرداد ماه رشد ۲/۷۷- درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، کاهش ۳/۱۹- درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه رشد ۵/۰۳ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با کاهش ۰/۰۴- درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-تیر ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	خرداد ۱۴۰۱		تیر ۱۴۰۱	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۰۲,۹۸۹	۴/۴۴%	۴۲۳,۲۷۳	۴/۸۰%
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۳۴۹	۱/۵۹%	۱۴۴,۲۹۳	۱/۶۳%
کارتخوان فروشگاهی	۸,۵۳۱,۲۵۰	۹۳/۹۷%	۸,۲۵۹,۳۴۸	۹۳/۵۷%
مجموع ابزارها	۹,۰۷۸,۵۸۸	۱۰۰/۰۰%	۸,۸۲۶,۹۱۴	۱۰۰/۰۰%

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاهی با سهم ۹۲/۵۹ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرک در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - تیر ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۲۳,۲۷۳	۱۷۷,۸۷۹,۴۲۳	۴۲۰
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۲۹۳	۱۰۱,۴۵۰,۳۶۱	۷۰۳

کارتخوان فروشگاهی	۸,۲۵۹,۳۴۸	۳,۴۹۱,۱۶۲,۶۸۰	۴۲۳
مجموع ابزارها	۸,۸۲۶,۹۱۴	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴	۴۲۷

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرک در تیر ۱۴۰۱، ۴۲۷ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۱۹/۴۱ واحدی (۴/۷۶ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. در تیر ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با کاهش ۵/۱۲- درصدی از ۴۴۳ تراکنش در خرداد ۱۴۰۱ به ۴۲۰ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۰۳ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۳۸/۱۲ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۲۲/۲۴ واحد افزایش نسبت به خرداد ۱۴۰۱ به ۴۲۳ عدد در تیر ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - تیر ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۲۳,۲۷۳	۹۱۱,۹۳۴,۸۳۶	۲,۱۵۴/۴۸
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۲۹۳	۱۴,۸۳۷,۱۶۳	۱۰۲/۸۳
کارتخوان فروشگاهی	۸,۲۵۹,۳۴۸	۵,۹۳۰,۵۰۴,۰۶۰	۷۱۸/۰۴
مجموع ابزارها	۸,۸۲۶,۹۱۴	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹	۷۷۶/۸۶

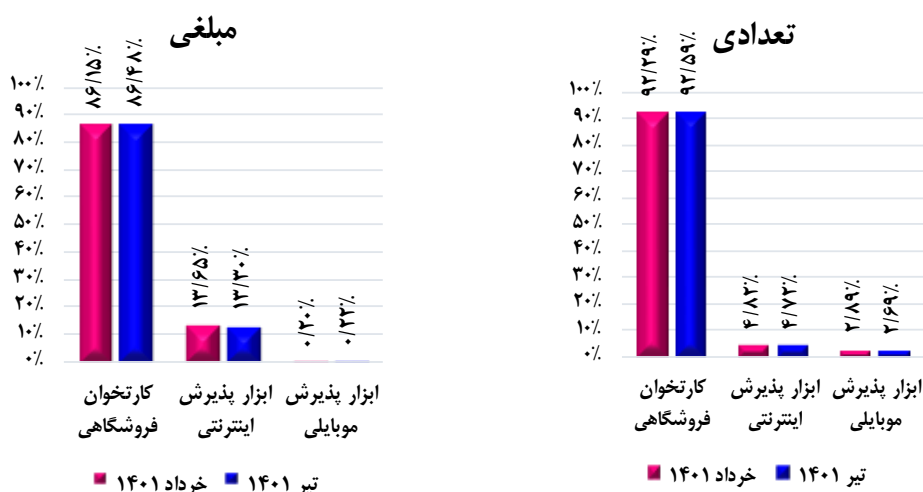
متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در تیر ۱۴۰۱ ماه با کاهش ۳۰۱/۳۵ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۲,۱۵۴/۴۸ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۲/۷۳ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۱۰۲/۸۳ میلیون ریال به ازای هر ابزار در تیر ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۷۱۸/۰۴ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۱۴/۲۴ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (تعداد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۷,۸۷۹,۴۲۳	۹۱۱,۹۳۴,۸۳۶	۵/۱۳
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۱,۴۵۰,۳۶۱	۱۴,۸۳۷,۱۶۳	۰/۱۵
کارتخوان فروشگاه	۳,۴۹۱,۱۶۲,۶۸۰	۵,۹۳۰,۵۰۴,۰۶۰	۱/۷۰
مجموع ابزارها	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴	۶,۸۵۷,۲۷۶,۰۵۹	۱/۸۲

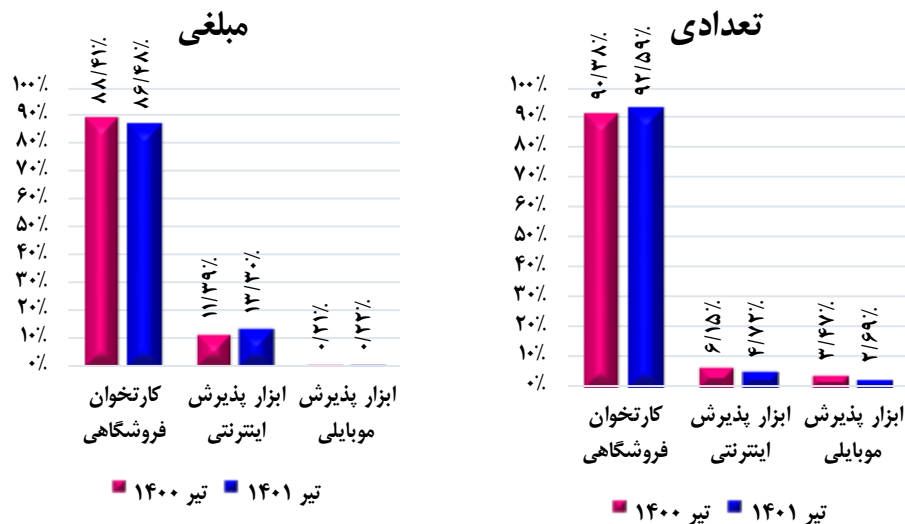
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۳۰ و ۰/۳۳ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب کاهش ۰/۱۰ و ۰/۳۵ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز کاهش ۰/۲۰ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و افزایش ۰/۱۷ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای تیر ۱۴۰۱ و مقایسه آن با تیر ۱۴۰۰ را نشان می‌دهند.

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰

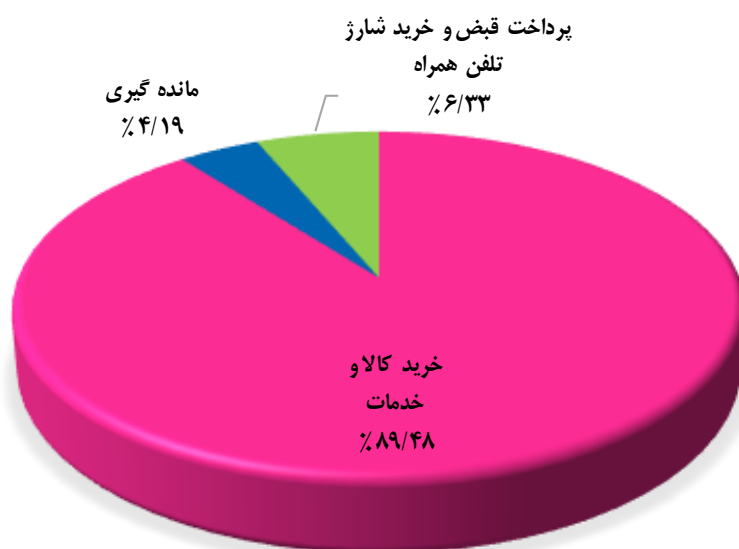
همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در تیر ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با افزایش ۲/۲۱ و کاهش ۱/۹۲ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب کاهش ۱/۴۳ درصدی و افزایش ۱/۹۱ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۷۸ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با افزایش ۰/۰۰۹ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

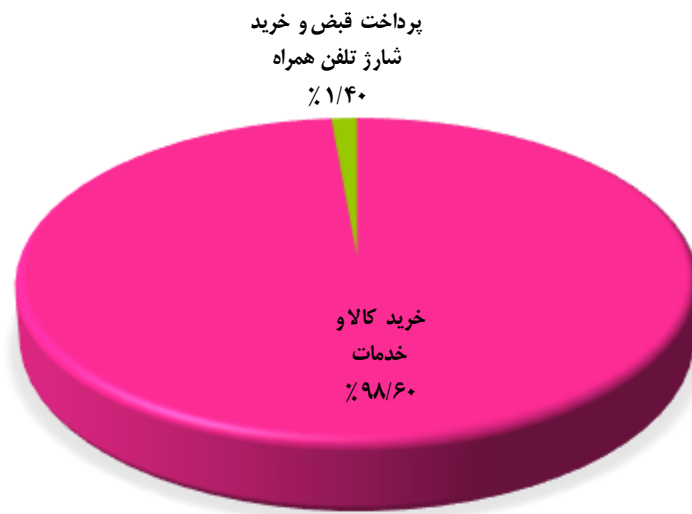
در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در تیر ۱۴۰۱، ۸۹/۴۸ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۰/۶۳ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۱۹ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

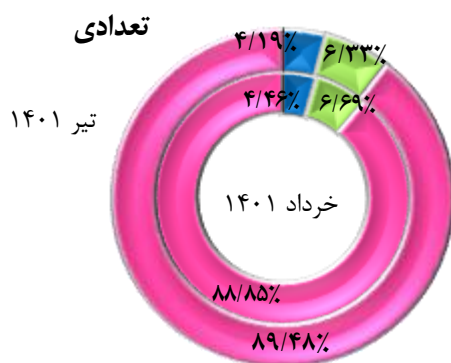
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - تیر ۱۴۰۱

شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که ۹۸/۶۰ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه تیر ۱۴۰۱ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

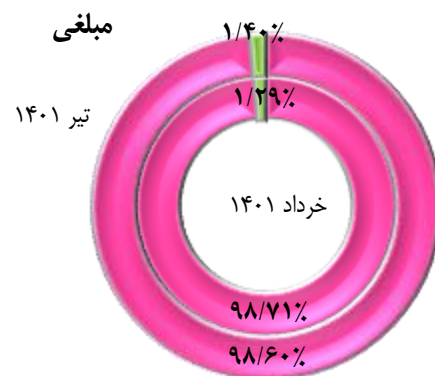

شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱

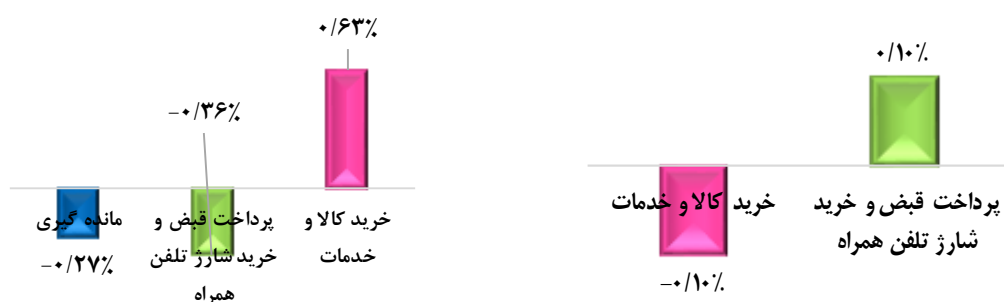
برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

- مانده گیری
- پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه
- خرید کالا و خدمات

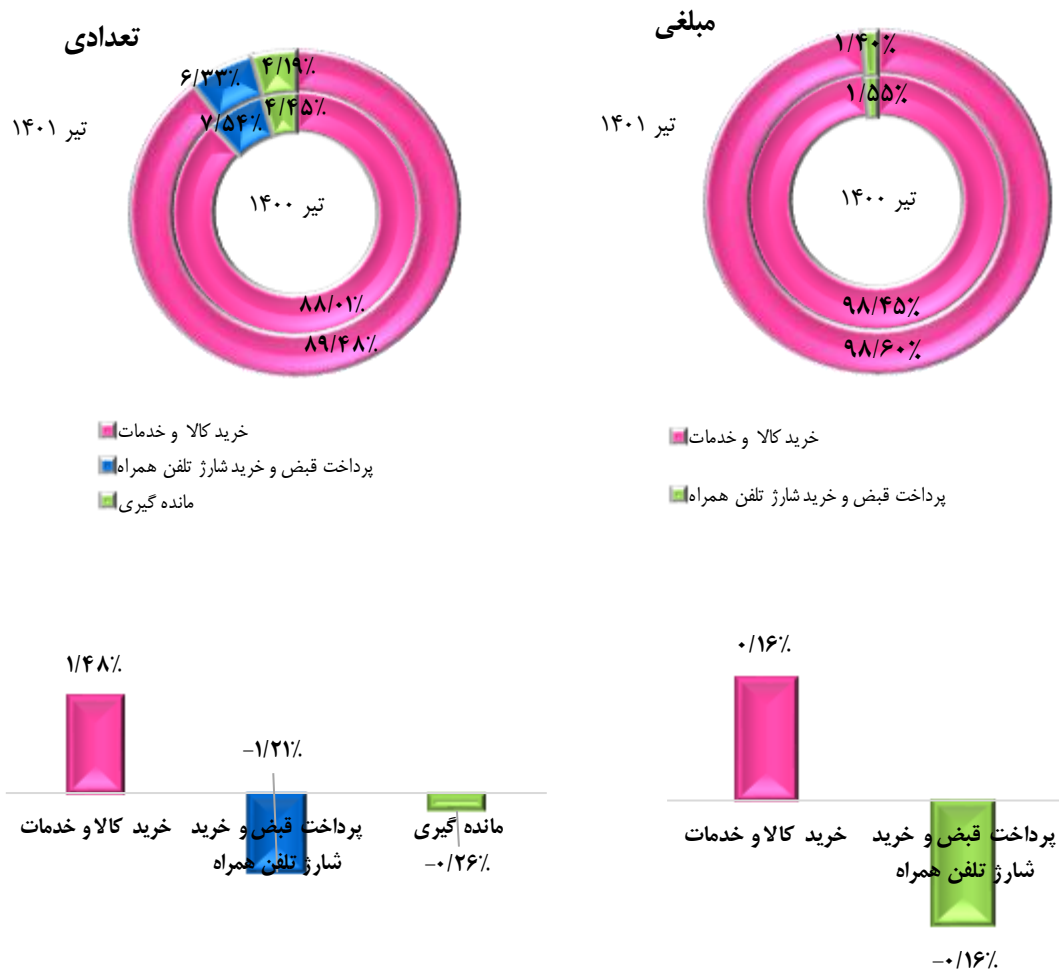
- خرید کالا و خدمات
- پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - خرداد و تیر ۱۴۰۱

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، همچنین خدمات "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده‌اند. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۶۳ درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاهش ۰/۳۶ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های "مانده‌گیری" با کاهش ۰/۲۷ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نیز در تیر ماه با کاهش ۰/۱۰ درصدی همراه بوده است که میزان کاهش یافته به سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" اضافه شده است.

در شکل ۲-۷ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی تیر ۱۴۰۰ بررسی شده است.

شکل ۲-۷ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - تیر ۱۴۰۰ و تیر ۱۴۰۱

بر اساس شکل ۲-۷ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۱/۴۸ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در تیر ۱۴۰۱ نسبت به تیر ۱۴۰۰، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۱۶ درصد افزایش داشته است. تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۱/۲۱ درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۰/۲۶ درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در تیر ۱,۴۲۷/۸۰ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارخوان فروشگاه‌ها با تعداد ۱,۳۳۵/۹۹ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۳/۳۴ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۶۸/۴۷ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارخوان فروشگاه‌ها، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارخوان فروشگاه‌ها که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - تیر ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۴۲۳,۲۷۳	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۶۸/۴۷
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۴,۲۹۳		۲۳/۳۴
کارتخوان فروشگاهی	۸,۲۵۹,۳۴۸		۱,۳۳۵/۹۹
کل ابزارها	۸,۸۲۶,۹۱۴		۱,۴۲۷/۸۰

در تیر ۱۴۰۱ بیش از ۱,۴۲۸ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۳۳۶ ابزار کارتخوان فروشگاهی می باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۶۸ و ۲۳ ابزار می باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در تیر ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - تیر ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۷,۸۷۹,۴۲۳	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲/۸۸
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۱,۴۵۰,۳۶۱		۱/۶۴
کارتخوان فروشگاهی	۳,۴۹۱,۱۶۲,۶۸۰		۵۶/۴۷
کل ابزارها	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴		۶۰/۹۹

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در تیر ماه سال جاری ۶۰/۹۹ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاهی با ۵۶/۴۷ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در

هر استان

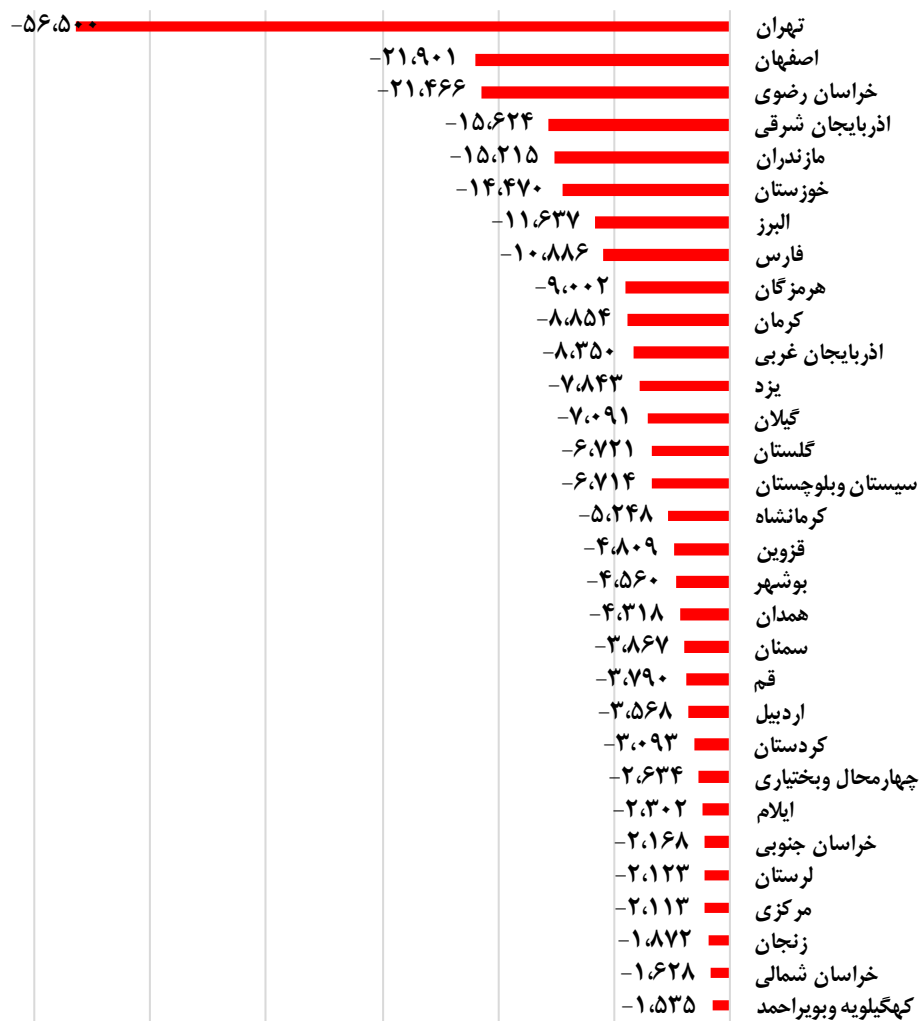
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استانهای مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاههای، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال و تغییرات آن در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۱۲-۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی - خرداد ۱۴۰۱ و تیر ۱۴۰۱

نام استان	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۵۲۵,۷۲۳	۱,۴۶۹,۲۲۳	-۵۶,۵۰۰	-۳/۷۰٪
خراسان رضوی	۶۴۷,۰۲۵	۶۲۵,۵۵۹	-۲۱,۴۶۶	-۳/۳۲٪
اصفهان	۵۶۱,۵۶۰	۵۳۹,۶۵۹	-۲۱,۹۰۱	-۳/۹۰٪
فارس	۵۴۷,۰۳۱	۵۳۶,۱۴۵	-۱۰,۸۸۶	-۱/۹۹٪
خوزستان	۴۶۱,۳۷۰	۴۴۶,۸۰۰	-۱۴,۴۷۰	-۳/۱۴٪

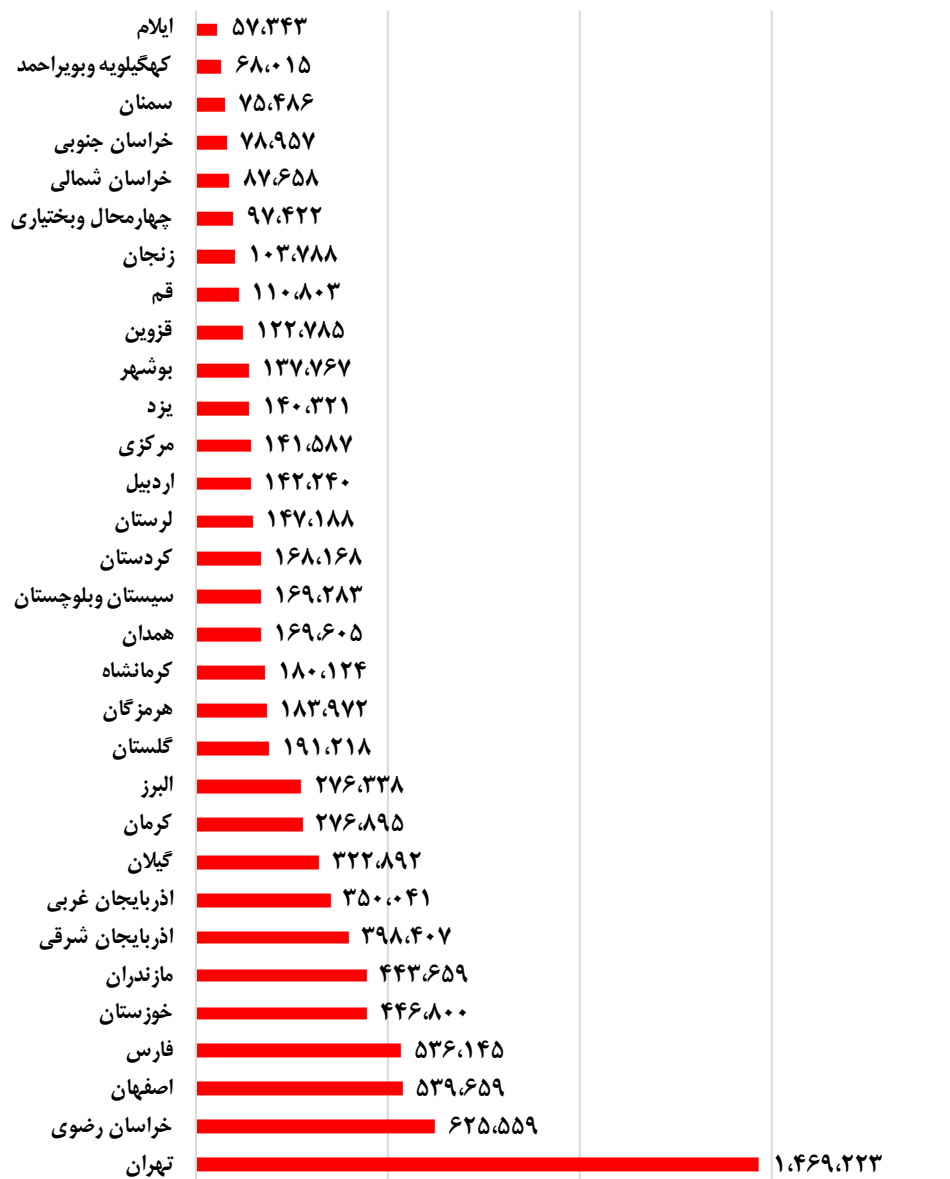
همانگونه که در جدول ۱۲-۲ مشاهده می‌گردد، استانهای تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال در تیر ۱۴۰۱ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۱۲-۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در هر یک از استانها را در تیر ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - تیر نسبت به خرداد ۱۴۰۱

در تیر ۱۴۰۱ کمترین کاهش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۱,۵۳۵ کاهش متعلق به استان کهگیلویه و بویراحمد می باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان های کشور را نشان می دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - تیر ۱۴۰۱

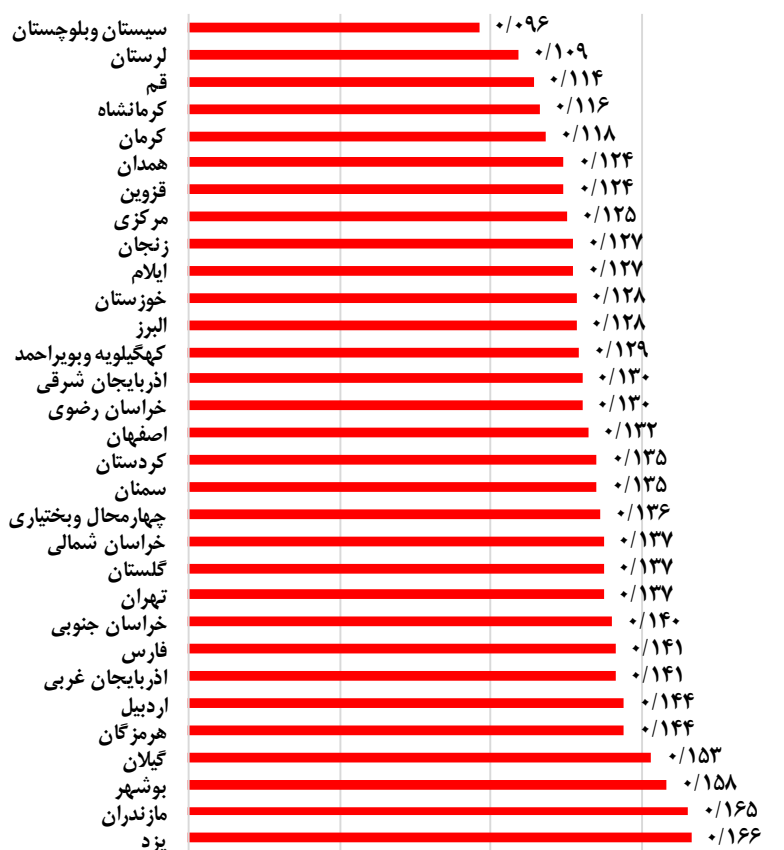
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاهی به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - خرداد ۱۴۰۱ و تیر ۱۴۰۱

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۷۵	۰/۱۶۶	-۵/۲۹٪
مازندران	۰/۱۷۱	۰/۱۶۵	-۳/۳۳٪
بوشهر	۰/۱۶۳	۰/۱۵۸	-۳/۲۰٪
تهران	۰/۱۴۲	۰/۱۳۷	-۳/۷۰٪
هرمزگان	۰/۱۵۱	۰/۱۴۴	-۴/۶۶٪
گیلان	۰/۱۵۶	۰/۱۵۳	-۲/۱۵٪
فارس	۰/۱۴۴	۰/۱۴۱	-۱/۹۹٪
اردبیل	۰/۱۴۸	۰/۱۴۴	-۲/۴۵٪
سمنان	۰/۱۴۱	۰/۱۳۵	-۴/۸۷٪
اصفهان	۰/۱۳۸	۰/۱۳۲	-۳/۹۰٪
البرز	۰/۱۳۳	۰/۱۲۸	-۴/۰۴٪
آذربایجان غربی	۰/۱۴۵	۰/۱۴۱	-۲/۳۳٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۴۰	۰/۱۳۶	-۲/۶۳٪
خراسان جنوبی	۰/۱۴۴	۰/۱۴۰	-۲/۶۷٪
گلستان	۰/۱۴۲	۰/۱۳۷	-۳/۴۰٪
خراسان رضوی	۰/۱۳۵	۰/۱۳۰	-۳/۳۳٪
خوزستان	۰/۱۳۲	۰/۱۲۸	-۳/۱۴٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۳۵	۰/۱۳۰	-۳/۷۷٪
خراسان شمالی	۰/۱۴۰	۰/۱۳۷	-۱/۸۲٪
ایلام	۰/۱۳۲	۰/۱۲۷	-۳/۸۶٪
قزوین	۰/۱۲۸	۰/۱۲۴	-۳/۷۷٪
کردستان	۰/۱۳۸	۰/۱۳۵	-۱/۸۱٪
کهگیلویه و بویراحمد	۰/۱۳۲	۰/۱۲۹	-۲/۲۱٪
همدان	۰/۱۲۷	۰/۱۲۴	-۲/۴۸٪
مرکزی	۰/۱۲۷	۰/۱۲۵	-۱/۴۷٪
زنجان	۰/۱۲۹	۰/۱۲۷	-۱/۷۷٪
قم	۰/۱۱۸	۰/۱۱۴	-۳/۳۱٪
کرمانشاه	۰/۱۱۹	۰/۱۱۶	-۲/۸۳٪
کرمان	۰/۱۲۱	۰/۱۱۸	-۳/۱۰٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
لرستان	۰/۱۱۰	۰/۱۰۹	-۱/۴۲٪
سیستان و بلوچستان	۰/۱۰۰	۰/۰۹۶	-۳/۸۱٪

در شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - تیر ۱۴۰۱

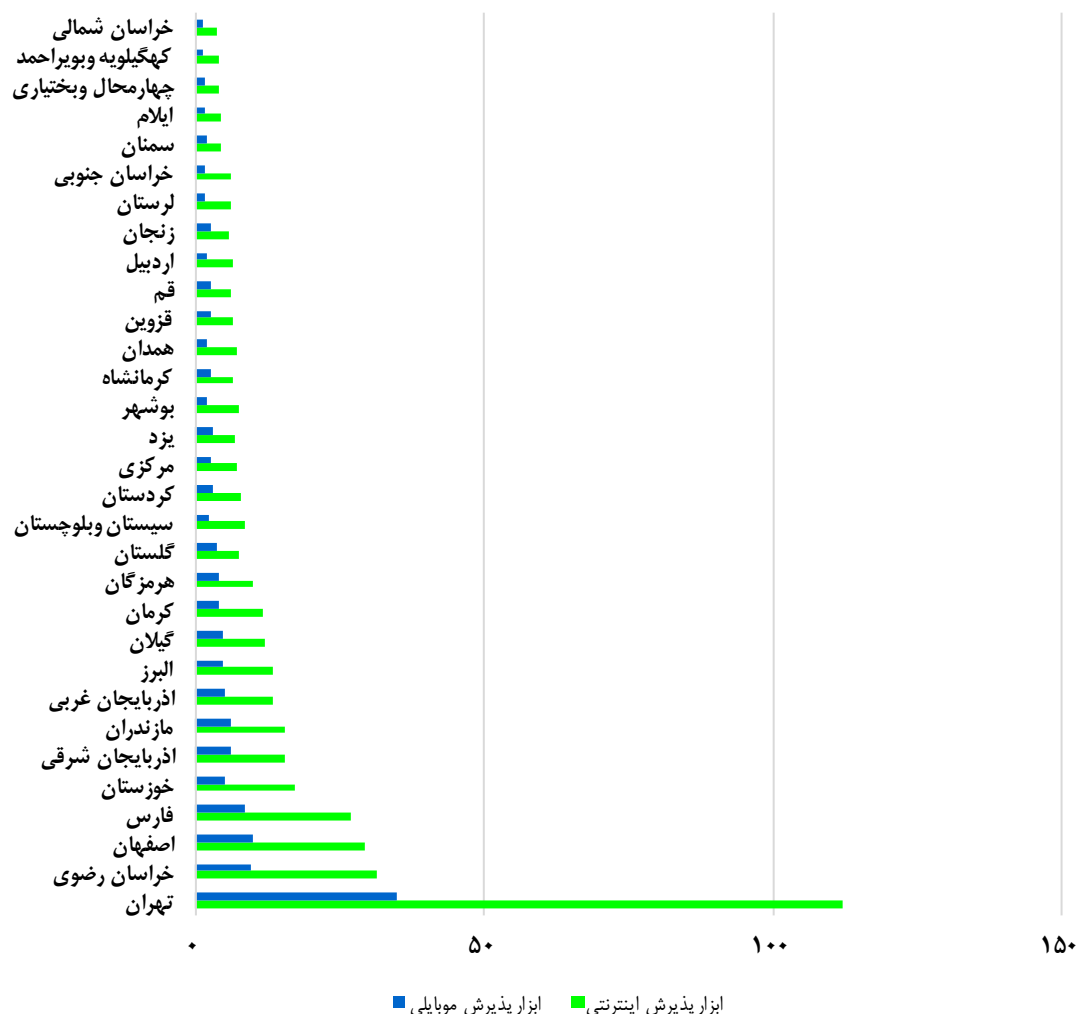
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، مازندران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و قم تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در تیر ۱۴۰۱، تعداد سرانه

ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در کل کشور ۰/۱۳۳۶ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۳۳۶ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سویچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

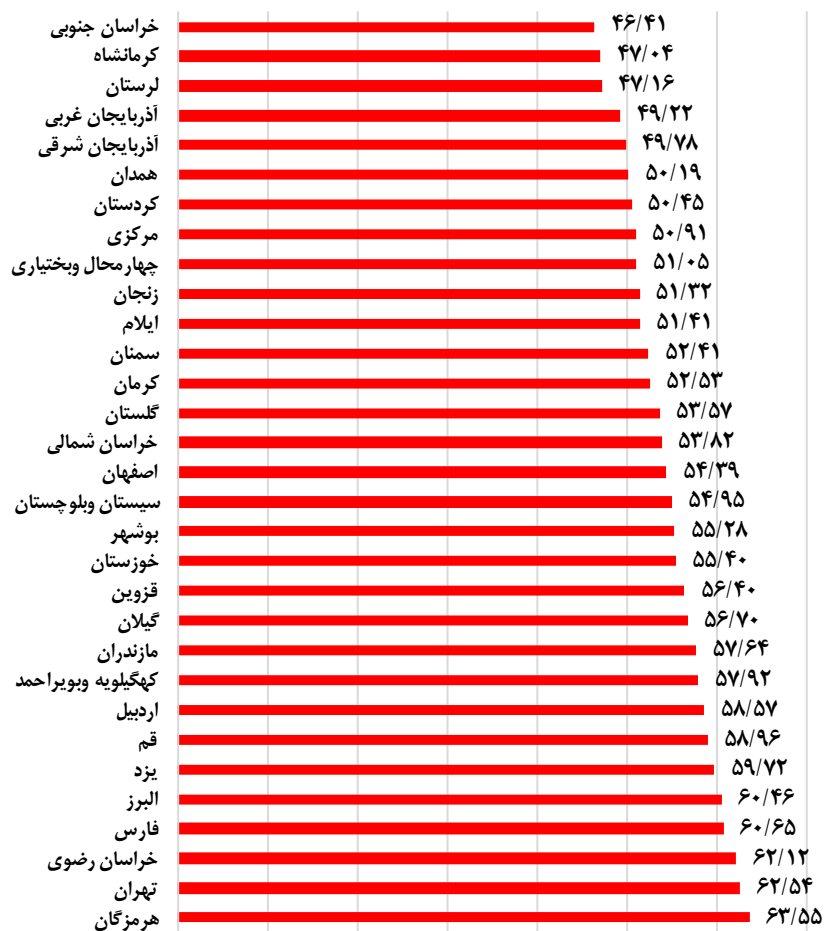
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - تیر ۱۴۰۱

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، خراسان رضوی و اصفهان می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی

تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاهی (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای تیر ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - تیر ۱۴۰۱

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، تهران و خراسان رضوی در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و خراسان جنوبی، کرمانشاه و لرستان کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در تیر ۱۴۰۱ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در تیر ۱۴۰۱ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال
- بین ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

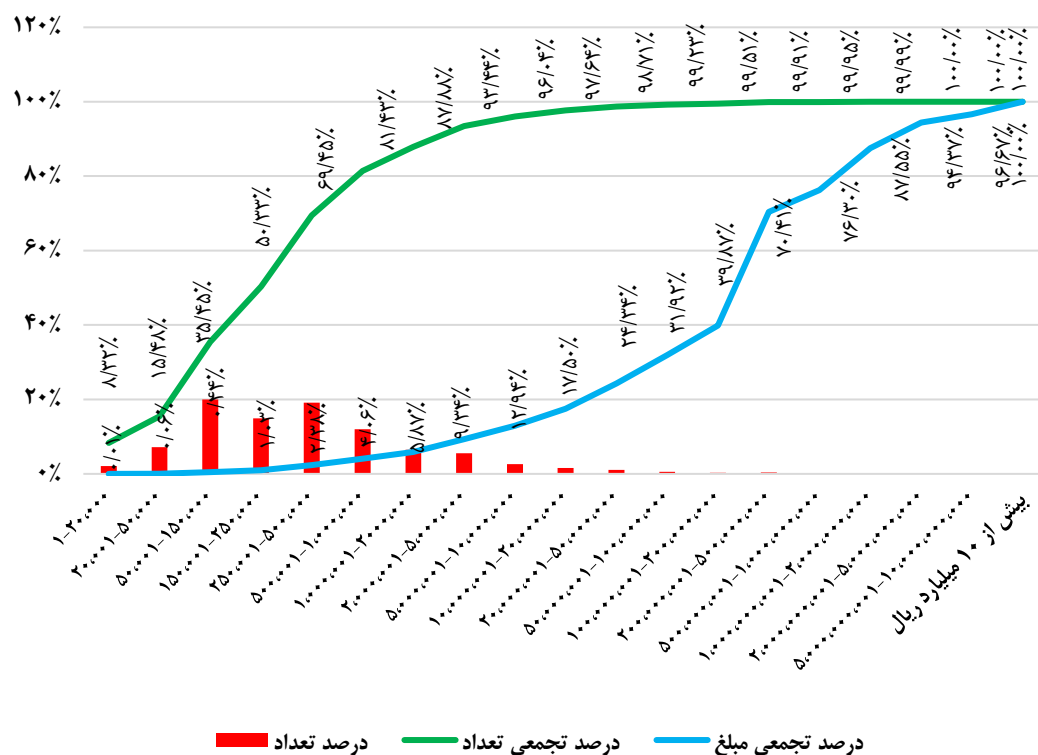
محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ۴/۲۳ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در تیر ۱۴۰۱:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۱۰/۳۷ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.

- [illegible]

شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است. سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی ۶/۲۵ درصد می‌باشد.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - تیر ۱۴۰۱

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۱۹/۹۷ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۴۴/۰۹ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها - ۲-۳-۲

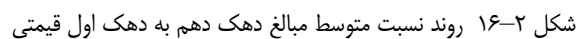
در این بخش شاخص نسبت دهکی ۱۲ به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در تیر ماه ۱۴۰۱ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۴۰۰ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه			محاسبه نسبت دهکی
تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات	تیر ۱۴۰۰	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات	تیر ۱۴۰۰	
۱۶,۶۱۰,۰۶۶	۱۵,۰۶۲,۳۲۱	-۹/۳۲٪	۱۴,۴۷۷,۳۴۴	۱۵,۰۶۲,۳۲۱	۴/۰۴٪	میانگین مبالغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۳۲,۲۸۳	۳۲,۶۷۲	۱/۲۰٪	۲۳,۷۱۶	۳۲,۶۷۲	۳۷/۷۷٪	میانگین مبالغ تراکنش دهک اول (ریال)
۵۱۴/۵۱	۴۶۱/۰۲	-۱۰/۴۰٪	۶۱۰/۴۶	۴۶۱/۰۲	-۲۴/۴۸٪	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۲۴/۴۸- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۱۰/۴۰- درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۹/۳۲- درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۱/۲۰ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۱۰/۴۰- درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

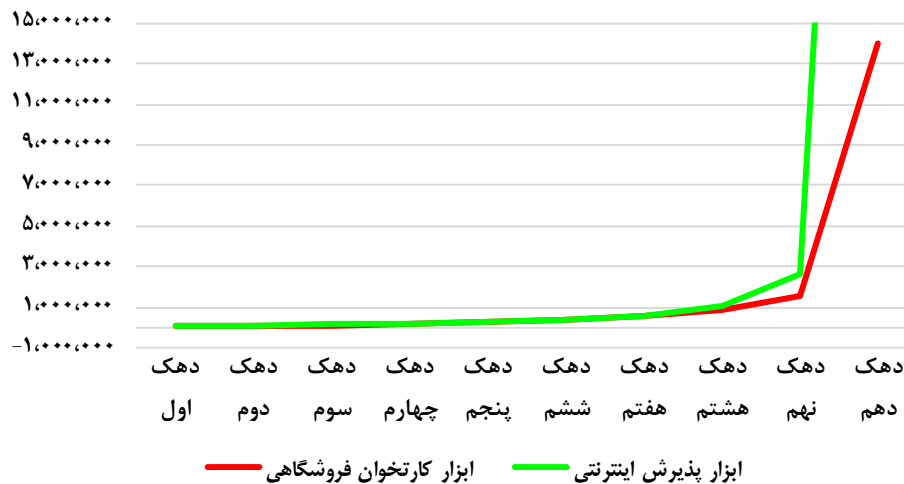
جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۴۰,۶۵۴/۸۶	۳۲,۹۲۴/۲۳	دهک اول
۹۷,۴۰۴/۹۳	۷۵,۹۴۲/۹۶	دهک دوم
۱۵۲,۶۹۸/۸۵	۱۲۲,۴۹۶/۹۲	دهک سوم
۲۱۲,۱۰۰/۱۲	۱۸۵,۱۷۰/۱۳	دهک چهارم
۲۹۴,۹۳۶/۰۸	۲۶۹,۲۶۰/۶۲	دهک پنجم
۴۰۶,۹۸۴/۲۵	۳۸۴,۲۸۹/۷۰	دهک ششم
۵۹۲,۴۹۲/۰۸	۵۵۷,۴۵۲/۰۷	دهک هفتم
۱,۰۴۱,۹۶۰/۷۷	۸۶۸,۴۳۰/۳۱	دهک هشتم
۲,۵۹۵,۰۲۹/۱۸	۱,۵۶۵,۷۸۰/۶۵	دهک نهم
۶۷,۴۹۳,۹۰۷/۳۱	۱۳,۹۹۵,۸۱۱/۳۳	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می شود که متوسط مبلغ تراکنش های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاهی است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش های خرید در دهک دهم می باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۸۰ درصد تراکنش ها (۸ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۱۵-۲ در شکل ۱۷-۲ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمات خرید کالا و خدمات - تیر ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۶۷,۴۹۳,۹۰۷/۳۱ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

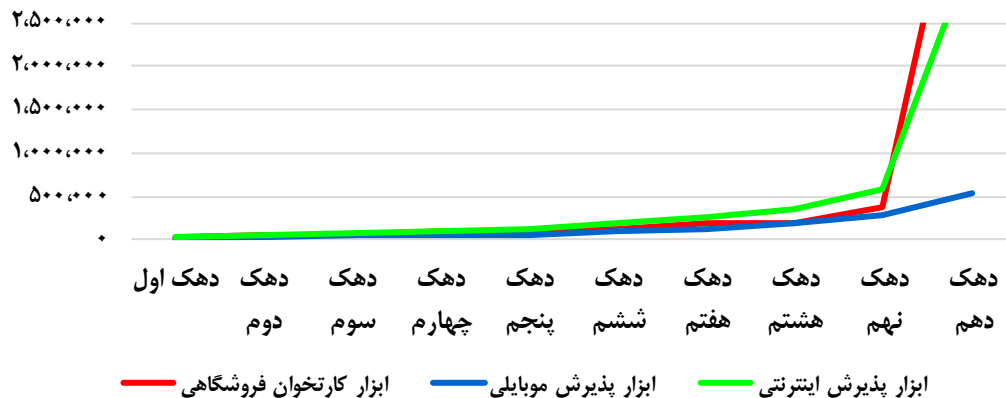
جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشنده	
۲۶,۸۲۸/۵۰	۱۴,۵۲۰/۳۲	۳۶,۰۲۸/۹۱	دهک اول
۵۰,۹۷۰/۱۵	۴۱,۸۷۰/۵۳	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک دوم
۶۶,۲۹۴/۹۰	۵۰,۰۰۰/۰۰	۵۴,۰۵۰/۸۶	دهک سوم
۱۰۲,۴۰۳/۲۷	۵۱,۶۱۶/۳۱	۹۹,۵۷۹/۶۴	دهک چهارم
۱۳۲,۰۳۹/۱۱	۶۲,۵۴۳/۳۹	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک پنجم
۲۰۳,۲۰۸/۹۶	۱۰۰,۷۱۰/۲۲	۱۱۷,۳۴۶/۹۶	دهک ششم
۲۵۷,۴۴۱/۰۳	۱۳۲,۵۲۸/۷۰	۱۹۹,۶۳۶/۵۲	دهک هفتم
۳۵۶,۶۸۴/۶۷	۲۰۲,۷۰۴/۹۷	۲۰۱,۳۶۹/۷۹	دهک هشتم

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۵۷۴,۲۴۵/۵۷	۲۷۵,۴۳۹/۴۱	۳۷۹,۲۲۸/۴۴	دهک نهم
۳,۳۲۳,۴۱۰/۶۲	۵۳۰,۵۷۲/۱۱	۵,۰۵۶,۱۰۶/۰۹	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاهی و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاهی، خرید کارت شارژ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ و ۲۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (سه دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد. این در حالی است که به طور متوسط ۲۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (دو دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط به ترتیب حداقل ۳۰ و ۲۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

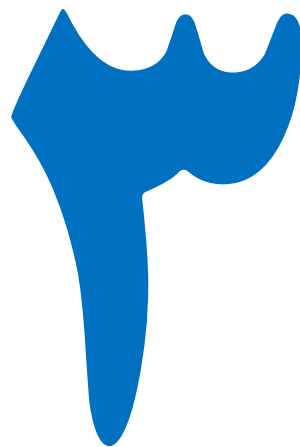
شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - تیر ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۳,۳۲۳,۴۱۰/۶۲ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۵,۰۵۶,۱۰۶/۰۹ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۵۳۰,۵۷۲/۱۱ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در

پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۱-۳ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۲۳ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۷۷ درصدی خطاهای رخ داده در تیر ۱۴۰۱ دارد.

جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴	۹۲/۲۳٪
تراکنش‌های ناموفق	۳۱۷,۶۴۶,۶۰۲	۷/۷۷٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۴,۰۸۸,۱۳۹,۰۶۶	۱۰۰/۰۰٪

۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در تیر ۱۴۰۱ و ماه گذشته در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	خرداد ۱۴۰۱	تیر ۱۴۰۱	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۴,۸۵۶,۸۳۸	۶,۳۵۸,۱۷۳	۳۰/۹۱٪
ناموفق			

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

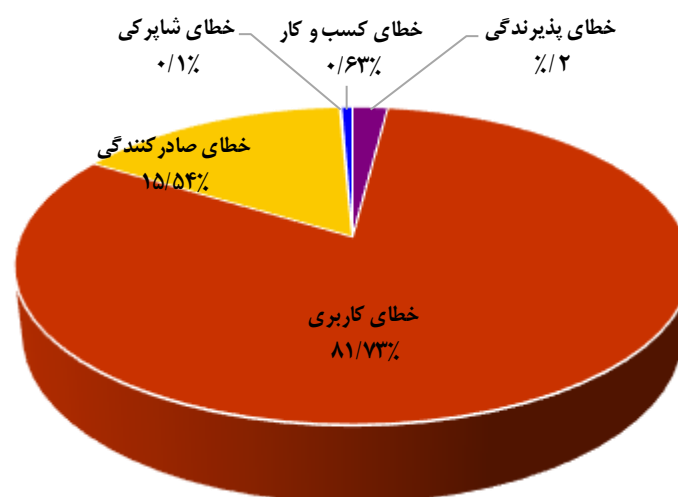
^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

خطای کاربری	۲۷۸,۲۷۹,۷۶۰	۲۵۹,۵۹۹,۹۲۱	-۶/۷۱%
خطای صادرکنندگی	۳۸,۰۷۲,۴۳۶	۴۹,۳۴۸,۶۸۳	۲۹/۶۲%
خطای شاپرکی	۳۳۷,۵۵۴	۳۲۴,۰۱۰	-۴/۰۱%
خطای کسب و کار	۱,۶۵۴,۹۳۵	۲,۰۱۵,۸۱۵	۲۱/۸۱%
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۳۲۳,۲۰۱,۵۲۳	۳۱۷,۶۴۶,۶۰۲	-۱/۷۲%
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۶۸	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴	۱/۸۶%
تعداد کل تراکنش‌ها	۴,۰۲۵,۰۲۲,۶۹۱	۴,۰۸۸,۱۳۹,۰۶۶	۱/۵۷%

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۲ قابل ملاحظه می‌باشد.

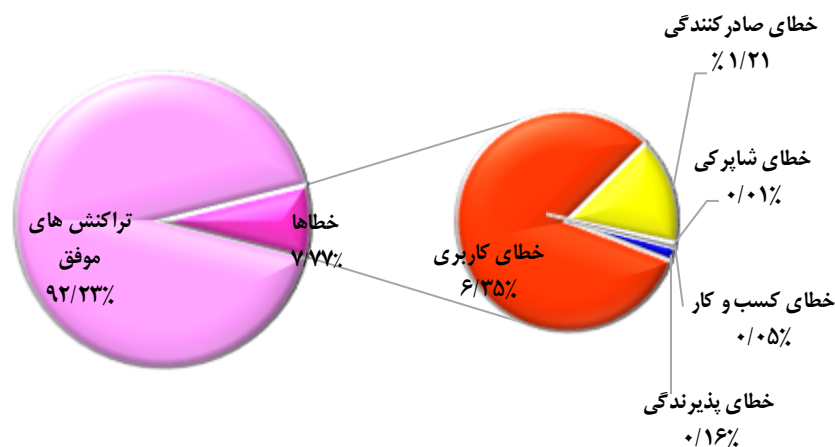
شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - تیر ۱۴۰۱

همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۱/۷۳ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - تیر ۱۴۰۱

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم
موفق	تراکنش‌های موفق	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴
ناموفق	خطای پذیرندگی	۶,۳۵۸,۱۷۳
	خطای کاربری	۲۵۹,۵۹۹,۹۲۱
	خطای صادرکنندگی	۴۹,۳۴۸,۶۸۳
	خطای شاپرکی	۳۲۴,۰۱۰
	خطای کسب و کار	۲,۰۱۵,۸۱۵
	تعداد کل تراکنش‌ها	۴,۰۸۸,۱۳۹,۰۶۶
		۹۲/۲۳%
		۰/۱۶%
		۶/۳۵%
		۱/۲۱%
		۰/۰۱%
		۰/۰۵%
		۱۰۰/۰۰%

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۲-۳ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۲-۳ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۱ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۱۰ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۱-۳ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در تیر ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - تیر ۱۳۹۹ و ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها خرداد ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌ها تیر ۱۴۰۱	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۱۲٪	۰/۱۶٪	۰/۰۳۵٪
خطای کاربری	۶/۹۱٪	۶/۳۵٪	-۰/۵۶۴٪
خطای صادرکنندگی	۰/۹۵٪	۱/۲۱٪	۰/۲۶۱٪
خطای شاپرکی	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰۰٪
کسب و کار	۰/۰۴٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰۸٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۸/۰۳٪	۷/۷۷٪	-۰/۲۶۰٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۱/۹۷٪	۹۲/۲۳٪	۰/۲۶۰٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های تیر ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترس پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

تیر ۱۴۰۱		خرداد ۱۴۰۱		تیر ۱۴۰۰		تراکنش های موفق
دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش ها	
۹۸/۵۸٪	۴,۰۳۰,۰۹۲,۳۸۵	۹۸/۸۸٪	۳,۹۸۰,۱۰۰,۹۲۸	۹۹/۰۸٪	۳,۶۱۶,۳۹۹,۶۷۲	تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۹٪	۴,۰۸۷,۸۱۵,۰۵۶	۹۹/۹۹٪	۴,۰۲۴,۶۸۵,۱۳۷	۹۹/۹۸٪	۳,۶۴۹,۲۸۷,۷۴۷	تراکنش های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۴,۰۸۸,۱۳۹,۰۶۶	-	۴,۰۲۵,۰۲۲,۶۹۱	-	۳,۶۴۹,۸۴۴,۰۵۳	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۹ درصدی خدمات شرکت شاپرک در تیر ۱۴۰۱ می باشد که نسبت به تیر ۱۴۰۰ تغییر ۰/۰۰۷ درصدی و نسبت به خرداد ۱۴۰۱ رشد ۰/۰۰۰ درصدی داشته است.

۳-۴ - آنالیز تراکنش های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثر گذار است. لذا می بایست نسبت تعداد تراکنش های ناتمام به کل تراکنش ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می شوند؛ چرا که نمایش دهنده ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه ی سیستم رخ داده اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش های خطای شاپرکی را شامل می شود.

^{۲۰} تراکنش دارنده ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوئیچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - خرداد و تیر ۱۴۰۱

تغییرات	تیر ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱	تراکنش‌های ناتمام
-۷۹/۲۹٪	۵۷۳,۳۹۰	۲,۷۶۸,۷۶۷	تعداد تراکنش‌های ناتمام
۱/۸۶٪	۳,۷۷۰,۴۹۲,۴۶۴	۳,۷۰۱,۸۲۱,۱۶۸	تعداد کل تراکنش‌ها
-۰/۰۵۹۶٪	۰/۰۱۵٪	۰/۰۷۵٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

※ در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام تیر ماه نسبت به خرداد ماه با رشد -۷۹/۲۹ درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۱/۸۶ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در تیر ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با کاهش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۵۹۶- درصدی را تجربه نموده است.

بررسی عملکرد کلی شرکتهای ارائه دهنده خدمات پرداخت

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاه‌ی تحلیل می‌شود.

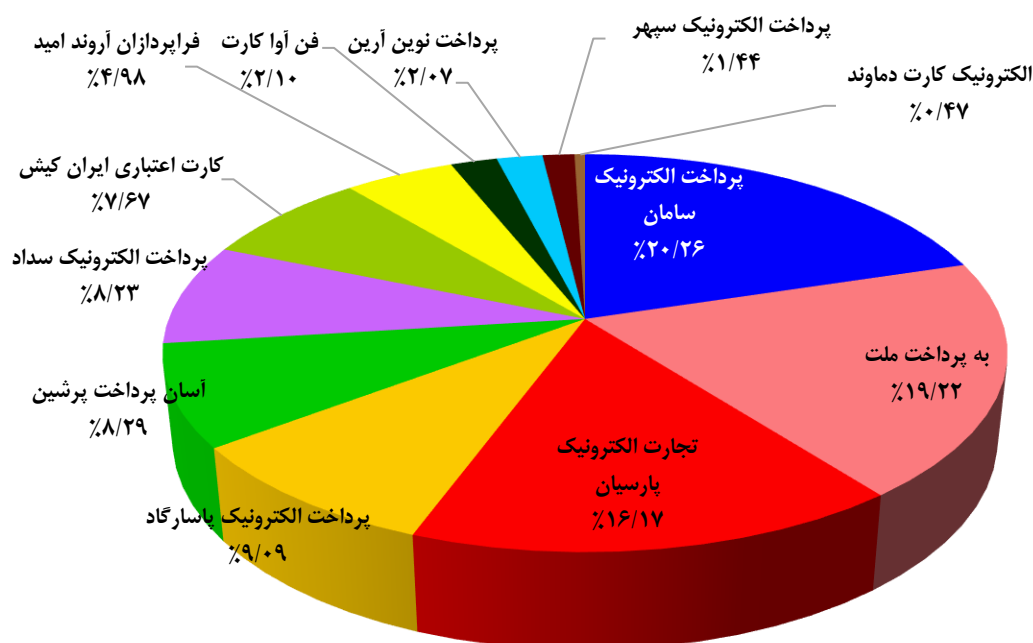
۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

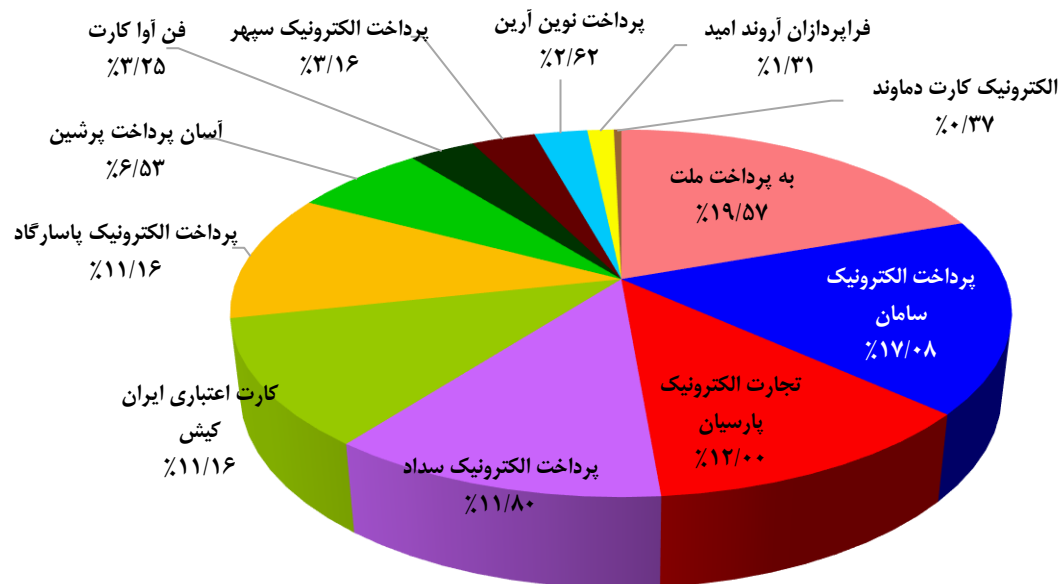
۱-۴-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار

تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی، در دو شکل ۱-۴ و شکل ۲-۴ ترسیم شده است.

شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - تیر ۱۴۰۱

در شاخص سهم تعدادی تراکنش‌ها، شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با سهم ۲۰/۲۶ درصدی همچنان جایگاه اول را به خود اختصاص داده است. در مولفه‌ی سهم مبلغی نیز همانند گذشته شرکت "به پرداخت ملت" با اختصاص سهم ۱۹/۵۷ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دومین شرکت بازار - با این شرکت حدود ۲ درصد است. این شاخص در مولفه تعدادی رقم معادل با ۱/۰۴ درصد گزارش می‌شود.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش خرداد ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جایجایی بین سه شرکت "فراپردازان آروند امید"، "فن آوا کارت" و "پرداخت نوین آراین" رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی جایجایی بین شرکت‌ها رخ نداده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی خرداد و تیر ۱۴۰۱ در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تیر ماه با پوشش ۲۰/۳۴ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها، همانند ماه گذشته بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۴۳/۳۰ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۴۹/۶۴ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۸۷٪	۶/۳۹٪	-۰/۴۸٪	۴۳/۰۰٪	۴۳/۳۰٪	۰/۳۰٪	۱۱/۸۹٪	۱۲/۳۷٪	۰/۴۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۵۱٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۱۴٪	۱۸/۴۸٪	-۰/۶۶٪	۱۴/۹۶٪	۱۶/۳۰٪	۱/۳۵٪	۴۵/۶۳٪	۴۹/۶۴٪	۴/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۴٪	۸/۴۹٪	-۰/۲۶٪	۸/۹۲٪	۷/۸۴٪	-۱/۰۸٪	۰/۱۷٪	۰/۱۹٪	۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۵۳٪	۹/۶۹٪	۰/۱۶٪	۲/۹۵٪	۲/۶۲٪	-۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۱٪	۲۰/۳۴٪	-۰/۶۷٪	۱۷/۰۲٪	۱۶/۷۶٪	-۰/۲۶٪	۲۹/۷۳٪	۲۳/۶۳٪	-۶/۰۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۵٪	۱/۵۳٪	-۰/۰۳٪	۰/۶۶٪	۰/۶۰٪	-۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آریا	۲/۲۱٪	۲/۲۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۸٪	۰/۵۹٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۹۲٪	۱۶/۷۶٪	-۱/۱۶٪	۶/۴۹٪	۶/۰۴٪	-۰/۴۵٪	۱۲/۱۲٪	۱۳/۶۶٪	۱/۵۳٪
فراپردازان آروند امید	۱/۷۷٪	۵/۳۷٪	۳/۶۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۲/۴۱٪	۲/۲۷٪	-۰/۱۴٪	۰/۰۹٪	۰/۱۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۹٪	۷/۹۷٪	-۰/۳۲٪	۵/۶۰٪	۵/۸۳٪	۰/۲۳٪	۰/۴۷٪	۰/۵۲٪	۰/۰۵٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها با ۳/۶۱ درصد افزایش به شرکت "فراپردازان آروند امید" تعلق دارد. شرکت "به پرداخت ملت" با رقم ۱/۳۵ درصد افزایش، بالاترین اختلاف را بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی نیز نشان می‌دهد. بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی با رقم ۶/۰۹ درصد کاهش به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" تعلق دارد.

نوع کسب و کار	کارتخوان فروشگاهی (%)	ابزار پذیرش اینترنتی (%)	ابزار پذیرش موبایلی (%)
آسان پرداخت پرشین	~7%	~43%	~12%
کارت دماوند	~1%	~0%	~0%
به پرداخت ملت	~18%	~16%	~48%
پرداخت الکترونیک سداد	~8%	~8%	~0%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	~10%	~3%	~0%
پرداخت الکترونیک سامان	~20%	~17%	~23%
پرداخت الکترونیک سپهر	~2%	~1%	~0%
پرداخت نوین آراین	~2%	~1%	~0%
تجارت الکترونیک پارسین	~17%	~6%	~13%
فرابازار آروند امید	~6%	~0%	~0%
فن آوا کارت	~2%	~0%	~0%
کارت اعتباری ایران کیش	~8%	~6%	~0%

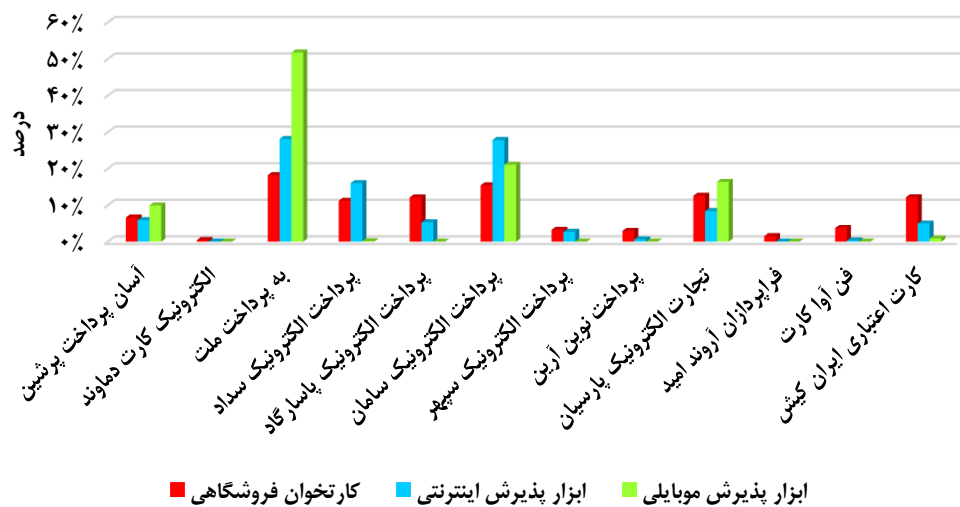
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی خرداد و تیر ۱۴۰۱ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۸/۱۸ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. همچنین این شرکت در تیر ماه از مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ترتیب با پوشش ۲۸/۰۸ و ۵۱/۷۳ درصدی دارای بالاترین سهم می‌باشد.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۶۶٪	۶/۶۱٪	-۰/۰۴٪	۵/۴۳٪	۵/۸۹٪	۰/۴۶٪	۱۰/۱۲٪	۹/۹۱٪	-۰/۲۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۶٪	۰/۴۳٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۸/۳۱٪	۱۸/۱۸٪	-۰/۱۲٪	۳۰/۶۸٪	۲۸/۰۸٪	-۲/۶۱٪	۴۱/۶۴٪	۵۱/۷۲٪	۱۰/۰۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۹۴٪	۱۱/۱۸٪	۰/۲۴٪	۱۵/۸۳٪	۱۶/۰۰٪	۰/۱۷٪	۰/۱۱٪	۰/۱۳٪	۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۹۰٪	۱۲/۰۹٪	۰/۱۹٪	۴/۸۳٪	۵/۲۹٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۵/۰۵٪	۱۵/۴۲٪	۰/۳۷٪	۲۶/۱۶٪	۲۷/۸۰٪	۱/۶۴٪	۳۱/۸۳٪	۲۱/۰۳٪	-۱۰/۸۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۳۴٪	۳/۲۴٪	-۰/۱۱٪	۲/۲۹٪	۲/۷۰٪	۰/۴۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۹۹٪	۲/۹۳٪	-۰/۰۶٪	۰/۵۱٪	۰/۶۰٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۵۶٪	۱۲/۵۴٪	-۰/۰۲٪	۸/۱۲٪	۸/۳۸٪	۰/۲۶٪	۱۵/۴۲٪	۱۶/۳۳٪	۰/۹۱٪
فراپردازان آروند امید	۱/۳۹٪	۱/۵۲٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۹۴٪	۳/۷۱٪	-۰/۲۳٪	۰/۲۷٪	۰/۳۲٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۴۵٪	۱۲/۱۴٪	-۰/۳۱٪	۵/۸۸٪	۴/۹۴٪	-۰/۹۴٪	۰/۸۷٪	۰/۸۸٪	۰/۰۱٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی نسبت به ماه گذشته با افزایش ۰/۳۷ درصدی به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" تعلق دارد. همچنین دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" به صورت مشترک به ترتیب با ۱۰/۸۰ درصد افزایش و ۱۰/۸۰ کاهش بیشترین اختلاف سهم در مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را داشته‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" در ابزار پذیرش اینترنتی نیز با کاهش ۲/۶۱ درصدی، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در تیر ۱۴۰۱ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند امید" به‌گونه‌ای بوده که کمترین مبلغ و تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را به خود اختصاص داده‌اند.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی خرداد و تیر ۱۴۰۱ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

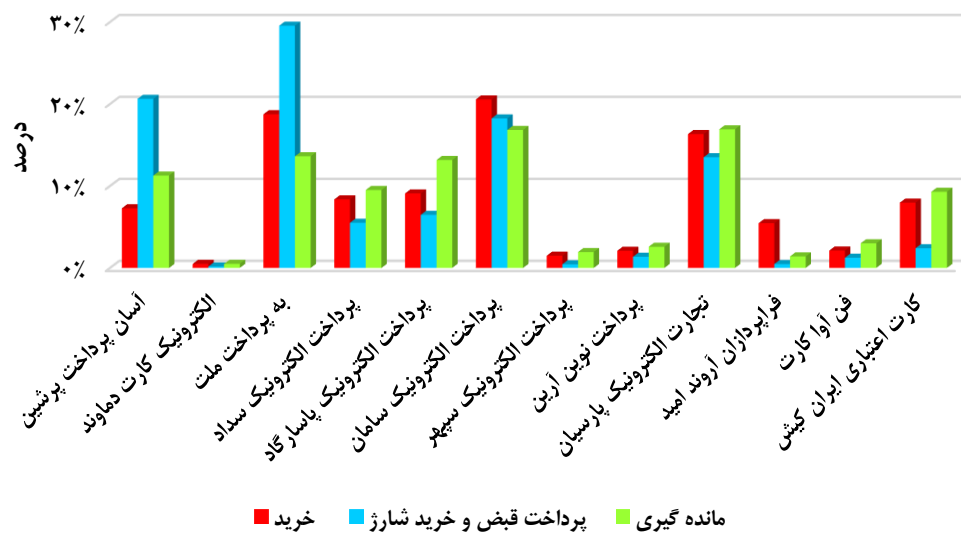
شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۲۰/۵۶ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، در این ماه نیز بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با در اختیار داشتن ۲۹/۵۵ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۱۶/۹۱ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۷۸٪	۷/۲۸٪	-۰/۵۰٪	۲۰/۰۳٪	۲۰/۶۲٪	۰/۵۹٪	۱۱/۳۹٪	۱۱/۲۶٪	-۰/۱۲٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۴٪	۰/۴۹٪	-۰/۰۴٪	۰/۱۸٪	۰/۱۸٪	-۰/۰۱٪	۰/۵۶٪	۰/۵۰٪	-۰/۰۶٪
به پرداخت ملت	۱۹/۳۹٪	۱۸/۷۵٪	-۰/۶۴٪	۲۷/۹۸٪	۲۹/۵۵٪	۱/۵۷٪	۱۳/۶۳٪	۱۳/۶۲٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۶۸٪	۸/۳۷٪	-۰/۳۱٪	۵/۵۷٪	۵/۵۱٪	-۰/۰۶٪	۹/۴۳٪	۹/۵۰٪	۰/۰۷٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۹۳٪	۹/۰۹٪	۰/۱۶٪	۶/۲۷٪	۶/۴۸٪	۰/۲۱٪	۱۳/۰۱٪	۱۳/۱۷٪	۰/۱۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۲۹٪	۲۰/۵۶٪	-۰/۷۴٪	۲۱/۰۵٪	۱۸/۲۴٪	-۲/۸۰٪	۱۶/۵۲٪	۱۶/۸۳٪	۰/۳۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۲٪	۱/۴۹٪	-۰/۰۳٪	۰/۴۵٪	۰/۴۴٪	-۰/۰۱٪	۱/۹۲٪	۱/۹۴٪	۰/۰۲٪
پرداخت نوین آراین	۲/۱۰٪	۲/۱۰٪	۰/۰۰٪	۱/۰۹٪	۱/۳۶٪	۰/۲۷٪	۲/۶۱٪	۲/۵۸٪	-۰/۰۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۵۰٪	۱۶/۳۳٪	-۱/۱۷٪	۱۳/۳۵٪	۱۳/۵۰٪	۰/۱۶٪	۱۷/۱۴٪	۱۶/۹۱٪	-۰/۲۳٪
فراپردازان آروند امید	۱/۷۳٪	۵/۴۶٪	۳/۷۳٪	۰/۴۵٪	۰/۴۷٪	۰/۰۲٪	۱/۴۷٪	۱/۴۰٪	-۰/۰۷٪
فن آوا کارت	۲/۲۵٪	۲/۱۲٪	-۰/۱۳٪	۱/۲۵٪	۱/۲۴٪	-۰/۰۱٪	۳/۲۳٪	۳/۰۰٪	-۰/۲۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۹٪	۷/۹۶٪	-۰/۳۳٪	۲/۳۴٪	۲/۴۰٪	۰/۰۶٪	۹/۰۹٪	۹/۲۹٪	۰/۲۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه تیر نسبت به خرداد با افزایش ۳/۷۳ درصدی به شرکت "فراپردازان آروند امید" تعلق دارد. همچنین بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی پرداخت قبض و خرید شارژ در ماه تیر نسبت به خرداد ماه با کاهش ۲/۸۰ درصدی در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده می‌شود. همچنین این شرکت در تراکنش‌های مانده‌گیری افزایش ۰/۳۱ درصدی تجربه کرده و بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۵-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - تیر ۱۴۰۱

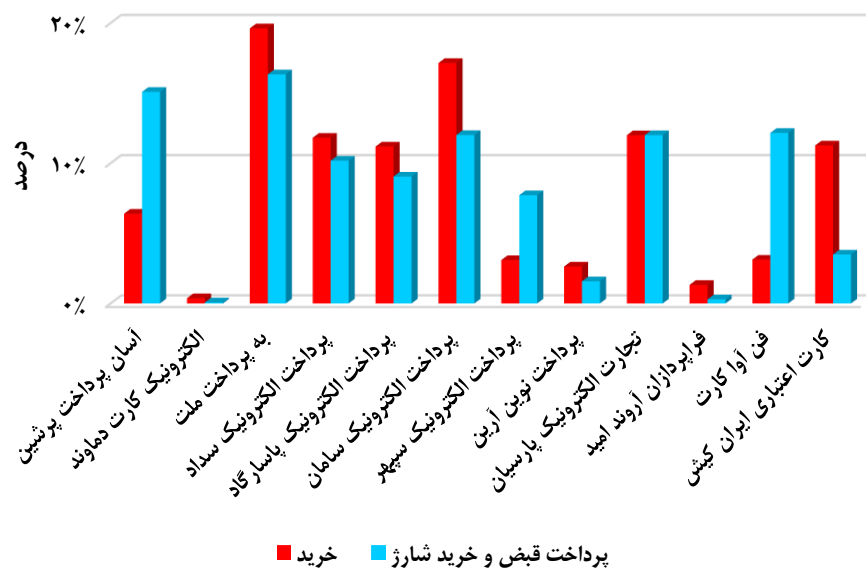
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی خرداد و تیر ۱۴۰۱ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در تیر ماه شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۹/۶۲ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. همچنین این شرکت در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تیر ماه با سهم مبلغی ۱۶/۳۴ درصدی بیشترین سهم مبلغی این نوع از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
			خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین			۶/۳۸٪	۶/۴۰٪	۰/۰۲٪	۱۵/۱۴٪	۱۵/۰۹٪	-۰/۰۵٪
الکترونیک کارت دماوند			۰/۴۰٪	۰/۳۲٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت			۲۰/۱۱٪	۱۹/۶۲٪	-۰/۴۹٪	۱۴/۶۳٪	۱۶/۳۴٪	۱/۷۰٪
پرداخت الکترونیک سداد			۱۱/۶۰٪	۱۱/۸۲٪	۰/۲۲٪	۱۰/۶۵٪	۱۰/۱۸٪	-۰/۴۷٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد			۱۰/۹۴٪	۱۱/۱۹٪	۰/۲۵٪	۹/۱۴٪	۹/۰۵٪	-۰/۰۹٪
پرداخت الکترونیک سامان			۱۶/۶۴٪	۱۷/۱۵٪	۰/۵۲٪	۱۴/۱۳٪	۱۲/۰۱٪	-۲/۱۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر			۳/۱۶٪	۳/۰۹٪	-۰/۰۶٪	۶/۱۶٪	۷/۷۲٪	۱/۵۶٪
پرداخت نوین آراین			۲/۶۷٪	۲/۶۳٪	-۰/۰۴٪	۰/۸۱٪	۱/۵۸٪	۰/۷۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان			۱۱/۹۴٪	۱۲/۰۰٪	۰/۰۶٪	۱۳/۶۸٪	۱۲/۰۰٪	-۱/۶۸٪
فراپردازان آروند امید			۱/۲۱٪	۱/۳۳٪	۰/۱۱٪	۰/۲۹٪	۰/۲۹٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت			۳/۳۲٪	۳/۱۳٪	-۰/۲۰٪	۱۱/۷۱٪	۱۲/۱۶٪	۰/۴۵٪
کارت اعتباری ایران کیش			۱۱/۶۴٪	۱۱/۲۷٪	-۰/۳۷٪	۳/۵۶٪	۳/۴۹٪	-۰/۰۷٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در خرداد ماه و ماه جاری با رقمی برابر با ۰/۵۲ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با کاهش ۲/۱۲ درصدی، در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده می‌شود.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در تیر ماه نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - تیر ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی خرداد و تیر ۱۴۰۱ را منعکس نموده است.

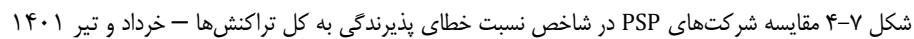
جدول ۵-۴- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	خرداد	تیر	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۴۸٪	۰/۱۴۹٪	۰/۱۰۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۸۰٪	۰/۰۴۳٪	-۰/۰۳۶٪
به پرداخت ملت	۰/۳۸۰٪	۰/۱۵۲٪	-۰/۲۲۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۳۳٪	۰/۰۴۹٪	۰/۰۱۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۷۶٪	۰/۲۹۶٪	۰/۲۲۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۵۴٪	۰/۱۴۳٪	۰/۰۸۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۷۱٪	۰/۲۰۲٪	۰/۱۳۱٪
پرداخت نوین آراین	۰/۱۰۶٪	۰/۳۹۷٪	۰/۲۹۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۲۰٪	۰/۰۴۸٪	۰/۰۲۹٪
فراپردازان آروند امید	۰/۱۰۲٪	۰/۱۳۹٪	۰/۰۳۷٪
فن آوا کارت	۰/۱۵۰٪	۰/۵۰۴٪	۰/۳۵۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۰۲٪	۰/۲۲۰٪	۰/۱۱۸٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه تیر شرکت "الکترونیک کارت دماوند"، با رقمی برابر با ۰/۰۴۳ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در میان سایر شرکت‌ها داشته است. در مقابل شرکت "فن آوا کارت" با کسب رقم ۰/۵۰۴ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد بیشتر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت به‌ویژه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" به‌گونه‌ای بوده که سبب افزایش ۳۰/۹۱ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۷-۴ به تصویر کشیده شده است.

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با رقمی برابر با ۰/۲۲۸ درصد در شرکت "به پرداخت ملت" رخ داده است. همچنین شرکت "فن آوا کارت" با رقم ۰/۳۵۴ درصد افزایش، بیشترین رشد را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص

هرفیندال - هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای تیر ماه محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- تیر ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۶	۴۱	۴۳	۱,۸۷۵	۱۲	۱۵۳	۰
۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۸	۳۴۲	۱۶	۲۶۶	۵۰	۲,۴۶۴	۰
۸	۷۲	۸	۶۱	۰	۰	۰
۱۰	۹۴	۳	۷	۰	۰	۰
۲۰	۴۱۴	۱۷	۲۸۱	۲۴	۵۵۸	۰
۲	۲	۱	۰	۰	۰	۰
۲	۵	۱	۰	۰	۰	۰
۱۷	۲۸۱	۶	۳۶	۱۴	۱۸۷	۰
۵	۲۹	۰	۰	۰	۰	۰
۲	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۶۳	۶	۳۴	۱	۰	۰
-	۱,۳۴۸	-	۲,۵۶۱	-	۳,۳۶۲	-

در تیر ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۳۴۸ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۵۶۱ و ۳,۳۶۲ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" و "پس از آن

دو با اختلاف، شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در تیر ماه نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۸-۴ ارائه شده است.

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - خرداد و تیر ۱۴۰۱

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۲۹	۱,۳۴۸	-۸۱	۲,۵۲۵	۲,۵۶۱	۳۶	۳,۲۵۴	۳,۳۶۲	۱۰۸

در ماه تیر شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در ابزار کارتخوان فروشگاهی کاهش یافته و در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی افزایش داشته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر بیشتر شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. کاهش این شاخص نیز بیانگر کاهش تمرکز در شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت دارای سهم بالا و افزایش سهم سایر شرکت‌های بازار است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای تیر ۱۴۰۱ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- تیر ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۷	۵۳	۲۱	۴۲۵	۱۱	۱۲۷	
۰	۰	۰	۰	۱	۰	
۱۹	۳۵۲	۳۰	۸۷۳	۱۴	۱۸۵	
۸	۷۰	۶	۳۰	۱۰	۹۰	
۹	۸۳	۶	۴۲	۱۳	۱۷۳	
۲۱	۴۲۳	۱۸	۳۳۳	۱۷	۲۸۳	
۱	۲	۰	۰	۲	۴	
۲	۴	۱	۲	۳	۷	
۱۶	۲۶۷	۱۴	۱۸۲	۱۷	۲۸۶	
۵	۳۰	۰	۰	۱	۲	
۲	۵	۱	۲	۳	۹	
۸	۶۳	۲	۶	۹	۸۶	
-	۱,۳۵۱	-	۱,۸۹۵	-	۱,۲۵۳	جمع

در تیر ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۳۵۱ و ۱,۲۵۳ به‌دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های سرویس‌های مذکور در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اما مشابه ماه گذشته در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، شاخص هرفیندال در این بازار با رقم ۱,۸۹۵ رقم بالای ۱,۸۰۰ را نشان می‌دهد که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه تیر ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در خرداد و تیر ۱۴۰۱

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر
شاخص H-H	۱,۴۳۵	۱,۳۵۱	-۸۴	۱,۸۸۴	۱,۸۹۵	۱۱	۱,۳۴۷	۱,۲۵۳
								۶

در ماه تیر شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در سرویس خرید کاهش یافته و در دو سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری افزایش داشته است. این تغییرات در هیچ‌یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را نسبت به ماه پیشین تغییر نداده است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتهایخوان-های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتهایخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه خرداد و تیر ۱۴۰۱ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در تیر ماه از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته کاسته شده است. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم بازار ۱۸/۲۳ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی محسوب می‌گردد. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" نیز با سهم بازار ۳۹/۸۷ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال

پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتهای فروشگاهی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند. در بازار ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۵/۰۶ درصد در اختیار دارد.

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۷۷٪	۵/۶۰٪	-۰/۱۷٪	۳۲/۲۳٪	۳۱/۹۷٪	-۰/۲۶٪	۳/۰۴٪	۳/۰۴٪	-۰/۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۷٪	۰/۵۶٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۰/۸۰٪	۱۰/۶۲٪	-۰/۱۸٪	۴/۵۸٪	۴/۴۵٪	-۰/۱۳٪	۹۵/۰۵٪	۹۵/۰۶٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۴۸٪	۸/۵۵٪	۰/۰۷٪	۴/۰۰٪	۳/۷۴٪	-۰/۲۶٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۷/۸۴٪	۱۸/۲۳٪	۰/۳۹٪	۴/۹۰٪	۴/۵۷٪	-۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۰۰٪	۱۴/۱۲٪	۰/۱۲٪	۵/۵۹٪	۵/۱۳٪	-۰/۴۶٪	۰/۷۹٪	۰/۷۹٪	-۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۹۸٪	۳/۰۰٪	۰/۰۲٪	۴/۹۶٪	۴/۴۹٪	-۰/۴۸٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۴/۴۲٪	۴/۴۱٪	-۰/۰۱٪	۰/۵۹٪	۰/۵۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	-۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسین	۱۳/۷۰٪	۱۳/۳۹٪	-۰/۳۱٪	۳۵/۷۶٪	۳۹/۸۷٪	۴/۱۱٪	۰/۹۰٪	۰/۹۰٪	-۰/۰۰٪
فراپردازان آروند امید	۳/۳۱٪	۳/۵۵٪	۰/۲۴٪	۰/۰۹٪	۰/۱۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۵/۴۰٪	۵/۲۳٪	-۰/۱۷٪	۰/۱۳٪	۰/۱۲٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۷۴٪	۱۲/۷۴٪	۰/۰۱٪	۷/۱۵٪	۴/۹۶٪	-۲/۱۹٪	۰/۱۰٪	۰/۱۰٪	-۰/۰۰٪

در سهم تعدادی کارتهای فروشگاهی، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با ۰/۳۹ درصد افزایش نسبت به ماه پیشین، بیشترین اختلاف را در این مولفه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "تجارت الکترونیک پارسین" با افزایش چشم‌گیر ۴/۱۱ درصدی مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش موبایلی به صورت مشترک در دو شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "به پرداخت ملت" به ترتیب با کاهش و افزایش ۰/۰۱ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهد.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی خرداد و تیر در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۸/۹۰ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب سهم ۱۸/۳۶ درصدی بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۵۹/۷۳ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - خرداد و تیر ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۰۴٪	۵/۹۴٪	-۰/۱۰٪	۱۰/۶۶٪	۱۱/۱۷٪	۰/۵۰٪	۷/۰۴٪	۷/۳۰٪	۰/۲۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۹٪	۰/۵۸٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۱/۰۵٪	۱۰/۹۱٪	-۰/۱۴٪	۱۶/۹۱٪	۱۶/۷۸٪	-۰/۱۳٪	۵۹/۰۶٪	۵۹/۷۳٪	۰/۶۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۱۶٪	۹/۱۰٪	-۰/۰۶٪	۷/۵۷٪	۶/۹۳٪	-۰/۶۴٪	۲/۷۷٪	۲/۸۸٪	۰/۱۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۸/۵۱٪	۱۸/۹۰٪	۰/۳۹٪	۱۰/۲۰٪	۱۲/۸۹٪	۲/۶۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۳۳٪	۱۴/۴۰٪	۰/۰۷٪	۱۸/۶۴٪	۱۸/۳۶٪	-۰/۲۷٪	۲۳/۲۴٪	۲۲/۱۲٪	-۱/۱۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۰۵٪	۳/۰۵٪	۰/۰۰٪	۱۲/۸۶٪	۱۲/۵۳٪	-۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۴/۴۰٪	۴/۳۷٪	-۰/۰۳٪	۱/۲۶٪	۱/۱۸٪	-۰/۰۸٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۲۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۶۱٪	۱۲/۴۱٪	-۰/۲۰٪	۶/۱۲٪	۶/۰۳٪	-۰/۱۰٪	۰/۸۵٪	۰/۸۸٪	۰/۰۳٪
فرپردازان آروند امید	۲/۶۲٪	۳/۰۰٪	۰/۳۹٪	۰/۰۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪	۰/۴۴٪	۰/۲۳٪
فن آوا کارت	۵/۱۱٪	۴/۹۳٪	-۰/۱۸٪	۰/۲۱٪	۰/۲۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۲۱٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۵۳٪	۱۲/۴۱٪	-۰/۱۲٪	۱۵/۴۸٪	۱۳/۸۴٪	-۱/۶۴٪	۶/۴۰٪	۶/۶۴٪	۰/۲۴٪

سهم بازار کارتهای فروشگاهی در شرکت "فرپردازان آروند امید" با افزایش ۰/۳۹ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در سهم بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار با افزایش ۲/۶۹ درصدی بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کاهش ۱/۱۲ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در تیر ماه نزدیک به ۹۳ درصد بوده که حدود ۸۶ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های

کارتخوان فروشگاهی در استان های کشور

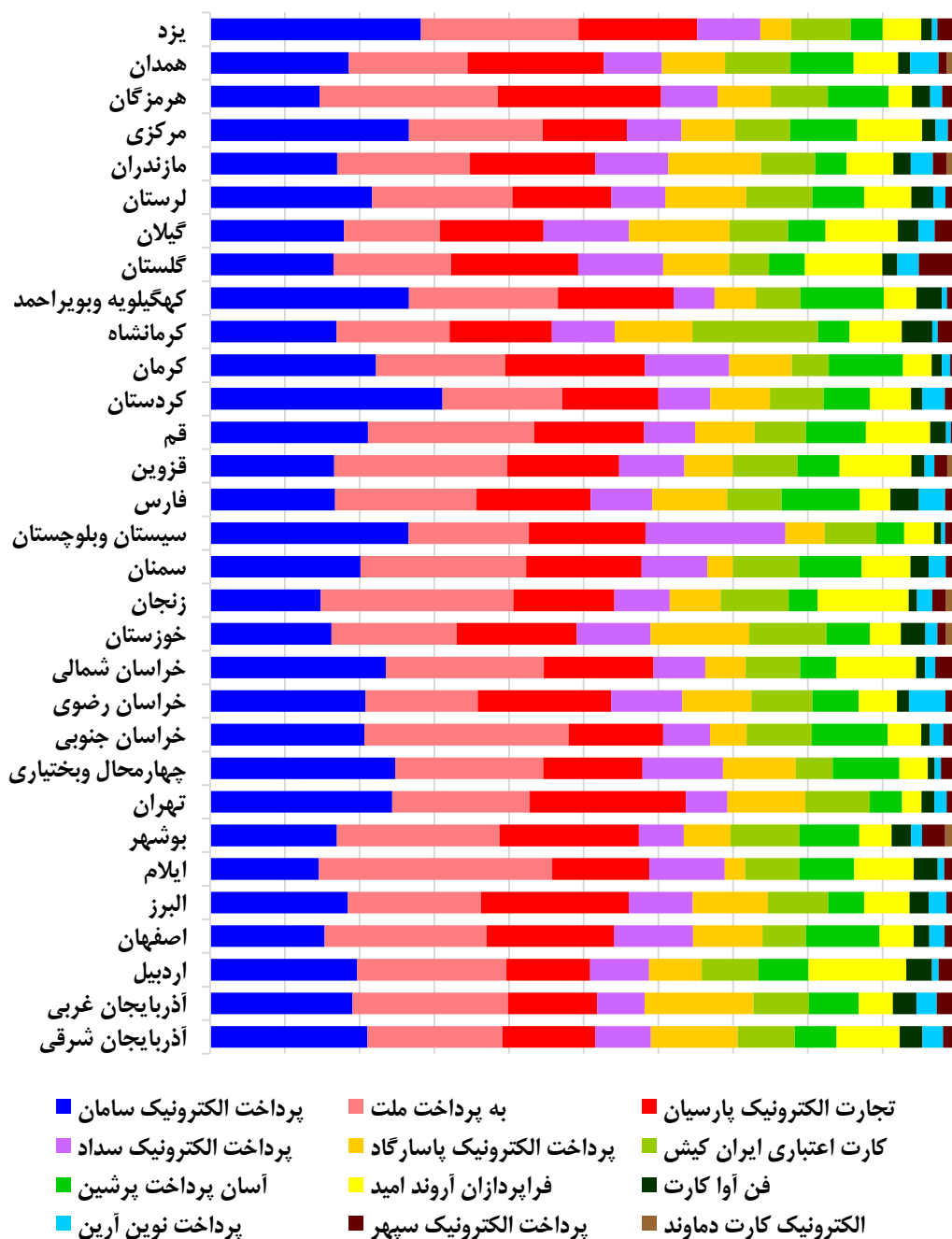
سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان های فروشگاهی به تفکیک استان های کشور در تیر ماه در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است. در مجموع شرکت های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان های کشور داشته اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" تقریباً در اکثر استان ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت ها از تراکنش های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می نمایند.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - تیر ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسیان	فرپروازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۶۰٪	۰/۱۹٪	۱۸/۰۶٪	۷/۴۳٪	۱۱/۵۹٪	۲۱/۰۷٪	۱/۷۳٪	۲/۷۵٪	۱۲/۴۳٪	۸/۴۴٪	۳/۰۷٪	۷/۶۴٪
آذربایجان غربی	۶/۶۸٪	۰/۴۴٪	۲۰/۸۳٪	۶/۳۰٪	۱۴/۵۸٪	۱۹/۰۴٪	۲/۳۲٪	۲/۷۱٪	۱۱/۹۷٪	۴/۵۵٪	۳/۱۷٪	۷/۴۱٪
اردبیل	۶/۶۹٪	۰/۴۸٪	۱۹/۹۹٪	۷/۸۸٪	۷/۰۶٪	۱۹/۶۸٪	۲/۰۵٪	۰/۸۵٪	۱۱/۱۹٪	۱۳/۰۹٪	۳/۴۳٪	۷/۶۰٪
اصفهان	۹/۸۵٪	۰/۵۴٪	۲۱/۶۸٪	۱۰/۶۰٪	۹/۲۸٪	۱۵/۳۲٪	۱/۱۸٪	۲/۰۲٪	۱۷/۰۳٪	۴/۵۶٪	۲/۰۸٪	۵/۸۳٪
البرز	۴/۸۰٪	۰/۴۸٪	۱۷/۸۲٪	۸/۵۷٪	۱۰/۰۳٪	۱۸/۴۵٪	۱/۰۱٪	۲/۳۴٪	۱۹/۷۷٪	۶/۰۹٪	۲/۵۵٪	۸/۰۸٪
ایلام	۷/۳۰٪	۰/۰۲٪	۳۱/۱۹٪	۱۰/۱۰٪	۲/۷۲٪	۱۴/۵۸٪	۱/۷۴٪	۰/۸۶٪	۱۳/۰۰٪	۷/۹۸٪	۳/۲۲٪	۷/۳۰٪
بوشهر	۸/۰۱٪	۱/۶۴٪	۲۱/۷۷٪	۵/۹۹٪	۶/۲۵٪	۱۶/۹۵٪	۳/۰۹٪	۱/۴۷٪	۱۸/۶۷٪	۴/۳۱٪	۲/۵۹٪	۹/۲۶٪
تهران	۴/۳۳٪	۰/۲۸٪	۱۸/۴۲٪	۵/۵۷٪	۱۰/۴۲٪	۲۴/۳۸٪	۱/۱۵٪	۱/۶۳٪	۲۰/۸۷٪	۲/۵۹٪	۱/۷۳٪	۸/۶۴٪
چهارمحال و بختیاری	۸/۹۵٪	۰/۲۸٪	۱۹/۸۰٪	۱۰/۷۵٪	۹/۷۴٪	۲۴/۷۹٪	۱/۹۰٪	۰/۸۴٪	۱۳/۲۹٪	۳/۷۹٪	۰/۹۵٪	۴/۹۳٪
خراسان جنوبی	۱۰/۱۵٪	۰/۲۷٪	۲۷/۳۳٪	۶/۳۲٪	۴/۸۶٪	۲۰/۶۴٪	۱/۶۰٪	۱/۸۱٪	۱۲/۶۵٪	۴/۵۱٪	۱/۱۴٪	۸/۷۳٪
خراسان رضوی	۶/۲۱٪	۰/۳۳٪	۱۵/۰۱٪	۹/۵۳٪	۹/۲۳٪	۲۰/۸۰٪	۱/۲۷٪	۴/۸۶٪	۱۷/۸۵٪	۵/۱۱٪	۱/۶۱٪	۸/۱۸٪
خراسان شمالی	۴/۸۵٪	۰/۴۵٪	۲۱/۱۵٪	۶/۹۲٪	۵/۳۷٪	۲۳/۵۲٪	۲/۵۲٪	۱/۳۶٪	۱۴/۷۰٪	۱۰/۶۸٪	۱/۱۸٪	۷/۳۰٪
خوزستان	۵/۸۰٪	۱/۵۸٪	۱۶/۷۵٪	۹/۸۷٪	۱۳/۲۱٪	۱۶/۲۶٪	۱/۰۹٪	۱/۶۰٪	۱۶/۰۵٪	۴/۱۷٪	۳/۲۹٪	۱۰/۳۳٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
زنجان	۳/۸۸٪	۱/۵۸٪	۲۵/۷۸٪	۷/۳۸٪	۶/۸۳٪	۱۴/۷۹٪	۱/۷۷٪	۲/۰۵٪	۱۳/۵۴٪	۱۲/۱۶٪	۱/۱۱٪	۹/۱۲٪
سمنان	۸/۳۷٪	۰/۰۹٪	۲۲/۱۸٪	۸/۸۲٪	۳/۴۱٪	۲۰/۱۴٪	۱/۴۵٪	۲/۳۰٪	۱۵/۴۱٪	۶/۵۴٪	۲/۴۲٪	۸/۸۶٪
سیستان و بلوچستان	۳/۷۲٪	۰/۰۰٪	۱۶/۰۸٪	۱۸/۷۳٪	۵/۲۵٪	۲۶/۵۷٪	۱/۶۱٪	۰/۵۵٪	۱۵/۶۲٪	۳/۹۸٪	۰/۹۶٪	۶/۹۳٪
فارس	۱۰/۴۷٪	۰/۶۱٪	۱۸/۹۳٪	۸/۲۶٪	۱۰/۰۲٪	۱۶/۷۳٪	۱/۰۳٪	۳/۵۱٪	۱۵/۲۶٪	۴/۱۱٪	۳/۷۹٪	۷/۲۷٪
قزوین	۵/۶۴٪	۱/۳۵٪	۲۳/۱۹٪	۸/۷۲٪	۶/۵۲٪	۱۶/۶۱٪	۱/۷۲٪	۱/۳۳٪	۱۴/۹۴٪	۹/۶۲٪	۱/۷۳٪	۸/۶۴٪
قم	۷/۹۸٪	۰/۰۰٪	۲۲/۲۳٪	۶/۸۳٪	۷/۹۷٪	۲۱/۱۴٪	۰/۸۶٪	۰/۶۵٪	۱۴/۷۰٪	۸/۶۱٪	۲/۱۴٪	۶/۸۹٪
کردستان	۶/۱۴٪	۰/۳۲٪	۱۶/۰۴٪	۶/۹۶٪	۷/۹۶٪	۳۱/۰۹٪	۱/۳۵٪	۳/۰۴٪	۱۲/۸۶٪	۵/۵۳٪	۱/۴۹٪	۷/۲۱٪
کرمان	۹/۹۶٪	۰/۰۹٪	۱۷/۲۸٪	۱۱/۲۹٪	۸/۳۸٪	۲۲/۲۲٪	۰/۸۷٪	۱/۱۳٪	۱۸/۶۷٪	۳/۸۴٪	۱/۳۳٪	۴/۹۴٪
کرمانشاه	۴/۲۱٪	۰/۰۴٪	۱۵/۱۴٪	۸/۴۱٪	۱۰/۳۹٪	۱۶/۹۲٪	۲/۶۱٪	۰/۷۲٪	۱۳/۶۹٪	۶/۹۹٪	۴/۰۷٪	۱۶/۸۱٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۱/۱۸٪	۰/۰۱٪	۱۹/۹۲٪	۵/۵۰٪	۵/۵۳٪	۲۶/۶۲٪	۱/۳۸٪	۰/۷۰٪	۱۵/۴۸٪	۴/۳۴٪	۳/۳۹٪	۵/۹۶٪
گلستان	۴/۸۰٪	۰/۴۱٪	۱۵/۷۲٪	۱۱/۳۸٪	۸/۸۴٪	۱۶/۵۴٪	۴/۷۵٪	۲/۸۸٪	۱۶/۹۹٪	۱۰/۳۹٪	۲/۰۰٪	۵/۳۱٪
گیلان	۵/۰۰٪	۰/۴۶٪	۱۲/۸۵٪	۱۱/۴۶٪	۱۳/۴۴٪	۱۷/۹۴٪	۲/۵۸٪	۲/۱۵٪	۱۳/۸۳٪	۹/۶۸٪	۲/۷۷٪	۷/۸۳٪
لرستان	۶/۹۱٪	۰/۰۰٪	۱۸/۷۶٪	۷/۲۱٪	۱۰/۸۴٪	۲۱/۷۱٪	۱/۵۸٪	۱/۵۹٪	۱۳/۲۳٪	۶/۳۵٪	۲/۹۶٪	۸/۸۷٪
مازندران	۴/۱۹٪	۱/۴۸٪	۱۷/۷۹٪	۹/۷۷٪	۱۲/۳۷٪	۱۷/۰۰٪	۱/۷۹٪	۲/۹۷٪	۱۶/۷۷٪	۶/۲۴٪	۲/۳۱٪	۷/۳۲٪
مرکزی	۸/۹۸٪	۰/۰۳٪	۱۷/۸۸٪	۷/۳۰٪	۷/۱۷٪	۲۶/۶۰٪	۱/۳۴٪	۱/۶۲٪	۱۱/۲۹٪	۸/۶۷٪	۱/۸۳٪	۷/۳۸٪
هرمزگان	۸/۱۱٪	۰/۵۵٪	۲۳/۸۵٪	۷/۵۷٪	۷/۱۴٪	۱۴/۶۳٪	۱/۴۸٪	۱/۵۹٪	۲۱/۸۵٪	۳/۱۲٪	۲/۴۶٪	۷/۶۶٪
همدان	۸/۴۳٪	۱/۳۸٪	۱۵/۸۷٪	۷/۷۷٪	۸/۴۲٪	۱۸/۵۷٪	۱/۱۵٪	۳/۷۷٪	۱۸/۲۶٪	۵/۹۷٪	۱/۶۳٪	۸/۷۸٪
یزد	۴/۲۱٪	۰/۱۹٪	۲۱/۰۹٪	۸/۴۷٪	۴/۱۰٪	۲۸/۲۱٪	۲/۴۹٪	۰/۷۳٪	۱۵/۸۸٪	۵/۱۷٪	۱/۴۴٪	۸/۰۴٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور برای تیر ماه ۱۴۰۱ در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌ها- تیر ۱۴۰۱

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

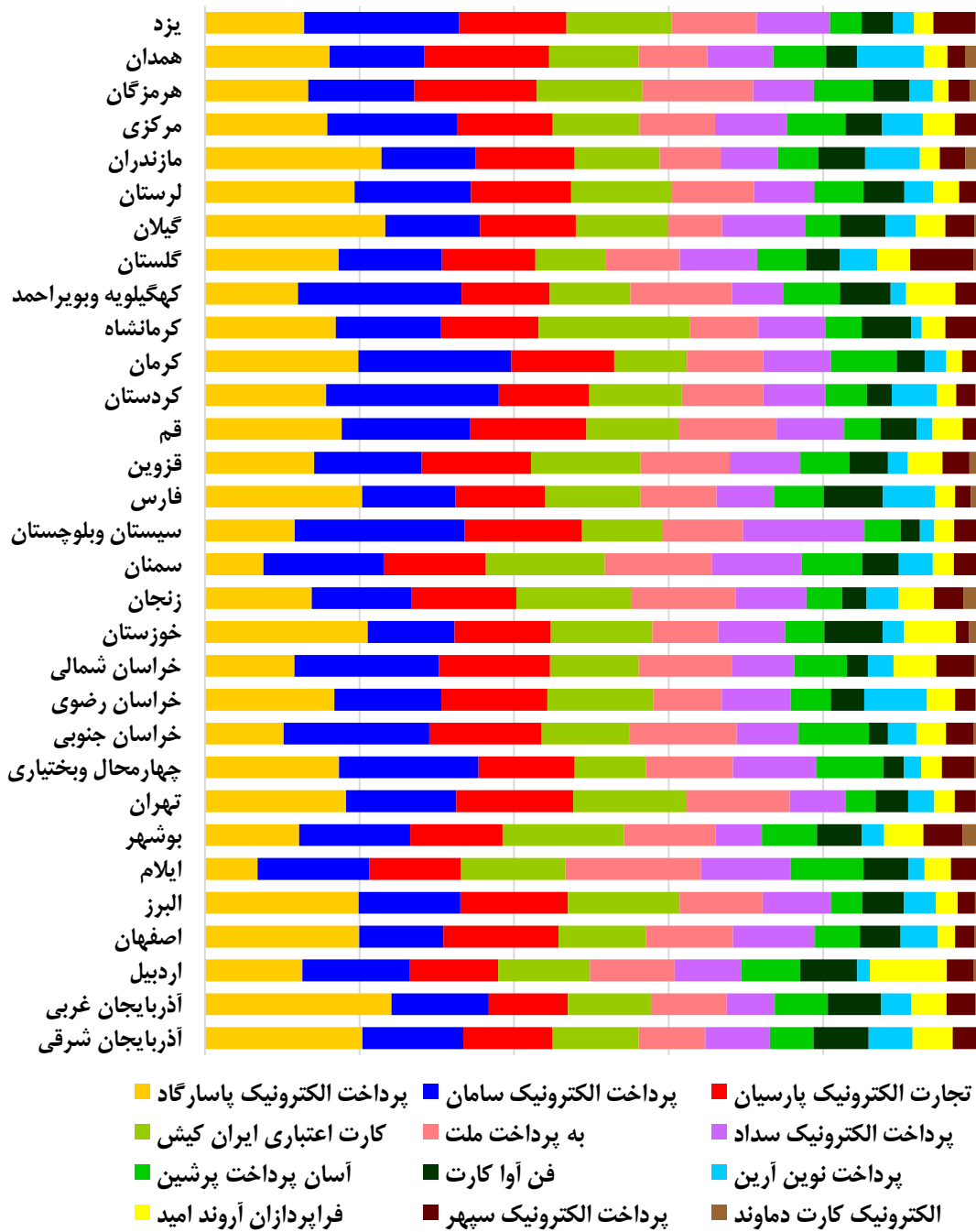
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای تیر ماه نشان می‌دهد. شرکت‌های "پرداخت الکترونیک پاسارگاد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "کارت اعتباری ایران کیش" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - تیر ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۶۶٪	۰/۲۲٪	۸/۶۶٪	۸/۳۵٪	۲۰/۳۸٪	۱۳/۰۳٪	۳/۰۲٪	۵/۶۷٪	۱۱/۴۹٪	۵/۲۲٪	۷/۱۳٪	۱۱/۱۹٪
آذربایجان غربی	۶/۸۶٪	۰/۳۳٪	۹/۷۶٪	۶/۲۸٪	۲۴/۱۴٪	۱۲/۵۹٪	۳/۷۴٪	۳/۸۹٪	۱۰/۲۵٪	۴/۵۴٪	۶/۹۰٪	۱۰/۷۱٪
اردبیل	۷/۶۵٪	۰/۵۳٪	۱۰/۹۸٪	۸/۶۱٪	۱۲/۶۰٪	۱۳/۹۱٪	۳/۴۹٪	۱/۶۲٪	۱۱/۴۳٪	۹/۹۶٪	۷/۳۷٪	۱۱/۸۵٪
اصفهان	۵/۷۹٪	۰/۴۱٪	۱۱/۲۲٪	۱۰/۶۴٪	۱۹/۹۷٪	۱۰/۸۷٪	۲/۵۵٪	۴/۸۲٪	۱۴/۹۲٪	۲/۲۵٪	۵/۲۷٪	۱۱/۳۱٪
البرز	۴/۰۳٪	۰/۳۷٪	۱۰/۷۳٪	۸/۹۲٪	۱۹/۸۸٪	۱۳/۱۶٪	۲/۲۴٪	۴/۱۳٪	۱۳/۹۲٪	۲/۸۴٪	۵/۳۵٪	۱۴/۴۴٪
ایلام	۹/۳۸٪	۰/۰۱٪	۱۷/۵۲٪	۱۱/۶۵٪	۶/۷۹٪	۱۴/۴۹٪	۳/۴۸٪	۲/۰۷٪	۱۱/۷۹٪	۳/۴۱٪	۵/۸۶٪	۱۳/۵۵٪
بوشهر	۷/۱۴٪	۲/۰۳٪	۱۱/۸۶٪	۶/۰۱٪	۱۲/۱۸٪	۱۴/۳۹٪	۵/۰۳٪	۲/۹۱٪	۱۱/۹۲٪	۵/۰۹٪	۵/۷۵٪	۱۵/۶۹٪
تهران	۳/۹۱٪	۰/۲۶٪	۱۳/۳۴٪	۷/۲۱٪	۱۸/۲۷٪	۱۴/۲۳٪	۲/۷۳٪	۳/۳۴٪	۱۵/۱۶٪	۲/۶۸٪	۴/۲۲٪	۱۴/۶۷٪
چهارمحال و بختیاری	۸/۶۲٪	۰/۴۸٪	۱۱/۲۱٪	۱۰/۸۵٪	۱۷/۳۶٪	۱۸/۰۴٪	۴/۱۹٪	۲/۲۴٪	۱۲/۴۱٪	۲/۶۷٪	۲/۶۶٪	۹/۲۷٪
خراسان جنوبی	۹/۰۹٪	۰/۵۳٪	۱۳/۸۳٪	۸/۰۱٪	۱۰/۱۹٪	۱۸/۸۵٪	۳/۶۱٪	۳/۶۶٪	۱۴/۵۲٪	۳/۸۳٪	۲/۴۷٪	۱۱/۴۱٪
خراسان رضوی	۵/۲۲٪	۰/۳۳٪	۸/۸۵٪	۸/۸۹٪	۱۶/۷۳٪	۱۳/۸۶٪	۲/۶۱٪	۸/۱۲٪	۱۳/۷۳٪	۳/۶۷٪	۴/۳۰٪	۱۳/۷۱٪
خراسان شمالی	۶/۷۹٪	۰/۵۱٪	۱۲/۱۰٪	۸/۰۵٪	۱۱/۵۷٪	۱۸/۷۰٪	۴/۸۵٪	۳/۲۸٪	۱۴/۳۸٪	۵/۵۶٪	۲/۷۳٪	۱۱/۴۸٪
خوزستان	۵/۰۸٪	۱/۱۵٪	۸/۵۱٪	۸/۶۴٪	۲۱/۰۶٪	۱۱/۲۳٪	۱/۶۸٪	۲/۷۶٪	۱۲/۴۱٪	۶/۷۴٪	۷/۵۴٪	۱۳/۱۹٪
زنجان	۴/۶۴٪	۱/۸۹٪	۱۳/۵۴٪	۹/۱۵٪	۱۳/۸۲٪	۱۲/۹۴٪	۳/۷۸٪	۴/۱۱٪	۱۳/۵۲٪	۴/۶۴٪	۳/۱۳٪	۱۴/۸۵٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۷/۸۳٪	۰/۰۸٪	۱۳/۸۷٪	۱۱/۶۱٪	۷/۵۷٪	۱۵/۵۴٪	۳/۰۱٪	۴/۴۱٪	۱۳/۲۳٪	۲/۷۴٪	۴/۷۲٪	۱۵/۳۸٪
سیستان و بلوچستان	۴/۷۱٪	۰/۰۴٪	۱۰/۳۷٪	۱۵/۶۸٪	۱۱/۶۱٪	۲۱/۹۸٪	۳/۰۴٪	۱/۸۴٪	۱۵/۲۰٪	۲/۵۷٪	۲/۴۹٪	۱۰/۴۶٪
فارس	۶/۳۹٪	۰/۹۳٪	۹/۸۰٪	۷/۴۹٪	۲۰/۳۵٪	۱۲/۰۶٪	۲/۰۱٪	۶/۷۲٪	۱۱/۵۴٪	۲/۶۱٪	۷/۶۷٪	۱۲/۴۳٪
قزوین	۶/۳۴٪	۱/۰۹٪	۱۱/۵۵٪	۹/۱۴٪	۱۴/۱۱٪	۱۳/۹۴٪	۳/۴۸٪	۲/۵۶٪	۱۴/۱۳٪	۴/۵۰٪	۴/۹۹٪	۱۴/۱۷٪
قم	۴/۶۶٪	۰/۰۱٪	۱۲/۵۸٪	۸/۷۶٪	۱۷/۶۹٪	۱۶/۵۶٪	۱/۹۵٪	۲/۰۲٪	۱۵/۱۰٪	۳/۹۳٪	۴/۷۱٪	۱۲/۰۳٪
کردستان	۵/۳۵٪	۰/۳۴٪	۱۰/۴۹٪	۸/۰۹٪	۱۵/۷۰٪	۲۲/۳۲٪	۲/۴۸٪	۵/۸۲٪	۱۱/۷۱٪	۲/۵۱٪	۳/۲۲٪	۱۱/۹۸٪
کرمان	۸/۴۷٪	۰/۱۹٪	۹/۸۵٪	۸/۸۱٪	۱۹/۸۵٪	۱۹/۸۰٪	۱/۸۷٪	۲/۷۵٪	۱۳/۲۸٪	۲/۰۳٪	۳/۶۷٪	۹/۴۲٪
کرمانشاه	۴/۶۸٪	۰/۱۱٪	۸/۸۲٪	۸/۶۶٪	۱۶/۹۳٪	۱۳/۵۵٪	۴/۰۹٪	۱/۳۵٪	۱۲/۷۰٪	۳/۰۷٪	۶/۴۳٪	۱۹/۵۹٪
کهگیلویه و بویراحمد	۷/۳۵٪	۰/۰۳٪	۱۳/۱۸٪	۶/۶۰٪	۱۲/۰۶٪	۲۱/۱۴٪	۲/۸۹٪	۲/۰۳٪	۱۱/۴۲٪	۶/۳۶٪	۶/۵۵٪	۱۰/۴۱٪
گلستان	۶/۳۲٪	۰/۵۵٪	۹/۵۶٪	۱۰/۰۱٪	۱۷/۳۲٪	۱۳/۳۳٪	۸/۱۹٪	۴/۸۰٪	۱۲/۰۹٪	۴/۳۰٪	۴/۳۸٪	۹/۱۵٪
گیلان	۴/۵۲٪	۰/۴۶٪	۶/۹۴٪	۱۰/۷۱٪	۲۳/۳۴٪	۱۲/۲۵٪	۳/۷۵٪	۳/۸۹٪	۱۲/۴۱٪	۳/۸۳٪	۵/۹۳٪	۱۱/۹۷٪
لرستان	۶/۳۹٪	۰/۰۱٪	۱۰/۶۲٪	۷/۷۷٪	۱۹/۳۴٪	۱۵/۰۸٪	۲/۴۱٪	۳/۷۲٪	۱۲/۹۷٪	۳/۳۸٪	۵/۳۰٪	۱۳/۰۲٪
مازندران	۵/۲۲٪	۱/۶۱٪	۷/۸۷٪	۷/۴۵٪	۲۲/۸۶٪	۱۲/۱۴٪	۳/۳۳٪	۷/۰۸٪	۱۲/۷۴٪	۲/۵۷٪	۶/۰۳٪	۱۱/۱۰٪
مرکزی	۷/۶۱٪	۰/۱۰٪	۹/۷۹٪	۹/۲۶٪	۱۵/۸۴٪	۱۶/۷۷٪	۲/۸۸٪	۵/۲۴٪	۱۲/۳۹٪	۴/۱۶٪	۴/۷۵٪	۱۱/۲۲٪
هرمزگان	۷/۶۳٪	۱/۰۵٪	۱۴/۳۴٪	۷/۸۷٪	۱۳/۳۸٪	۱۳/۷۲٪	۲/۷۴٪	۲/۹۹٪	۱۵/۸۳٪	۲/۰۴٪	۴/۷۷٪	۱۳/۶۳٪
همدان	۶/۸۳٪	۱/۶۶٪	۸/۸۹٪	۸/۵۵٪	۱۶/۱۴٪	۱۲/۲۲٪	۲/۲۷٪	۸/۶۲٪	۱۶/۱۷٪	۳/۰۹٪	۳/۹۹٪	۱۱/۵۷٪
یزد	۴/۰۹٪	۰/۳۶٪	۱۱/۰۴٪	۹/۴۷٪	۱۲/۸۵٪	۱۹/۹۸٪	۵/۳۹٪	۲/۶۵٪	۱۳/۹۳٪	۲/۵۵٪	۴/۱۰٪	۱۳/۵۸٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره تیر ۱۴۰۱ به تصویر می‌کشد.

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان-ها- تیر ۱۴۰۱

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در تیر ماه محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - خرداد و تیر ۱۴۰۱

شرکت		کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی		اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی	
سهم از کل تراکنشهای کارتهای فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	خرداد	تیر	اختلاف	
۶/۳۹٪	۵/۶۰٪	۱/۱۹۲	۱/۱۴۱	-۰/۰۵۱	آسان پرداخت پرشین
۰/۵۱٪	۰/۵۶٪	۰/۹۷۷	۰/۹۱۸	-۰/۰۵۹	الکترونیک کارت دماوند
۱۸/۴۸٪	۱۰/۶۲٪	۱/۷۷۲	۱/۷۴۰	-۰/۰۳۲	به پرداخت ملت
۸/۴۹٪	۸/۵۵٪	۱/۰۳۱	۰/۹۹۳	-۰/۰۳۹	پرداخت الکترونیک سداد
۹/۶۹٪	۱۸/۲۳٪	۰/۵۳۴	۰/۵۳۱	-۰/۰۰۳	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۲۰/۳۴٪	۱۴/۱۲٪	۱/۵۰۰	۱/۴۴۰	-۰/۰۶۰	پرداخت الکترونیک سامان
۱/۵۳٪	۳/۰۰٪	۰/۵۲۲	۰/۵۰۸	-۰/۰۱۴	پرداخت الکترونیک سپهر
۲/۲۱٪	۴/۴۱٪	۰/۵۰۰	۰/۵۰۰	۰/۰۰۱	پرداخت نوین آراین
۱۶/۷۶٪	۱۳/۳۹٪	۱/۳۰۸	۱/۲۵۲	-۰/۰۵۶	تجارت الکترونیک پارسیان
۵/۳۷٪	۳/۵۵٪	۰/۵۳۵	۱/۵۱۵	۰/۹۸۱	فراپردازان آروند امید
۲/۲۷٪	۵/۲۳٪	۰/۴۴۶	۰/۴۳۳	-۰/۰۱۳	فن آوا کارت
۷/۹۷٪	۱۲/۷۴٪	۰/۶۵۱	۰/۶۲۵	-۰/۰۲۵	کارت اعتباری ایران کیش

در تیر ماه همانند ماه گذشته شرکت های "به پرداخت ملت"، "فراپردازان آروند امید"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتهای آنها بیشتر از سهم تعداد کارتهای هایشان از کل کارتهای کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در تیر ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شرکت "فراپردازان آروند امید" با ۰/۹۸۱ واحد افزایش گزارش می شود. این امر به دلیل افزایش سهم تعداد پایانه های کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی و سهم تراکنش های کارتهای فروشگاهی آن ارزیابی می شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش های کارتهای فروشگاهی شرکت ها نسبت به سهم ابزار کارتهای فروشگاهی آنها، شاخص مذکور در هریک از شرکت های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار در تیر ماه محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت - خرداد و تیر ۱۴۰۱

کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار					شرکت
اختلاف	تیر	خرداد	سهم از کل تعداد ابزار	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	
-۰/۰۶۱	۱/۰۷۷	۱/۱۳۸	۵/۹۴٪	۶/۳۹٪	آسان پرداخت پرشین
-۰/۰۵۷	۰/۸۸۵	۰/۹۴۲	۰/۵۸٪	۰/۵۱٪	الکترونیک کارت دماوند
-۰/۰۳۹	۱/۶۹۴	۱/۷۳۲	۱۰/۹۱٪	۱۸/۴۸٪	به پرداخت ملت
-۰/۰۲۲	۰/۹۳۳	۰/۹۵۵	۹/۱۰٪	۸/۴۹٪	پرداخت الکترونیک سداد
-۰/۰۰۲	۰/۵۱۳	۰/۵۱۵	۱۸/۹۰٪	۹/۶۹٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۰/۰۵۳	۱/۴۱۳	۱/۴۶۶	۱۴/۴۰٪	۲۰/۳۴٪	پرداخت الکترونیک سامان
-۰/۰۰۹	۰/۵۰۰	۰/۵۰۹	۳/۰۵٪	۱/۵۳٪	پرداخت الکترونیک سپهر
۰/۰۰۳	۰/۵۰۶	۰/۵۰۳	۴/۳۷٪	۲/۲۱٪	پرداخت نوین آراین
-۰/۰۷۱	۱/۳۵۱	۱/۴۲۲	۱۲/۴۱٪	۱۶/۷۶٪	تجارت الکترونیک پارسیان
۱/۱۱۴	۱/۷۹۰	۰/۶۷۷	۳/۰۰٪	۵/۳۷٪	فراپردازان آروند امید
-۰/۰۱۲	۰/۴۵۹	۰/۴۷۲	۴/۹۳٪	۲/۲۷٪	فن آوا کارت
-۰/۰۱۹	۰/۶۴۲	۰/۶۶۱	۱۲/۴۱٪	۷/۹۷٪	کارت اعتباری ایران کیش

در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار شرکت‌های "فراپردازان آروند امید"، "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز در شرکت "فراپردازان آروند امید" با افزایش ۱/۱۱۴ واحدی مشاهده می‌شود. چرا که تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و سهم از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار آن با افزایش همراه بوده است.

دستیابی به عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار، بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضاً با افزایش و یا کاهش مواجه شود.

۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

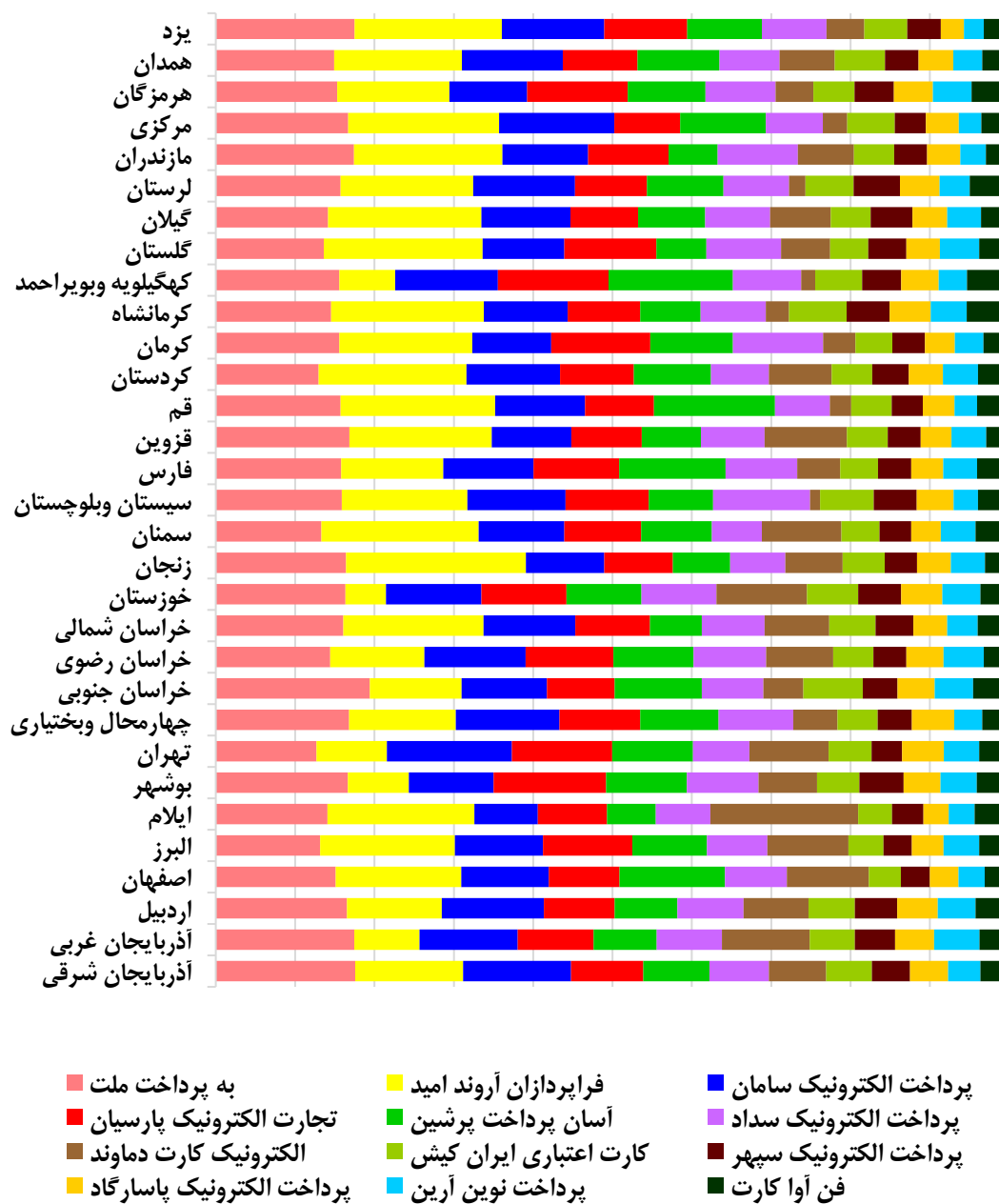
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "فراپردازان آروند امید" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۴-۱۷ این شاخص در تیر ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - تیر ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۰/۹۹۰	۰/۸۶۲	۲/۰۸۶	۰/۸۹۰	۰/۵۶۹	۱/۶۱۶	۰/۵۷۲	۰/۴۸۵	۱/۰۸۲	۱/۶۱۸	۰/۴۳۱	۰/۶۸۳
آذربایجان غربی	۰/۹۷۴	۱/۳۵۲	۲/۱۳۳	۱/۰۰۳	۰/۶۰۴	۱/۵۱۳	۰/۶۱۹	۰/۶۹۶	۱/۱۶۸	۱/۰۰۱	۰/۴۵۹	۰/۶۹۲
اردبیل	۰/۸۷۴	۰/۹۰۲	۱/۸۲۰	۰/۹۱۵	۰/۵۶۰	۱/۴۱۵	۰/۵۸۷	۰/۵۲۸	۰/۹۷۹	۱/۳۱۵	۰/۴۶۵	۰/۶۴۱
اصفهان	۱/۷۰۲	۱/۳۲۲	۱/۹۳۳	۰/۹۹۷	۰/۴۶۵	۱/۴۱۰	۰/۴۶۵	۰/۴۲۰	۱/۱۴۱	۲/۰۲۵	۰/۳۹۶	۰/۵۱۶
البرز	۱/۱۹۱	۱/۲۸۸	۱/۶۶۲	۰/۹۶۱	۰/۵۰۵	۱/۴۰۲	۰/۴۵۲	۰/۵۶۷	۱/۴۲۰	۲/۱۴۳	۰/۴۷۶	۰/۵۶۰
ایلام	۰/۷۷۹	۲/۳۵۷	۱/۷۸۰	۰/۸۶۶	۰/۴۰۰	۱/۰۰۶	۰/۵۰۰	۰/۴۱۵	۱/۱۰۳	۲/۳۳۹	۰/۵۴۹	۰/۵۳۹
بوشهر	۱/۱۲۱	۰/۸۱۱	۱/۸۳۵	۰/۹۹۷	۰/۵۱۳	۱/۱۷۸	۰/۶۱۴	۰/۵۰۴	۱/۵۶۶	۰/۸۴۷	۰/۴۵۱	۰/۵۹۰
تهران	۱/۱۰۹	۱/۰۸۷	۱/۳۸۱	۰/۷۷۲	۰/۵۷۱	۱/۷۱۳	۰/۴۲۰	۰/۴۸۸	۱/۳۷۷	۰/۹۶۶	۰/۴۱۱	۰/۵۸۹
چهارمحال و بختیاری	۱/۰۳۸	۰/۵۸۵	۱/۷۶۶	۰/۹۹۱	۰/۵۶۱	۱/۳۷۴	۰/۴۵۴	۰/۳۷۳	۱/۰۷۱	۱/۴۱۷	۰/۳۵۶	۰/۵۳۲
خراسان جنوبی	۱/۱۱۷	۰/۵۱۴	۱/۹۷۷	۰/۷۸۸	۰/۴۷۷	۱/۰۹۵	۰/۴۴۳	۰/۴۹۳	۰/۸۷۱	۱/۱۷۶	۰/۴۶۳	۰/۷۶۴
خراسان رضوی	۱/۱۹۱	۰/۹۹۵	۱/۶۹۷	۱/۰۷۳	۰/۵۵۲	۱/۵۰۱	۰/۴۸۶	۰/۵۹۹	۱/۳۰۰	۱/۳۹۳	۰/۳۷۵	۰/۵۹۶
خراسان شمالی	۰/۷۱۴	۰/۸۸۵	۱/۷۴۸	۰/۸۵۹	۰/۴۶۴	۱/۲۵۸	۰/۵۱۸	۰/۴۱۶	۱/۰۲۲	۱/۹۲۱	۰/۴۳۳	۰/۶۳۶
خوزستان	۱/۱۴۱	۱/۳۷۲	۱/۹۶۹	۱/۱۴۲	۰/۶۲۷	۱/۴۴۷	۰/۶۵۰	۰/۵۸۰	۱/۲۹۴	۰/۶۱۹	۰/۴۳۶	۰/۷۸۳
زنجان	۰/۸۳۷	۰/۸۳۷	۱/۹۰۴	۰/۸۰۷	۰/۴۹۴	۱/۱۴۴	۰/۴۶۹	۰/۵۰۰	۱/۰۰۲	۲/۶۲۲	۰/۳۵۳	۰/۶۱۴
سمنان	۱/۰۶۹	۱/۲۰۲	۱/۵۹۹	۰/۷۶۰	۰/۴۵۰	۱/۲۹۶	۰/۴۸۲	۰/۵۲۳	۱/۱۶۵	۲/۳۸۳	۰/۵۱۲	۰/۵۷۶

استان	آسان پرداخت پرتسین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	فرپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سیستان و بلوچستان	۰/۷۹۰	۰/۱۲۴	۱/۵۵۱	۱/۱۹۴	۰/۴۵۲	۱/۲۰۹	۰/۵۳۰	۰/۳۰۰	۱/۰۲۷	۱/۵۴۸	۰/۳۸۶	۰/۶۶۲
فارس	۱/۶۳۸	۰/۶۶۰	۱/۹۳۲	۱/۱۰۳	۰/۴۹۲	۱/۳۸۸	۰/۵۱۱	۰/۵۲۲	۱/۳۲۲	۱/۵۷۵	۰/۴۹۴	۰/۵۸۵
قزوین	۰/۸۸۹	۱/۲۳۹	۲/۰۰۷	۰/۹۵۴	۰/۴۶۲	۱/۱۹۱	۰/۴۹۵	۰/۵۲۲	۱/۰۵۸	۲/۱۳۷	۰/۳۴۶	۰/۶۱۰
قم	۱/۷۱۵	۰/۳۰۱	۱/۷۶۷	۰/۷۸۰	۰/۴۵۱	۱/۲۷۶	۰/۴۴۰	۰/۳۲۰	۰/۹۷۳	۲/۱۹۰	۰/۴۵۴	۰/۵۷۳
کردستان	۱/۱۴۸	۰/۹۳۶	۱/۵۳۰	۰/۸۶۱	۰/۵۰۷	۱/۳۹۲	۰/۵۴۴	۰/۵۲۳	۱/۰۹۸	۲/۲۰۴	۰/۴۶۴	۰/۶۰۲
کرمان	۱/۱۷۵	۰/۴۵۶	۱/۷۵۵	۱/۲۸۱	۰/۴۲۲	۱/۱۲۲	۰/۴۶۵	۰/۴۱۰	۱/۴۰۶	۱/۸۹۰	۰/۳۶۴	۰/۵۲۵
کرمانشاه	۰/۸۹۹	۰/۳۴۷	۱/۷۱۶	۰/۹۷۰	۰/۶۱۴	۱/۲۴۹	۰/۶۳۸	۰/۵۳۳	۱/۰۷۸	۲/۲۷۳	۰/۶۳۴	۰/۸۵۸
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۵۲۱	۰/۱۷۴	۱/۵۱۱	۰/۸۳۴	۰/۴۵۸	۱/۲۵۹	۰/۴۷۹	۰/۳۴۷	۱/۳۵۶	۰/۶۸۲	۰/۵۱۷	۰/۵۷۳
گلستان	۰/۷۵۹	۰/۷۵۰	۱/۶۴۵	۱/۱۳۷	۰/۵۱۰	۱/۲۴۱	۰/۵۷۹	۰/۵۹۹	۱/۴۰۶	۲/۴۱۸	۰/۴۵۶	۰/۵۸۱
گیلان	۱/۱۰۶	۱/۰۰۳	۱/۸۵۲	۱/۰۷۰	۰/۵۷۶	۱/۴۶۴	۰/۶۸۹	۰/۵۵۴	۱/۱۱۵	۲/۵۲۷	۰/۴۶۶	۰/۶۵۴
لرستان	۱/۰۸۲	۰/۲۳۶	۱/۷۶۷	۰/۹۲۸	۰/۵۶۰	۱/۴۴۰	۰/۶۵۶	۰/۴۲۸	۱/۰۲۰	۱/۸۷۹	۰/۵۵۹	۰/۶۸۱
مازندران	۰/۸۰۳	۰/۹۱۶	۲/۲۵۹	۱/۳۱۲	۰/۵۴۱	۱/۴۰۰	۰/۵۳۹	۰/۴۱۹	۱/۳۱۶	۲/۴۳۲	۰/۳۸۳	۰/۶۵۹
مرکزی	۱/۱۸۰	۰/۳۳۵	۱/۸۲۶	۰/۷۸۸	۰/۴۵۳	۱/۵۸۶	۰/۴۳۱	۰/۳۱۰	۰/۹۱۱	۲/۰۸۵	۰/۳۸۶	۰/۶۵۸
هرمزگان	۱/۰۶۳	۰/۵۲۰	۱/۶۶۳	۰/۹۶۱	۰/۵۳۴	۱/۰۶۶	۰/۵۳۸	۰/۵۳۲	۱/۳۸۰	۱/۵۳۵	۰/۵۱۶	۰/۵۶۲
همدان	۱/۲۳۵	۰/۸۳۱	۱/۷۸۵	۰/۹۰۹	۰/۵۲۲	۱/۵۲۰	۰/۵۰۷	۰/۴۳۸	۱/۱۲۹	۱/۹۲۸	۰/۴۰۸	۰/۷۵۸
یزد	۱/۰۲۹	۰/۵۱۹	۱/۹۱۱	۰/۸۹۴	۰/۳۱۹	۱/۴۱۱	۰/۴۶۲	۰/۲۷۵	۱/۱۳۹	۲/۰۳۱	۰/۳۵۰	۰/۵۹۲

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - تیر ۱۴۰۱

۴-۳-۵- عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتخوان های فروشگاه های

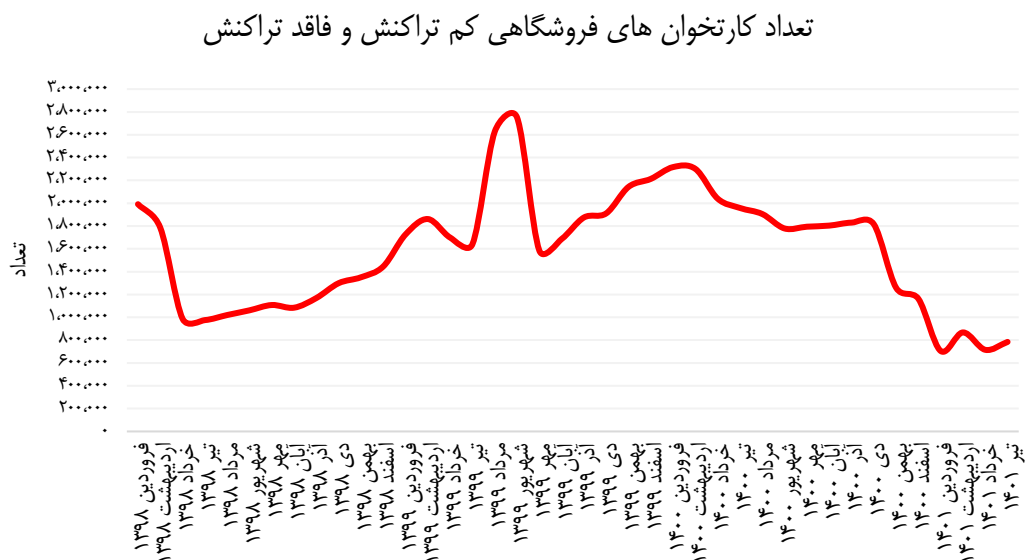
کم تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه های، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به علاوه موظف به پرداخت هزینه های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره وری در به کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می گیرد، بلکه همه هزینه های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه های کارتخوان در فروشگاه ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می شود. متأسفانه بی تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان های فروشگاه های به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت ها با بانک ها ناشی می شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه ها و وجود کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره وری کارتخوان های فروشگاه های، آمار کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم تراکنش گفته می شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت ها در نصب جدید کارتخوان ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی ابتدای سال ۱۳۹۸ تا تیر ماه ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون

تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش در تیر ماه با افزایش ۹/۷۰ درصدی روبه رو بوده است. در این ماه سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۹/۵۰ درصد از کل کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در خرداد ماه تنها ۱/۱۲ درصد افزایش یافته است. جدول زیر سهم تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتهای فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می دهد.

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- تیر ۱۴۰۱

سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت			
نام شرکت	خرداد	تیر	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۴/۷۵٪	۵/۷۰٪	۰/۹۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۵/۸۲٪	۷/۷۰٪	۱/۸۸٪
به پرداخت ملت	۷/۳۹٪	۸/۵۶٪	۱/۱۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۴/۱۸٪	۴/۵۵٪	۰/۳۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۸۱٪	۶/۱۵٪	۰/۳۴٪
پرداخت الکترونیک سامان	۵/۶۰٪	۶/۸۱٪	۱/۲۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۶/۵۱٪	۵/۹۴٪	-۰/۵۷٪
پرداخت نوین آراین	۱۰/۲۰٪	۱۱/۷۷٪	۱/۵۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۴۷٪	۱۶/۴۵٪	۱/۹۸٪
فراپردازان آروند امید	۱۴/۲۴٪	۱۵/۴۳٪	۱/۱۹٪
فن آوا کارت	۱۳/۴۶٪	۱۶/۴۴٪	۲/۹۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۰۵٪	۱۱/۳۸٪	۱/۳۳٪
مجموع	۸/۳۸٪	۹/۵۰٪	۱/۱۲٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایش ۲/۹۹ درصد، در شرکت "فن آوا کارت" رخ داده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با عددی برابر با ۱۶/۴۵ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، تنها ۴/۵۵ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۳۰

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

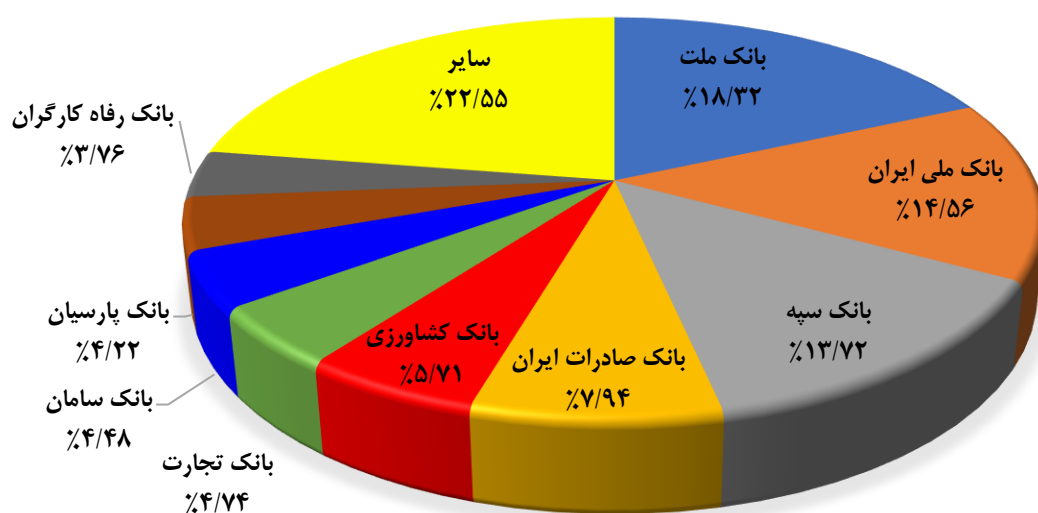
^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

^{۳۰} پیرو نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهر اقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در قالب بانک "سپه" آورده شده است.

۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ

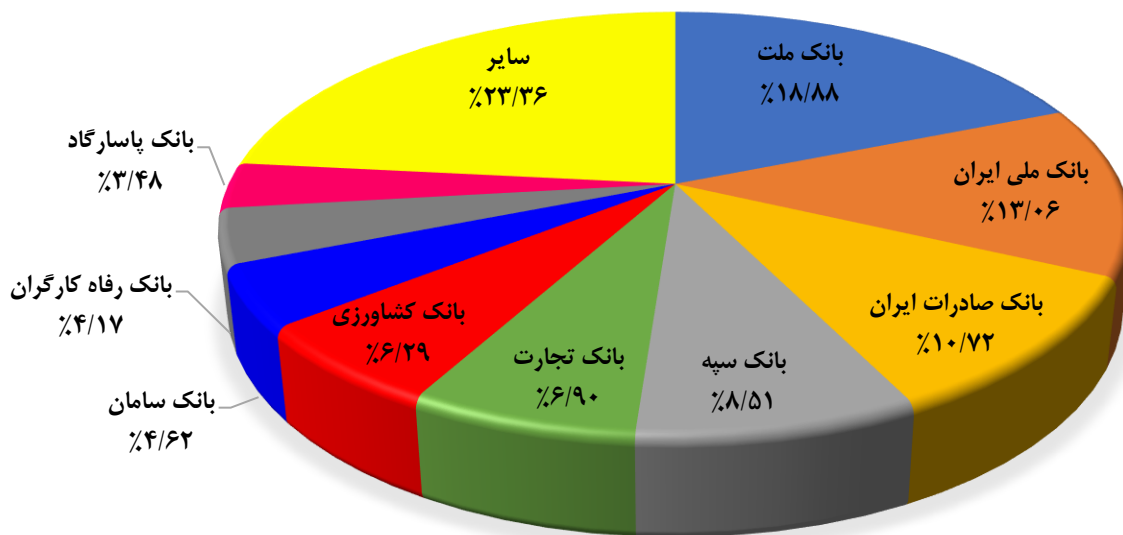
تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه ۹ بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵-۱- سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - تیر ۱۴۰۱

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در تیر ماه ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - تیر ۱۴۰۱

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۱۸/۳۲ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۸/۸۸ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است

که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی^{۳۱} نیز در نظر گرفته می‌شود.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای تیر ماه ۱۴۰۱ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - تیر ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۲۶٪	۳/۴۳٪	۱۵/۰۲٪	۱/۴۴٪	۰/۹۴٪	۱۳/۴۴٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶۶٪	۰/۷۵٪	۰/۰۰٪	۰/۵۸٪	۰/۵۵٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۶۵٪	۷/۱۳٪	۲۴/۲۷٪	۱/۵۰٪	۱۰/۲۲٪	۲۲/۵۰٪
۴	بانک پارسیان	۴/۳۲٪	۳/۹۰٪	۱/۲۲٪	۳/۰۲٪	۳/۲۴٪	۳/۳۶٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۲۶٪	۲/۲۰٪	۰/۰۰٪	۳/۰۷٪	۶/۲۰٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۵/۰۱٪	۱/۸۰٪	۰/۴۸٪	۶/۵۲٪	۹/۴۶٪	۰/۸۶٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۲٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۹۴٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۲٪	۵/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۲۳٪	۱/۹۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۲٪	۲/۰۲٪	۰/۲۲٪	۰/۳۹٪	۰/۷۷٪	۰/۵۶٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۸۷٪	۱/۵۲٪	۴/۰۴٪	۴/۲۲٪	۳/۸۶٪	۳/۶۶٪
۱۲	بانک سامان	۴/۲۲٪	۱۱/۷۵٪	۰/۷۰٪	۳/۶۷٪	۱۰/۸۹٪	۱/۷۹٪
۱۳	بانک سپه	۱۴/۶۶٪	۲/۹۳٪	۰/۰۵٪	۹/۷۱٪	۰/۸۲٪	۰/۰۴٪

^{۳۱} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

ردیف	بانک پذیرنده	سهام هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهام هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۲۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۰٪	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۰/۸۰٪	۱/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۱/۰۶٪	۱/۰۸٪	۰/۰۰٪	۱/۱۴٪	۴/۲۴٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۵۵٪	۰/۵۰٪	۰/۰۲٪	۱۱/۵۲٪	۵/۷۲٪	۰/۰۶٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۳٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۰۴٪	۰/۹۶٪	۵/۰۱٪	۲/۴۹٪	۰/۱۸٪	۵/۷۲٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۸۷٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۲/۵۱٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۱٪	۱/۰۲٪	۰/۰۱٪	۰/۲۷٪	۰/۴۹٪	۰/۰۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۵/۷۰٪	۹/۰۹٪	۰/۰۲٪	۷/۰۳٪	۱/۵۶٪	۰/۰۶٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۶۳٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۰/۶۱٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۵۹٪	۲/۲۲٪	۰/۰۰٪	۱/۳۴٪	۷/۵۷٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۳۲٪	۰/۱۸٪	۰/۰۲٪	۱/۲۳٪	۰/۴۲٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۷/۶۲٪	۱۷/۸۱٪	۴۳/۲۹٪	۱۸/۲۴٪	۲۲/۶۴٪	۴۳/۹۲٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۴/۳۷٪	۲۳/۴۷٪	۵/۶۲٪	۱۴/۱۳٪	۶/۲۸٪	۳/۹۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۱۷٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۲/۱۰٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۶۰٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۵۷٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"، "سپه"، "ملی" ایران و "صادرات ایران"

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "سامان" و "کشاورزی"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "سامان"، "آینده" و "تجارت"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "قرض الحسنه رسالت"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - تیر ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده					سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۷/۴۲٪	۹/۳۱٪	۲۳/۲۷٪	۸۹/۰۳٪	۸/۹۰٪	۲/۰۷٪		
۲	بانک ایران زمین	۹۴/۵۵٪	۵/۴۵٪	۰/۰۰٪	۸۷/۱۴٪	۱۲/۸۶٪	۰/۰۰٪		
۳	بانک آینده	۶۰/۷۶٪	۱۳/۳۴٪	۲۵/۹۰٪	۴۸/۰۰٪	۵۰/۲۰٪	۱/۸۰٪		
۴	بانک پارسیان	۹۴/۸۶٪	۴/۳۶٪	۰/۷۸٪	۸۵/۶۲٪	۱۴/۱۴٪	۰/۲۴٪		
۵	بانک پاسارگاد	۹۶/۶۷٪	۳/۳۳٪	۰/۰۰٪	۷۶/۳۰٪	۲۳/۷۰٪	۰/۰۰٪		
۶	بانک تجارت	۹۷/۹۳٪	۱/۸۰٪	۰/۲۷٪	۸۱/۷۳٪	۱۸/۲۴٪	۰/۰۳٪		
۷	بانک توسعه تعاون	۹۹/۵۶٪	۰/۴۴٪	۰/۰۰٪	۹۷/۳۸٪	۲/۶۲٪	۰/۰۰٪		
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۸۹٪	۱/۱۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۲٪	۰/۶۸٪	۰/۰۰٪		
۹	بانک خاورمیانه	۳۱/۵۴٪	۶۸/۴۶٪	۰/۰۰٪	۴۴/۳۱٪	۵۵/۶۹٪	۰/۰۰٪		
۱۰	بانک دی	۷۴/۶۱٪	۲۳/۹۳٪	۱/۴۷٪	۷۶/۲۹٪	۲۳/۴۳٪	۰/۲۸٪		
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۵/۲۱٪	۱/۹۰٪	۲/۸۹٪	۸۷/۴۹٪	۱۲/۳۲٪	۰/۱۹٪		
۱۲	بانک سامان	۸۷/۲۲٪	۱۲/۳۶٪	۰/۴۲٪	۶۸/۵۸٪	۳۱/۳۳٪	۰/۰۸٪		
۱۳	بانک سپه	۹۸/۹۸٪	۱/۰۱٪	۰/۰۱٪	۹۸/۷۱٪	۱/۲۹٪	۰/۰۰٪		
۱۴	بانک سرمایه	۹۹/۵۶٪	۰/۴۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۸٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪		
۱۵	بانک سینا	۹۶/۸۴٪	۳/۱۶٪	۰/۰۰٪	۸۳/۸۶٪	۱۶/۱۴٪	۰/۰۰٪		
۱۶	بانک شهر	۹۵/۰۴٪	۴/۹۶٪	۰/۰۰٪	۶۳/۵۳٪	۳۶/۴۷٪	۰/۰۰٪		
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۹/۶۹٪	۰/۳۰٪	۰/۰۱٪	۹۲/۹۰٪	۷/۱۰٪	۰/۰۰٪		
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۶۵٪	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪	۷۶/۰۴٪	۲۳/۹۶٪	۰/۰۰٪		
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۳/۹۹٪	۱/۵۱٪	۴/۵۰٪	۹۸/۳۵٪	۱/۰۸٪	۰/۵۷٪		
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۴۲٪	۰/۵۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۲٪	۰/۶۸٪	۰/۰۰٪		
۲۱	بانک کارآفرین	۶۸/۳۶٪	۳۱/۴۸٪	۰/۱۷٪	۷۸/۱۸٪	۲۱/۸۱٪	۰/۰۱٪		
۲۲	بانک کشاورزی	۹۲/۴۷٪	۷/۵۲٪	۰/۰۱٪	۹۶/۷۱٪	۳/۲۹٪	۰/۰۰٪		

ردیف	بانک پذیرنده	سهام تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده					
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی
۲۳	بانک گردشگری	۹۸/۵۳٪	۱/۴۶٪	۰/۰۱٪	۹۱/۴۴٪	۸/۵۶٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۴/۰۳٪	۱۵/۹۶٪	۰/۰۰٪	۵۳/۵۲٪	۴۶/۴۸٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۹۹/۲۸٪	۰/۶۸٪	۰/۰۴٪	۹۵/۰۱٪	۴/۹۹٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۳/۵۹٪	۷۶/۴۱٪	۰/۰۰٪	۲۴/۹۳٪	۷۵/۰۷٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۸۹/۰۶٪	۴/۵۹٪	۶/۳۶٪	۸۳/۵۵٪	۱۵/۹۵٪	۰/۵۰٪
۲۸	بانک ملی ایران	۹۱/۳۶٪	۷/۶۰٪	۱/۰۴٪	۹۳/۵۵٪	۶/۳۹٪	۰/۰۷٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۸۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۳٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۵۳٪	۰/۴۷٪	۰/۰۰٪	۹۸/۴۷٪	۱/۵۳٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در تیر ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک های "اقتصاد نوین"، "ملت" و "قرض الحسنه رسالت" در مکان های دوم تا چهارم قرار گرفته اند.

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های بانک های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در تیر ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک ها، به بانک "مشترک ایران - ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن، بانک های "خاورمیانه"، "کارآفرین" و "دی" به ترتیب در مکان های بعدی قرار گرفته اند. این درحالیست که طی بررسی های انجام شده مشخص می گردد که در تیر ماه بانک های "آینده" و "مشترک ایران - ونزوئلا" در کل به ترتیب ۲/۵۲ و ۰/۰۰۰۰۲ درصد تعداد تراکنش های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته اند که همانگونه که مشاهده می گردد، ارقام متعلق به بانک های "آینده"

و "مشترک ایران ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ها جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۵ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - تیر ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۳	۱۲	۱۵	۲۲۵
۲	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۳	بانک آینده	۲	۳	۷	۵۱	۲۴	۵۷۶
۴	بانک پارسیان	۴	۱۶	۴	۱۶	۱	۱
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۱	۲	۴	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۵	۲	۴	۰	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۵	۲۵	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۲	۴	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴	۱۵	۲	۲	۴	۱۶
۱۲	بانک سامان	۴	۱۸	۱۳۸	۱۲	۱	۰
۱۳	بانک سپه	۱۵	۲۱۵	۹	۳	۰	۰
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۱	۱	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۹	۷۳	۰	۱	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳	۹	۱	۱	۵	۲۵
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳	۸	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۶	۳۲	۸۳	۹	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱	۰	۵	۲	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱۸	۳۱۱	۳۱۷	۱۸	۴۳	۱,۸۷۴
۲۸	بانک ملی ایران	۱۴	۲۰۶	۵۵۱	۲۳	۶	۳۲
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲	۵	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۹۵۷	-	۱,۲۲۵	-	۲,۷۶۵

ملاحظه می‌شود که در تیر ماه ۱۴۰۱، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۷۶۵ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص

در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱،۱۴۸ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های ۹۵۷ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در تیر ماه ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه در جدول زیر محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده- خرداد و تیر ۱۴۰۱

HHI	کارتخوان فروشگاه‌های			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	خرداد	تیر	نرخ رشد	خرداد	تیر	نرخ رشد	خرداد	تیر	نرخ رشد
شاخص H-H	۹۳۹	۹۵۷	۱/۹۲٪	۱،۱۴۸	۱۲۲۵	۶/۷۱٪	۲،۷۹۳	۲۷۶۵	-۱/۰٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌ت، تنها در حوزه ابزار پذیرش موبایلی منفی بوده است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۲} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۳}، کارت اعتباری^{۳۴} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۵} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در تیر ماه ۱۴۰۱، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۳۲،۳۱۱،۶۷۸ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۲۵،۸۱۸،۵۴۲ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۰۹ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۶۸۲،۵۷۵ عدد و سهم ۰/۵۲ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۲ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ۳۳

Credit card ۳۴

Prepaid ۳۵

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارتهای بانکی تراکنشدار - تیر ۱۴۰۱

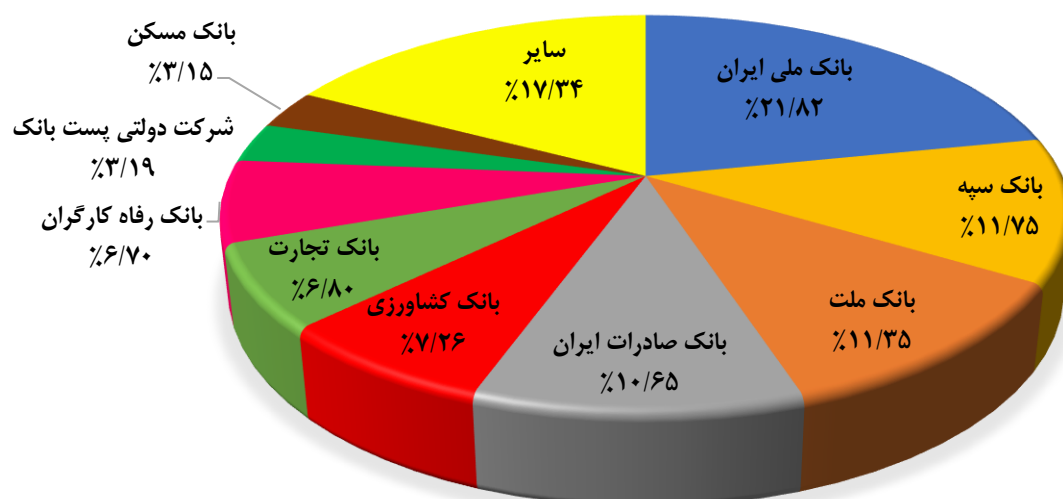
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۱۴۰۱/۰۳	تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار	۵,۹۲۳,۱۴۸	۶۲۵,۶۳۲	۱۲۵,۸۷۴,۵۳۲	۱۳۲,۴۲۳,۳۱۲
	سهم هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنشدار از کل کارتهای تراکنشدار	۴/۴۷٪	۰/۴۷٪	۹۵/۰۵٪	-
۱۴۰۱/۰۴	تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار	۵,۸۱۰,۵۶۱	۶۸۲,۵۷۵	۱۲۵,۸۱۸,۵۴۲	۱۳۲,۳۱۱,۶۷۸
	سهم هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنشدار از کل کارتهای تراکنشدار	۴/۳۹٪	۰/۵۲٪	۹۵/۰۹٪	-
رشد تعداد کارت بانکی تراکنشدار		-۱/۹۰٪	۹/۱۰٪	-۰/۰۴٪	-۰/۰۸٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارتهای بانکی تراکنشدار در تیر ماه ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ماه، ۰/۰۸ درصد رشد منفی داشته و نرخ رشد تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانکهای صادرکننده از کل کارتهای بانکی تراکنش

دار

طی تیر ماه ۱۴۰۱ تعداد کارتهای دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارتهای این بانکها از تعداد کل کارتهای بانکی تراکنشدار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - تیر ۱۴۰۱

ملاحظه می‌شود که در تیر ماه ۱۴۰۱ بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه پرداخت بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها ۹ بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۳-۲-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای تیر ماه سال ۱۴۰۱ در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "سپه" و "ملت"؛ و بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار

به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "پارسیان" و "سپه" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - تیر ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۰٪	۰/۸۷٪	۱/۳۰٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۳٪	۰/۴۴٪	۰/۷۲٪
۳	بانک آینده	۰/۲۵٪	۱/۵۷٪	۲/۰۴٪
۴	بانک پارسیان	۰/۳۹٪	۱/۵۱٪	۱۰/۴۱٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۲٪	۱/۹۸٪	۳/۲۸٪
۶	بانک تجارت	۳/۲۲٪	۶/۸۴٪	۶/۴۳٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۶۲٪	۰/۹۵٪	۰/۷۵٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۷٪	۰/۰۶٪	۰/۰۳٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۷٪	۰/۴۵٪	۰/۲۷٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۸۶٪	۳/۹۰٪
۱۲	بانک سامان	۱/۳۷٪	۱/۵۱٪	۲/۸۲٪
۱۳	بانک سپه	۴/۱۰٪	۱۱/۹۳٪	۸/۷۰٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۰٪	۰/۳۴٪
۱۵	بانک سینا	۰/۵۱٪	۰/۶۸٪	۱/۶۵٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۴٪	۱/۵۲٪	۷/۳۲٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۴/۹۷٪	۱۰/۸۷٪	۶/۴۶٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۶٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۵۲٪	۱/۵۰٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۲/۲۰٪	۲/۸۸٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۲٪	۰/۱۰٪	۰/۴۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۴۱٪	۴/۷۱٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۵٪	۰/۲۷٪	۰/۳۴٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۲۴٪	۱/۶۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۷	بانک ملت	۲/۵۵٪	۱۱/۲۹٪	۱۳/۸۰٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۸	بانک ملی ایران	۷۸/۱۵٪	۲۱/۷۸٪	۱۵/۹۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۹۳٪	۳/۲۹٪	۱/۱۲٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۴٪	۰/۳۲٪	۰/۴۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۰۳٪	۰/۳۱٪	۰/۷۳٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در هر سه نوع کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت هدیه و بن کارت به ترتیب با ۲۱/۷۸ درصد، ۷۸/۱۵ درصد و ۱۵/۹۹ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای تیر ماه ۱۴۰۱ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - تیر ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۱۲٪	۹۳/۴۳٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۳٪	۹۳/۰۴٪
۳	بانک آینده	۰/۰۸٪	۹۴/۲۷٪
۴	بانک پارسیان	۰/۱۱٪	۷۵/۷۲٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۰٪	۹۲/۸۹٪
۶	بانک تجارت	۰/۲۴٪	۹۵/۶۱٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۳۴٪	۹۶/۱۵٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۴/۱۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۶۴٪	۹۷/۱۹٪
۱۰	بانک دی	۰/۴۳٪	۹۶/۸۷٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۴۴٪
۱۲	بانک سامان	۰/۴۵٪	۹۱/۶۳٪
۱۳	بانک سپه	۰/۱۸٪	۹۶/۵۷٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۲/۷۶٪
۱۵	بانک سینا	۰/۳۷٪	۸۹/۵۴٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۱٪	۸۱/۷۶٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۰/۲۴٪	۹۷/۱۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۸۱٪	۸۸/۷۵٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۵/۶۴٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۴/۳۱٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۸۴/۲۳٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۷/۱۵٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۱۰٪	۹۴/۲۶٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۷۵/۴۵٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۷/۷۶٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۹/۶۷٪	۵۲/۹۷٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش های بانک
۲۷	بانک ملت	۰/۱۲٪	۹۴/۵۵٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱/۸۵٪	۹۴/۹۳٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۴۷٪	۹۷/۹۹٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۶٪	۹۴/۵۲٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۰۵٪	۹۰/۰۴٪

همانگونه که ملاحظه می شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵ اندازه گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت های بانکی تراکنش دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در شبکه شاپرک اندازه گیری و بررسی می شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک ها در صادر نمودن انواع کارت های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت های صادر شده، از کارت های تراکنش دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکش دار - تیر ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت پرداخت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۰	۰	۱	۱	۱	۱
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۳	بانک آینده	۰	۰	۲	۲	۲	۴
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۲	۱۰	۱۰۸
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۳	۱۱
۶	بانک تجارت	۳	۱۰	۷	۴۷	۶	۴۱
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۰	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۷	۴	۱۵
۱۲	بانک سامان	۱	۲	۲	۲	۳	۸
۱۳	بانک سپه	۴	۱۷	۱۲	۱۴۲	۹	۷۶
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۱	۰	۲	۳
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۲	۲	۷	۵۴
۱۷	بانک صادرات ایران	۵	۲۵	۱۱	۱۱۸	۶	۴۲
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۲	۲	۲
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۵	۳	۸
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۷	۵۵	۵	۲۲
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۰	۲	۳
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۳	۷	۱۱	۱۲۷	۱۴	۱۹۰
۲۸	بانک ملی ایران	۷۸	۶,۱۰۸	۲۲	۴۷۴	۱۶	۲۵۶
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۳	۹	۳	۱۱	۱	۱
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال-هیرشمن	-	۶,۱۷۸	-	۱۰,۰۵۶	-	۸۴۸

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی در دسته کارت اعتباری منفی بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" با اینکه نرخ رشد منفی بیش از ۶ درصد داشته، همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در تیر ماه ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- خرداد و تیر ۱۴۰۱

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت		
	خرداد	تیر	نرخ رشد	خرداد	تیر	نرخ رشد	خرداد	تیر	نرخ رشد
شاخص HHI	۶,۶۲۶	۶,۱۷۸	-۶/۷۶٪	۹۸۸	۱,۰۵۶	۶/۸۸٪	۸۴۶	۸۴۸	۰/۲۴٪

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در تیر ماه در حوزه کارت "برداشت" در کشور با رشد مثبت ۶/۸۸ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد ۰/۲۴ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد منفی ۶/۷۶ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

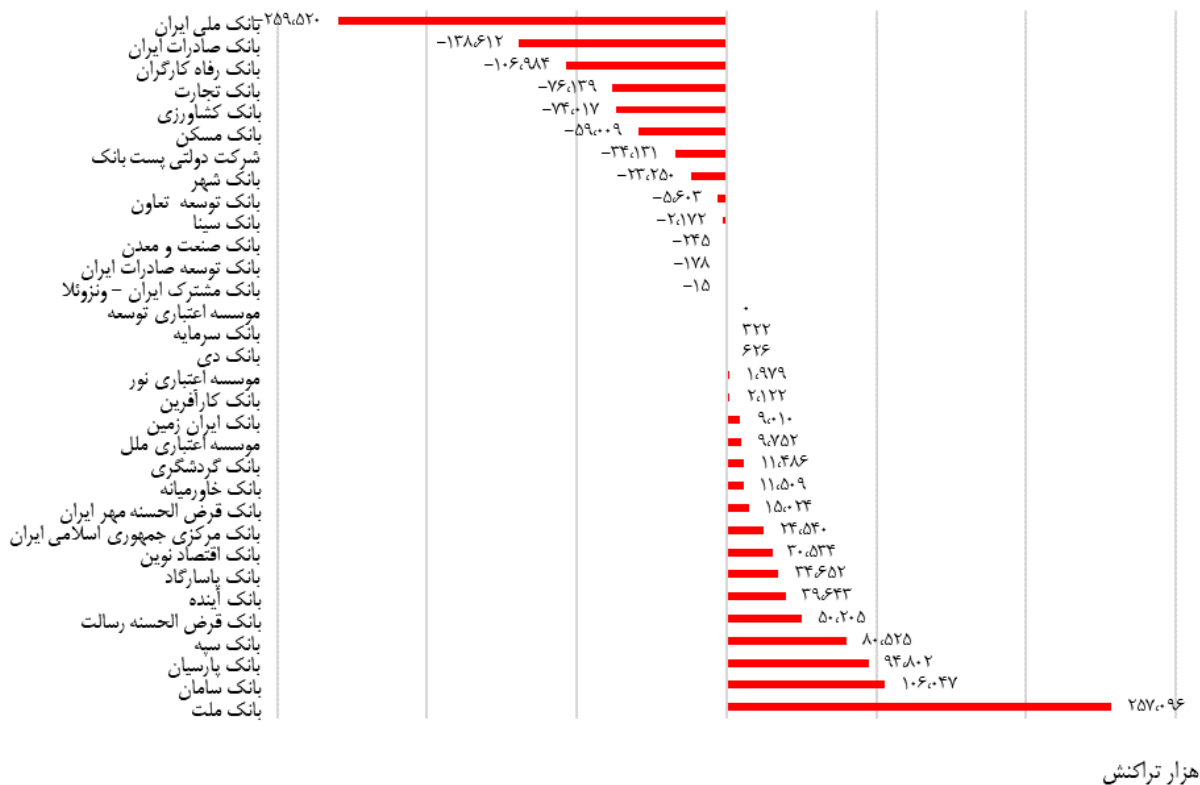
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - تیر ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۳٪	۱/۷۴٪	۱/۱۳٪	۱/۴۰٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۱٪	۰/۶۵٪	۰/۵۳٪	۰/۵۷٪
۳	بانک آینده	۱/۴۷٪	۲/۵۲٪	۲/۰۷٪	۲/۷۱٪
۴	بانک پارسیان	۱/۷۰٪	۴/۲۲٪	۲/۲۷٪	۳/۰۵٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۲۰٪	۳/۱۳٪	۲/۶۳٪	۳/۴۸٪
۶	بانک تجارت	۶/۷۶٪	۴/۷۴٪	۶/۳۰٪	۶/۹۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۱٪	۰/۷۶٪	۰/۹۳٪	۰/۸۴٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۵٪	۰/۳۵٪	۰/۰۵٪	۰/۴۵٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۸٪	۰/۴۰٪	۰/۴۵٪	۰/۴۴٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۶۰٪	۳/۷۶٪	۴/۹۷٪	۴/۱۷٪
۱۲	بانک سامان	۱/۶۷٪	۴/۴۸٪	۲/۱۷٪	۴/۶۲٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۵۸٪	۱۳/۷۲٪	۱۰/۳۶٪	۸/۵۱٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۱۹٪	۰/۲۰٪	۰/۲۴٪	۰/۲۵٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۳٪	۰/۵۷٪	۰/۷۰٪	۰/۸۳٪
۱۶	بانک شهر	۱/۶۵٪	۱/۰۳٪	۱/۸۸٪	۱/۵۵٪

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۶۲٪	۷/۹۴٪	۱۱/۶۷٪	۱۰/۷۲٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۱۵٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۶۷٪	۳/۰۰٪	۲/۰۹٪	۲/۱۹٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۲۷٪	۲/۶۷٪	۲/۶۸٪	۲/۱۹٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۵٪	۰/۱۵٪	۰/۳۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۶۷٪	۵/۷۱٪	۷/۳۱٪	۶/۲۹٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۹٪	۰/۵۹٪	۰/۴۴٪	۰/۵۸٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۶۶٪	۰/۰۱٪	۲/۱۷٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۸۰٪	۱/۲۳٪	۲/۴۰٪	۱/۱۲٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۵۰٪	۱۸/۳۲٪	۱۴/۹۱٪	۱۸/۸۸٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۱/۴۵٪	۱۴/۵۶٪	۱۸/۶۸٪	۱۳/۰۶٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۹۲٪	۲/۰۲٪	۲/۳۵٪	۱/۸۲٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۳۰٪	۰/۵۶٪	۰/۳۳٪	۰/۵۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۵٪	۰/۳۰٪	۰/۲۷٪	۰/۲۶٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در تیر ماه ۱۴۰۱ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق داشته است.

در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

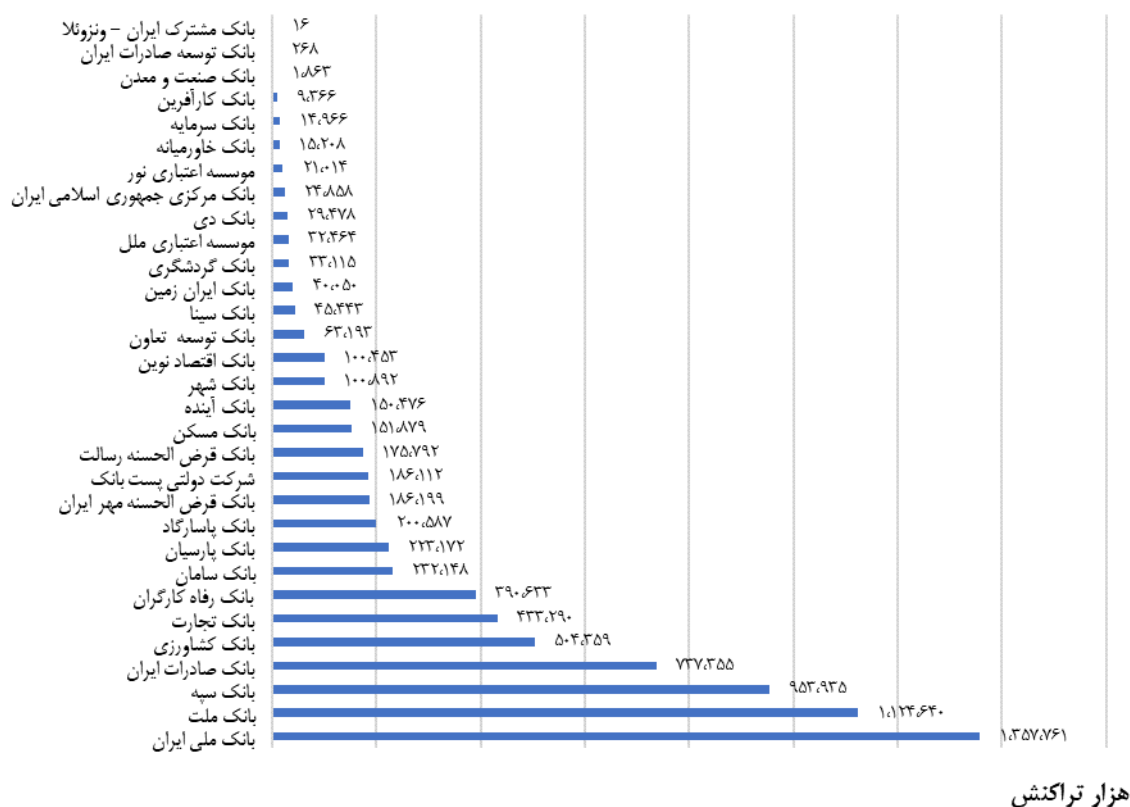

شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - تیر ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد

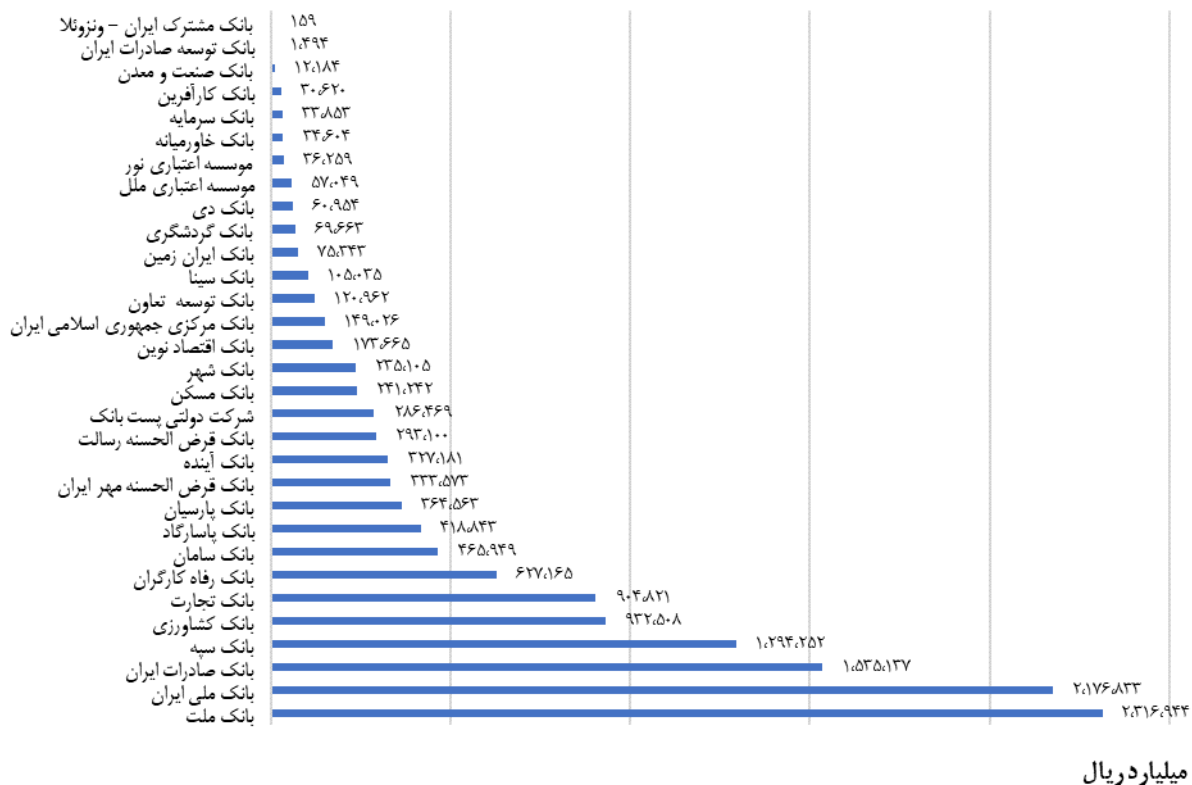
تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - تیر ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "صنعت و معدن" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۶} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۷} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۸} آمده است.

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - تیر ۱۴۰۱

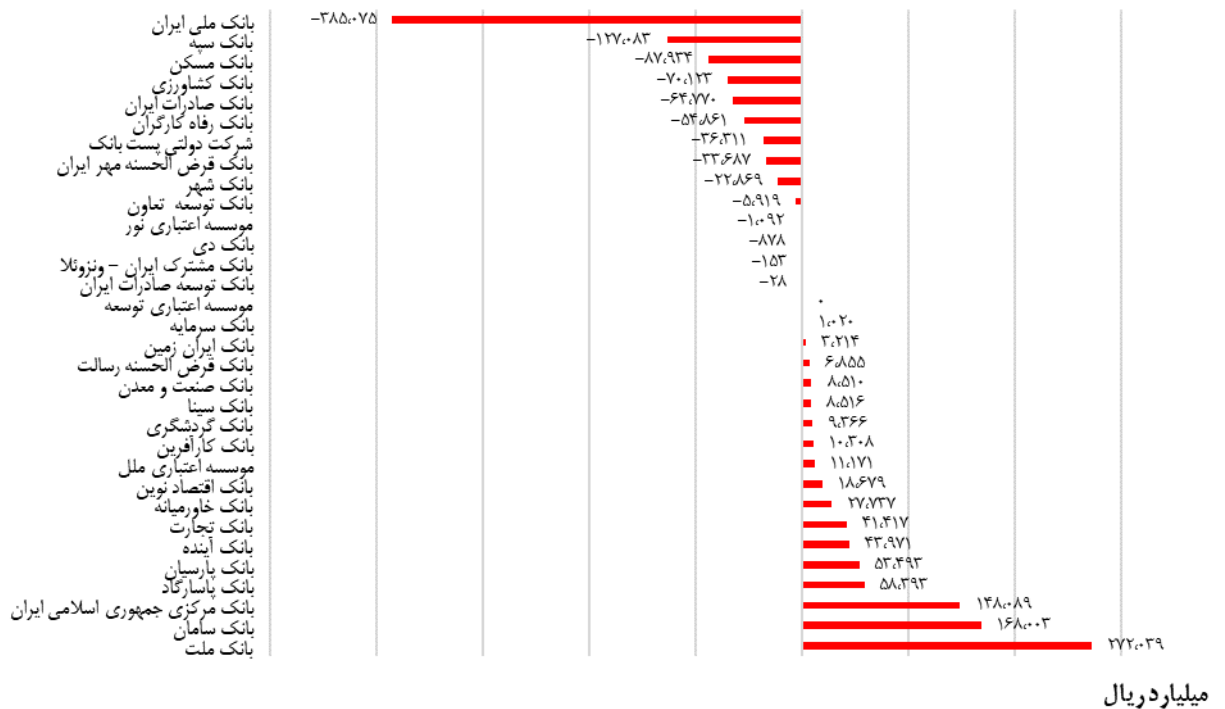
^{۳۶} Turnover

^{۳۷} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).
^{۳۸} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.)

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی تیر ۱۴۰۱ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در

شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - تیر ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی را در این خصوص دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" در حال انتقال است.

۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالشهای بانکها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوہات تراکنشها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانکها در جهت تنظیم سیاستهای ارتباطی با مشتریان و شرکتهای PSP، لازم است تا این بانکها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنشهای خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنشهای قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنشهای مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنشهای خرید و تراکنشهای پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم‌پوشی شده است.

۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنشهای خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنشهای خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در تیر ماه ۱۴۰۱، بانکهای

پذیرنده میزان ۹۸ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۳ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "سپه" با مبلغ ۱۳۵ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - تیر ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۱۳
۲	بانک صنعت و معدن	۱۸
۳	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۴۰
۴	بانک کارآفرین	۵۹
۵	بانک آینده	۶۹
۶	بانک شهر	۷۱
۷	بانک تجارت	۷۱
۸	بانک سینا	۷۴
۹	بانک صادرات ایران	۷۹
۱۰	بانک دی	۸۲
۱۱	بانک پاسارگاد	۸۵
۱۲	بانک سرمایه	۸۶
۱۳	بانک ملت	۹۲
۱۴	بانک رفاه کارگران	۹۲
۱۵	بانک اقتصاد نوین	۹۴

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۶	بانک توسعه تعاون	۹۴
۱۷	بانک کشاورزی	۹۵
۱۸	بانک خاورمیانه	۱۰۰
۱۹	بانک سامان	۱۰۵
۲۰	بانک ایران زمین	۱۰۵
۲۱	بانک ملی ایران	۱۰۸
۲۲	بانک گردشگری	۱۰۹
۲۳	شرکت دولتی پست بانک	۱۱۰
۲۴	بانک مسکن	۱۱۵
۲۵	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۱۹
۲۶	موسسه اعتباری ملل	۱۲۲
۲۷	موسسه اعتباری نور	۱۲۶
۲۸	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۲۷
۲۹	بانک پارسیان	۱۳۱
۳۰	بانک سپه	۱۳۵
کارمزد پرداختی کل بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید		۹۷

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط بانک ("توسعه صادرات ایران" و "سپه")، ۱۰/۶۴ برابر است. یعنی بانک "سپه" به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۱۰/۶۴ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد نشان می‌دهد که بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "صنعت و معدن" و "مشترک ایران-ونزوئلا" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای تیر ماه ۱۴۰۱ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۲ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - تیر ۱۴۰۱

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک کارآفرین	۵۳
۲	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۵۵
۳	بانک توسعه صادرات ایران	۱۰۵
۴	بانک صنعت و معدن	۱۱۷
۵	بانک شهر	۱۱۷
۶	بانک مسکن	۱۲۴
۷	بانک ایران زمین	۱۳۱
۸	بانک خاورمیانه	۱۴۶

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۹	بانک پاسارگاد	۱۵۳
۱۰	بانک گردشگری	۱۷۲
۱۱	بانک پارسیان	۱۹۴
۱۲	بانک دی	۱۹۵
۱۳	بانک سامان	۱۹۵
۱۴	بانک سرمایه	۱۹۸
۱۵	بانک اقتصاد نوین	۱۹۸
۱۶	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۰۷
۱۷	بانک ملت	۲۱۴
۱۸	بانک آینده	۲۱۹
۱۹	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۳۳
۲۰	بانک صادرات ایران	۲۳۶
۲۱	موسسه اعتباری نور	۲۴۶
۲۲	بانک تجارت	۲۶۳
۲۳	بانک سینا	۲۶۸
۲۴	بانک سپه	۲۷۶
۲۵	موسسه اعتباری ملل	۲۷۸
۲۶	بانک رفاه کارگران	۲۹۴
۲۷	بانک توسعه تعاون	۳۱۵
۲۸	بانک ملی ایران	۳۱۸
۲۹	بانک کشاورزی	۳۳۷
۳۰	شرکت دولتی پست بانک	۴۴۵
	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	۲۵۱

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۵۱ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در تیر ۱۴۰۱، بانک "کارآفرین" با ۵۳ ریال و پس از آن بانک‌های "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" و "توسعه صادرات ایران" به ترتیب با ۵۵ و ۱۰۵ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۴۴۵ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۳۳۷ ریال و "ملی ایران" با مبلغ ۳۱۸ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع‌بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی تیر ۱۴۰۱ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به خرداد ۱۴۰۱ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان زمستان ۱۴۰۰ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های تیر ماه ۱۴۰۱ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۳,۷۷۰ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۶,۸۵۷ هزار میلیارد ریالی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۱/۸۶ و ۵/۴۳- درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در تیر ماه ۱۴۰۱ با رشد ۲/۷۷- درصدی به نزدیک به ۸,۸۲۷ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۹۳/۵۷ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۴/۸۰ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱/۶۳ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های تیر ماه ۱۴۰۱ با ۹۲/۵۹ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۹/۴۸ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۴۲۰، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۰۳ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۴۲۳ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۵ و ۵/۱۳ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۷۰ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۱,۴۲۸ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱,۳۳۶ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۶۰/۹۹ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول تیر ماه ۱۴۰۱ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۵۶/۴۷ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تیر ماه ۱۴۰۱ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، مازندران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۶۳/۵۵ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی تیر ماه ۱۴۰۱ در قیاس با خرداد، رشد ۱۰/۴۰- درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۲۴/۴۸- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی تیر ماه ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ماه به سبب کاهش ۹/۳۲- درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۱/۲۰ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی و موبایل متعلق به بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۰/۳۷ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۳۶۲,۰۰۲,۲۹۵ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال، ۳۲/۷۵ درصد تراکنش‌ها معادل ۱,۱۴۳,۴۲۴,۸۰۹ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ۵۲/۶۵ درصد معادل ۱,۸۳۸,۱۴۶,۴۷۶ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰,۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۳۰/۹۱ درصدی، ۲۱/۸۱ درصدی، ۶/۷۱- درصدی، ۲۹/۶۲ درصدی و ۴/۰۱- درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده تیر ۱۴۰۱ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه خرداد دارای رشد ۰/۰۰۰ درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده

به ازای شبکه پرداخت در تیر ۱۴۰۱، ۹۸/۵۸ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در خرداد ماه رشد ۰/۳۰- درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۵۰- درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در تیر ماه در مولفه‌ی تعدادی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و در مولفه‌ی مبلغی شرکت "به پرداخت ملت" جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. مقایسه سهم تعدادی و مبلغی با گزارش خرداد ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جایجایی بین سه شرکت "فراپردزان آروند امید"، "فن آوا کارت" و "پرداخت نوین آرین" رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی جایجایی بین شرکت‌ها رخ نداده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و سهم مبلغی آن به "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در تیر ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "به پرداخت ملت" است. همچنین شرکت "به پرداخت ملت" در ماه جاری در هر دو مولفه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید و شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم مبلغی این دسته از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است. در ماه جاری شرکت "به پرداخت ملت" بالاترین سهم را در حجم و مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده است. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است.

در ماه تیر شرکت "الکترونیک کارت دماوند" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. در این ماه همچنان شرکت "فن آوا کارت" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار

را در اختیار دارند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشنده‌های حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال - هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. در تیر ماه شاخص هرفیندال - هیرشمن در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ بیانگر وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در تیر ماه، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشنده‌های بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و شرکت "به پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشنده‌های تراکنش‌دار نیز شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز به گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشنده‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در این ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "فراپردازان آروند امید"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت

الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. تمامی شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "فراپردازان آروند امید" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، کمترین رقم این شاخص به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" مشاهده می‌شود. به طور کلی در تیر ماه سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۹/۵۰ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در تیر ماه ۱۴۰۱ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. در بررسی بازار مبلغی تراکنش‌ها به تفکیک همه‌ی ابزارهای پذیرش همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد. در بازار تعدادی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی نیز بانک "ملت" و در ابزار پذیرش اینترنتی بانک "ملی ایران" بالاترین سهم را دارند. در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاهی" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه نسبت به ماه گذشته تنها در حوزه ابزار پذیرش موبایلی فروشگاهی منفی بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در تیر ماه نسبت به خرداد ماه رشد منفی ۰/۰۸ درصدی داشته و نرخ رشد در دسته کارت هدیه و بن کارت و کارت برداشت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در تیر ماه ۱۴۰۱، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت"، "اعتباری" و "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در این ماه تنها در هر سه دسته کارت رشد منفی داشته است. در تیر ماه "کارت هدیه و بن کارت" در طبقه "رقابتی"، "کارت برداشت" در طبقه "ملایم" و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته‌اند.

در مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در تیر ماه ۱۴۰۱ به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "صنعت و معدن" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" و "توسعه صادرات ایران" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در تیر ماه ۱۴۰۱، بانک‌های پذیرنده میزان ۹۷ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۳ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "سپه" با مبلغ ۱۳۵ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۵۱ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در تیر ماه ۱۴۰۱، بانک "کارآفرین" با ۵۳ ریال و پس از آن بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا" و بانک "توسعه صادرات ایران" با به ترتیب ۵۵ ریال و ۱۰۵ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست

بانک " با مبلغ ۴۴۵ ریال و پس از آن به ترتیب بانک "کشاورزی" با مبلغ ۳۳۷ ریال و بانک "ملی ایران" با مبلغ ۳۱۸ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۹}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۴۰}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۱}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبای"^{۴۲} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۳} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۴}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا

^{۴۲} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۳}Service Type

^{۴۴} Purchasing Good/Services

^{۳۹} Payment Service Provider

^{۴۰} Issuer Bank

^{۴۱} Acquirer Bank Acquirer

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاهای شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۵}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۶}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۷} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۸}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۹}

^{۴۸} Balance Inquiry

^{۴۹} Transaction Status

^{۴۵} Bill Payment

^{۴۶} Reload

^{۴۷} Top-up

تراکنش خطای شاپرک

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرک و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرک

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرک را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۵۰}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۱} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

^{۵۱} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۵۰} EFTPOS

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش‌دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۲}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۳}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۴} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۵} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۶}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

^{۵۵} Web-Mobile

^{۵۶} In-App Purchase

^{۵۲} Internet Payment Gateway

^{۵۳} Mobile Payment Gateway

^{۵۴} In-Store

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه ۵۷

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی) ۵۸

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام) ۵۹

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط ۶۰ نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد

محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط ۶۱ نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری ۶۲

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ

۶۰ online

۶۱ offline

۶۲ Credit card

۵۷ بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

۵۸ Debit card

۵۹ prepaid

تراکنش ناتمام^{۶۳}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد. در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن

^{۶۳} Reconciliation Account (RA)

پس انداز و سپرده های مدت دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 \times \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولید شده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می نامند شایان توجه است که صرفا مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت ها در سال پایه اندازه گیری

بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش های کارت خوان های فروشگاه های شبکه شاپرک است. مثلا اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش های کارت خوان های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارت خوان های آن شرکت از کل کارت خوان های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش های آن بانک روی کارت خوان هایش بیش از سهم تعداد کارت خوان های آن شرکت از کل کارت خوان های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتا کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می شود:

$$100 \times \frac{\text{ارزش کل تراکنش های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۴} اطلاق می شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه ی مانده سپرده های دیداری بخش خصوصی نزد بانک ها^{۶۵} تعریف می شود. سپرده های دیداری، سپرده های قابل چک کشیدن بدون بهره ی بخش خصوصی در بانک های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده های غیر دیداری، انواع سپرده های قرض الحسنه

^{۶۵} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال - هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۶}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } i}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } i}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها} = \frac{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}}{\text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}}$$

شاخص هرفیندال - هیرشمن

^{۶۶} Nominal Value

3 The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/23	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99	▲
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 2/00	▲
Shaparak network error	% 0/01	▶
Issuer error	% 15/54	▲
Cardholder Error	% 81/73	▼
Business error	% 0/63	▲
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 98/58	▼
Shaparak sensed availability	% 99/99	▲
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/015	▼
percent change of reconciliation account transactions	% -0/06	▼

4 Electronic card payment network market indices in Jul 2022

Active EFTPOS effectiveness			
The highest effectiveness	Beh Pardakht Mellat	1/740	▲
The lowest effectiveness	Fan Ava Card	0/433	▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions			
The highest ratio	Fan Ava card	% 0/504	▲
The lowest ratio	electronic card Damavand	% 0/043	▲
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS			
The Highest ratio	Fan ava card	% 16/44	▲
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sadad	% 4/55	▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)				
The highest market share				
The highest value share of transactions	% 19/57 Beh Pardakht Mellat		% 18/88 Bank Mellat	
The highest numerical share of transactions	% 20/26 Pardakht Electronic Saman		% 18/32 Bank Mellat	
The highest value share of transactions in each terminal				
Internet Payment Gateway	% 28/08 Beh Pardakht Mellat		% 22/64 Mellat Bank	
Mobile Payment Gateway	% 51/72 Beh Pardakht Mellat		% 43/92 Bank Mellat	
EFTPOS	% 18/18 Behpardakht Mellat		% 18/24 Bank Mellat	
The highest numerical share of transactions in each of terminals				
Internet Payment Gateway	% 43/30 Asan Pardakht Persian		% 23/47 Bank Melli Iran	
Mobile Payment Gateway	% 49/64 Beh Pardakht Mellat		% 43/29 Bank Mellat	
EFTPOS	% 20/34 Pardakht Electronic Saman		% 17/62 Bank Mellat	
Herfindahl-Hirschman Index				
Internet Payment Gateway	2,561		1,225	
Mobile Payment Gateway	3,362		2,765	
EFTPOS	1,348		957	
The highest share of issuing banks in number of active cards				
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 15/99		
Credit card	Bank Melli Iran	% 78/15		
Debit card	Bank Melli Iran	% 21/78		

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 14/20	▲
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 1/69	▲
Value of transactions as a percentage of GDP	% 114/08	▲

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	3,770,492,459	▲
Value of transactions	6,857,276,059 mill IRR	▼

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions (Jul compared to Jun)	% -5/43	▼
Monthly real growth of value of transactions (Jul compared to Jun)	% -9/60	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 22/33	▲
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -20/58	▼

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 4/80	▲
Mobile Payment Gateway	% 1/63	▲
EFTPOS	% 93/57	▼

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 98/60	▼
Bill payment & purchase mobile charge	% 1/40	▲

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 89/48	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 6/33	▼
Balance Inquiry	% 4/19	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	1,427/80	▼
EFTPOS	1,335/99	▼
Mobile Payment Gateway	23/34	▼
Internet Payment Gateway	68/47	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	60/99	▲
EFTPOS	56/47	▲
Mobile Payment Gateway	1/64	▼
Internet Payment Gateway	2/88	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,469,223 Tehran	▼
The most change in the number of active EFTPOS terminals	-56,500 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/166 Yazd	▼
The most number of EFTPOS transactions per capita	63/55 Hormozgān	▼

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	461/02	▼
---	--------	---

شرکت مبادلات الکترونیکی پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

